

VREEDZAME COËXISTENTIE

de profetische visie
van het boek
RICHTEREN

een werk vertaling met verklarende voetnoten

van

albert k. van kooij

REGELSTELLERS 1

SEDER

-
- en-voorts-geschiedt-het: 1
- | \..... .
 laat-na het-gestorven-zijn-van JeHóWShoeàNg,
 | \..... .
 en-voorts-doen-een-wens de-stichtkinderenen-van JieJSsèRáAÉL,
 < >.....
 bij-die-JHWH-van-Israël om-te-zeggen;
 ... \..... \\\..... _..... < >..... //.....
 wie? gaat-op-voor-ons naar-de-KeNàNgæNíeJt in-de-aanpak om-in-t-brood¹-te-
! raken met-hen.
- \..... < >..... \.....
 en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël JeHuWDáH is-aan't-opgaan; 2
- _..... //..... < >..... !
 kijk-eens ik-geef enwel~het-land in-de-hand-zijner.
- \..... » \..... /.....
 en-voorts-zegt JeHuWDáH tot-ShieMeNgóWN de-broeder-zijner 3
- . \\\..... \.....
 ga-op mèt-mij in-het-lotsdeel-mijner:
 |
 en-wij-zijn-in't-brood-aan't-raken-toch² met-de-KàNàNgæNíeJ,
 //..... _..... < >
 en-voorts-aan't-gaan-ben ik ook~ik mèt-jou
[in-het-lotsdeel³-jouwer;
- //..... < >..... !
 en-voorts-gaat mèt-hem ShieMeNgóWN.
- //..... .
 en-voorts-gaat-op JeHuWDáH, 4
- \\\..... < >..... //.....
 en-voorts-geeft die-JHWH-van-Israël en-wel-de-KàNàNgæNíeJt
 < >.....
[en-de-PheRíeZíeJt in-de-hand-zijner;
- \..... .
 en-voorts-verslaan-zij-hen bij-BèZèQ
 .. //..... < >..... !
 tienmaal een-kudde-tal manmenselijken.
- »..... //..... \\\..... |
 en-voorts-vinden-zij enwel~de-machtiger-van BèZèQ in-BèZèQ, 5

¹ In het Hebreeuwse werkwoord, dat meestal met strijden wordt vertaald, is het stamwoord LèChèM te horen, dat meestal met 'brood' wordt vertaald. Maar: 'brood' is in het Nederlands verwant met broddel en het Vlaamse brod en de grondbetekenis daarvan is gisten; dezelfde stam is te horen in 'brouwen' van bier brouwen. Het gaat om een proces van tegengestelde krachten. Elke strijd is bovendien in wezen een strijd om den brode.

² Zie hierboven.

³ Het gaat in dit woord niet om het deel wat Juda geloot heeft, maar om het deel waar zijn lot ligt.

..... < >..... . . .
 en-voorts-raken-zij-in't-brood met-hem;
 :
 en-voorts-slaan-zij
 < >..... !
 enwel-de-KeNàNgæNieJt enook-de-PheRieZieJt.
 \\... | \..... .
 en-voorts-vlucht de-machtiger-van BéZèQ, 6
<>..... . . .
 en-voorts-vervolgen-zij ten-westenlaat-van-hem;
 \..... .
 en-voorts-grijpen-zij enwel-hem,

 en-voorts-maken-zij-een-einde,
 //.....<>..... !
 enwel-aan-de-duimen-van de-handen-zijner en de-voetebenen-zijner.
 /..... .
 en-voorts-zegt de-machtiger-van BéZèQ: 7
 .. \..... || » |
 zeven koningen de-duimen-van de-handen-hunner
 /..... . . .
 [van-de-voetebenen-hunner aan-hun-einde-gekomen:
<..... | \..... .
 geschieden oplezende op-de-drukplek-van de-tafel-mijner.
 \..... .
 zoals-wat ik-maak,
<>..... . . .
 vervredigt~aan-mij gods;
 //.....<>.....
 en-voorts-doen-zij-komen-hem-naar JeRuWSháLéM
 //..... !
 [en-voorts-is-hij-een-stervende daar.

=

.....>..... |
 en-voorts-raken-in't-brood de-stichtkinderen-van~JeHuWDáH 8
 \..... .
 [in-JeRuWSháLàJieM,
 \..... .
 en-voorts-overmeesteren-zij enwel-haar,
<>..... . . .
 en-voorts-slaan-zij-haar aan-de-mond-van~het-zwaard;
<>..... //..... !
 en-letwel-de-stad zenden-zij in-het-vuur.

....
 en-later: 9
 | \..... .
 dalen-af de-stichtkinderen-van JeHuwDáH,

.....< >..... . . .
om-in't-brood-te-raken met-de-KeNàNgæNíeJT;
.....\..... .
(be-)zittend het-gebergte,
.....< >..... !
en-de-zuidwoestijn en-de-laagte.
.....\..... . .
en-voorts-gaat JeHuWDáH: 10
..... |\..... .
naar~de-KeNàNgæNíeJT de-zittende in-ChèBeRóWN,
.....//..... <>.....
en-de-naam-van-ChèBeRóWN voor-de-vertegenwending
.....\..... . . .
[QiReJàT AàReBàNg;
.....//.....//.....<>..... !
en-voorts-(ver-)slaan-zij enwel~ShéShàJ en-ook~AæChieJMàN en-ook~TtàLeMáJ.
.....\..... .
en-voorts-gaat-hij daarvandaan, 11
.....<>..... . . .
naar~de-(be-)zittenden-van DeBhieJR;
.....//.....<>..... !
en-de-naam-van DeBhieJR voor-de-vertegenwending QiReJàT~SéPhèR.
.....\..... . .
en-voorts-zegt KálÉB: 12
.....//.....<>
wie~aan't-verslaan is enwel~QiReJàT~SéPhèR
.....\..... . . .
[en-voorts-aan't-overmeesteren-is-haar;
.....//.....//.....<>.....<>
en-voorts-ben-ik-aan't-geven aan-hem enwel~NgàKeSáH stichtdochter-mijner
..... !
[tot-vrouwmenselijke.
..... |\..... . .
en-voorts-overmeestert-haar NgàTeNíeJAéL stichtzoon-van QeNáN: 13
.....//.....<>.....\..... . . .
broederverwant-van KálÉB de-kleine vandaan-van(anders-dan)-hij;
.....//.....//.....<>.....
en-voorts-geeft-hij~aan-hem enwel~NgàKeSáH stichtdochter-zijner
..... !
[tot-vrouwmenselijke.
.....\..... . . .
en-voorts-geschiedt bij-het-komen-van-haar: 14
...../..... |//.....
en-voorts-verlokt-zij-hem om-te-wensen vandaan-van-bij~
...../..... |
[de-omvamende-haar het-veld:
.....<>.....\..... . . .
en-voorts~dringt-zij-aan vandaan-van-op de-ezel;

.....//.....<>..... !
 en-voorts-zegt~aan-haar KÁLÉB wat?~aan-jou.
\\...../.....\..... . .
 en-voorts-zegt-zij aan-hem welaan-voor-mij een-inzegening: 15
 .\.....//...../..... | .. .
 ja land-van de-zuidwoestijn⁴ geef-jij-mij,
//.....<>.....\.....
 en-jij-geeft-ook aan-mij gewentel-van wateren;
 \..... . .
 en-voorts-geeft~aan-haar KÁLÉB:
//.....\..... . .
 enwel gewentel boven-op,
<>.....//..... !
 en-ook gewentel ter-drukplekke.

==

.....\.....□\\...../.....
 en-de-stichtkinderen-van de-QéJNíE de-bruids-vader-van MoShèH 16
\\.....//..... |
 [gaan-op vandaan-van-de-stad-van de-dadelpalmen
 \..... .
 [samen-met-de-stichtkinderen-van JeHuWDáH,
 \..... .
 (in-)het-inbreveld-van JeHuWDáH,
< >.....
 dat(is) bij-de-zuidwoestijn-van NgæRáK;
< >..... //..... !
 en-voorts-gaan-zij en-voorts-zitten-zij⁵ samen-met~het-genotenvolk⁶.
//..... | \.....
 en-voorts-gaat JeHuWDáH samen-met~ShieMeNgóWN de-broederverwant-zijner, 17
 | |<>..... \.....
 en-voorts-slaan-zij enwel~de-KeNàNgæNiet zittend-in TsePhàT;
 \..... .
 en-voorts-bannen-zij enwel-haar,
//.....<>..... !
 en-voorts-roepen-zij enwel-de-naam-van~de-stad ChâReMáH⁷.
//..... | \.....
 en-voorts-overmeestert JeHuWDáH enwel~NgáZáH⁸ en-ook-de-begrenzing-harer, 18
< >.....
 en-ook~AàSheQeLóWN en-ook-de-begrenzing-harer;

⁴ In het Hebreeuws NèGèB (Negev).

⁵ In het Hebreeuws kan een meervoud net als een collectief verbonden zijn met het werkwoord in het enkelvoud; dat is ook hier het geval. Het Nederlands vergt dan een werkwoord in de meervoudsvorm.

⁶ Vanaf hier wordt in dit bijbelboek, het Hebreeuwse woord Ngàm met 'genoten-volk' vertaald. De basisbetekenis van het Hebreeuwse stamwoord, dat in meerder vaak gebruikte woorden te herkennen is, komt vrijwel overeen met wat in het Nederlands het woord 'genoot' aanduidt.

⁷ Het Hebreeuwse werkwoord voor 'bannen' is ChàRàm en dat woord is te horen in de naam ChâReMáH.

⁸ = Gaza

.....< >..... !
 en-ook~NgèQeRóWN en-ook- de-begrenzing-harer.
///..... |
 en-voorts-geschiedt die-JHWH-van-Israël samen-met-JeHuWDáH, 19
< >.....
 en-voorts-vangt-hij-weg enwel-het-gebergte;
 .\...///..... |\
 ja niet om-te-doen-wegvangen enwel~de-inzittenden-van de-diepte⁹,
//.....<>..... !
 ja~oprijtuig-van ijzer voor-hen.
///..... |
 en-voorts-geven-zij aan KáLéBh enwel-ChèBeRóWN¹⁰, 20
<>.\.....
 naar-wat inbrengt MoShèH;
\
 en-voorts-doet-hij-wegvangen daarvandaan,
<>..... !
 enwel-de-drie stichtzonen-van NgæNáQ.
 | .\
 en-ook~de-JeBhuWSiet, zittend-in JeRuWSháLàieM, 21
 .//.....<>.....\
 niet doen-wegvangen de-stichtkinderen-van BieNeJáMieN;
\\...../.....///..... |
 en-voorts-zit de-JeBuWSiet samen-met¹¹~de-stichtkinderen-van BieNeJáMieN

 [in-JeRuWSháLàieM,
 <>.....//..... !
 tot-toe de-dag (nl.)deze.

=

.....\\.....//.....
 en-voorts-gaan-zij-op, het-huis-van~JóWSéPh naar BéJT~AéL; 22
<>..... !
 en-die-JHWH-van-Israël (is)tot-genoot-met-hen.
//.....< >.....
 en-voorts-laten-zij't-uitzoeken, het-huis-van~JóWSéPh, in BéJT~AéL;
//.....<>..... !
 en-de-naam-van-de-stad voor-hun-vertegenwending (is)LuWZ.

⁹ Een van de Hebreeuwse woorden voor de lager gelegen dalen. Hier horen we voor de eerste keer, wat in het gehele boek Richteren telkens weer verteld wordt, dat de Hebreeuwse stammen na hun intocht teruggedrongen werden in de bergachtige en minder vruchtbrae streken, die ook ontoegankelijk waren. De vruchtbare dalen bleven in het bezit van de eerdere bewoners en kwamen later in het bezit van de sterkere Filistijnen.

¹⁰ = Hebron.

¹¹ In Jeruzalem is er dus sprake van wat we nu coëxistentie zouden noemen: vreedzaam naast elkaar leven. En vreedzame coëxistentie samen met andere volken in dit land aan weerszijden van de Jordaan is het model dat in het Richterenboek wordt nagestreefd en dat gedurende langere en kortere perioden ook gepraktiseerd wordt. Dat dit aan het eind van het Richterenboek blijkt te mislukken, zowel intern tussen de Hebreeuwse stammen als extern tussen deze stammen en de verschillende volken, houdt geen diskwalificatie van dit model zelf in! In tegendeel! Het is een model, dat b.v. ruimte bood aan de geschiedenis van Ruth.

..... |
en-voorts-zien de-waarhouders, 24
.....<>.....\
een-manmenselijke uittrekkend vandaan-van-de-stad;
.....\
en-voorts-zeggen-zij aan-hem:
.....///..... |\
doe-zien-ons toch enwel-de-inkomste-van de-stad,
.....//.....<>..... !
en-wij-maken tot-genoot-met-jou goede-gunst.
..... |\
en-voorts-doet-hij-zien-hen enwel-de-inkomste-van de-stad, 25
.....//.....<>.....
en-voorts-slaan-zij enwel-de-stad aan-de-mond-van-het-zwaard¹²;
.....//.....<>.....
enwel-de-manmenselijke en-ook-de-al-afheid-van-de-familie-zijner
.. !
[zenden-zij-heen.
.....\
en-voorts-gaat die-manmenselijke, 26
.....<>.....
naar-het-land-van de-ChieTTieM;
.....\
en-voorts-sticht-hij een-stad:
.....///..... |
en-voorts-roept-hij de-naam-harer LuWZ,
..\
dat(is) de-naam-harer,
<>.....//..... !
tot-toe de-dag (nl.)deze.
~
.....\
en-niet-vangt-weg MeNàShShèH: 27
.....\
enwel-BéJT-SheAaN en-ook-de-stichtdochter-harer enwel-TàNgeNàK
..... ,
[de-stichtdochter-harer
..... | ../
enwel-de-inzittenden-van DóWR en-ook-de-stichtdochter-harer:
.....///
enwel-de-inzittenden-van JiBeLeNgáM

¹² Hier wordt verhaald hoe van coëxistentie wordt afgezien, omdat er sprake is van overmacht van de Hebreërs. Vreedzame coëxistentie is meestal gebaseerd op een wankel machtsevenwicht, dat dan ook even vaak verstoord wordt. Coëxistentie zou ook doel op zich kunnen zijn. Het behoud van identiteit is niet perse afhankelijk van machtsoverwicht. Dat is de opgave van elke Joodse diasporagemeenschap. De profetische boodschap in TeNaKh is diep doordrongen van die onontkoombare diaspora. De redactie, die de oude mondelinge overleveringen omtrent Israëls geschiedenis verzameld heeft en de geschreven vorm heeft gegeven die wij nu hebben, is naar alle waarschijnlijkheid gestempeld door deze profetische inbreng. Dat blijkt met name in de woordkeus.

.....
 [en-ook-de-stichtdochters-harer,
//.....<>..
 enwel~de-inzittenden-van MeGiDDóW

.....
 [en-ook-de-stichtdochters-harer;

...../..... |
 en-voorts-maakt-zich-op de-KeNàNgæNiet,
<>.....//..... !
 om-te-zitten in-het-land (nl.)dit.

..... |\
 en-voorts-geschiedt't ja hard-is JieSseRáAéL, 28
//.....//.....
 en-voorts-stelt-hij enwel-de-KeNàNgæNiet tot-dwangschap;
<>.....//..... !
 en-hij-vangt-weg niet wegvangend-hem.

=

...../..... | ..\
 en-AèPheRàJieM niet vangt-weg, 29
<>.....\
 enwel~de-KeNàNgæNiet de-inzittende-van GáZèR;
\\.....//.....<>..... !
 en-voorts-zit de-KeNàNgæNiet in-het-naderlijf-zijner in GáZèR.

=

.....
 ZeBuWLoN: 30
 ///..... |\
 niet vangt-hij-weg enwel-de-inzittenden-van QiTheRóWN,
<>.....
 en-ook~de-inzittenden-van NàHæLoL;
///..... |
 en-voorts-zit de-KàNgæNiet in-het-naderlijf-zijner,
<>.....!
 en-voorts-geschieden-zij tot-dwangschap.

=

.....
 AáShéR: 31
 .///..... |\
 niet vangt-hij-weg enwel-de-inzittenden-van NgàKKóW,
<>.....
 en-ook-de-inzittende-van TsieDóWN;
///..... |
 en-ook~AàCheLáB en-ook~AàKeZieJR en-ook~ChèLeBáH,

.....<>..... !
 en-ook~AæPhieJQ en-ook~ReChoB.
/..... |
 en-voorts-zit de-AæShéRiet, 32
//.....<>.....\.....
 in-het-naderlijf-van de-KàNæNgàNiet in-zittenden-van het-land;
 <>..//.....!
 ja niet weg-vangt-hij-hem.

=

.....
 NaPheTáLieJ: 33
 ||.....//...../..... |
 niet-vangt-hij-weg enwel~de-inzittenden-van BéJT~ShèMèSh
\.....
 [en-ook-de-inzittenden-van BéJT~NgæNáT,
 ||.....//.....<>..
 en-voorts-zit- hij in-het-naderlijf-van de-KeNàNgæNiet
\.....
 [de-inzittenden-van het-land;
//...../..... |.....\.....
 en-de-inzittenden-van~BéT~ShèMèSh en-van-BéJT NhæNáN,
//.....<>..... !
 geschieden voor-hen tot-dwangschap.

=

.....\\.....//.....<>.....
 en-voorts-knellen de-AåMoRiet enwel~de-stichkinderen-van~DáN gebergtewaarts;34
//.<>.....//..... !
 ja-niet geven-zij om-af-te-dalen tot-het-diepergelegene.

.....//..... |\.....
 en-voorts-maakt-zich-op de-AåMoRiet om-te-zitten het-gebergte~ChèRèS, 35
<>.....
 in-AàJJáLóWN en-in-ShàNgàLeBieJM;
 |\.....
 en-voorts-wordt-zwaar de-hand-van het-huis-van~JóSéPh,
<>..... !
 en-voorts-geschieden-zij tot-dwangschap.

..... |
 en-de-gebiedsgrens-van de-AåMoRiet, 36
<>.....
 vandaan-van-de-opgang NgàQeRàBieJM;
<>..... !
 vandaan-van-de-klip en-opwaarts.

~

.....\|\|.....<>.....
 en-voorts-gaat-op de-bodewerker-van~die-JHWH-van-Israël 2.1

.....<>.....
 [vandaan-van~GileGàL naar~BoKhieJM;
□\|\|...../.....
 en-voorts-zegt-hij ik-ben-aan't-doen-opgaan enwel-jullie
 [vandaan-van-MITseRàJieM:

.....///.....|
 en-ik-ben-aan't-doen-komen enwel-jullie naar-het-land:
 ///...../.....|
 dat ik-bezeven aan-de-jullie-omvamenden,
||.....\|\|.....
 en-voorts-zeg-ik niet-aan't-verbreken-ben-ik
//.....<>.....!
 [de-zuivergang-mijner samen-met-jullie voor-wereldlang.

.....
 en-jullie: 2
///.....||
 niet-zijn-jullie-aan't-afschieden een-zuivergang voor-de-inzittenden-van

.....\|.....
 [het-land (nl.)dit,
<>.....
 de-slachtplaatsen-hunner zijn-jullie-aan't-omverhalen;
//.....<>.....//.....!
 en-niet-horen-jullie op-de-stem-mijner wat~dit maken-jullie.

.....\|.....
 en-ook zeg-ik, 3
//.....<>.....
 niet-ben-ik-aan't-verdrijven enwel-hen

[vandaan-van-de-vertegenwending-jelieder;
///.....|
 en-zij-geschieden voor-jullie aan-de-zijden,

 en-de-gods-hunner,
//.....<>.....!
 geschieden voor-jullie tot-een-val.

.....
 en-voorts-geschiedt't: 4
||///.....|
 volgens-het-inbrengen-door de-bodewerker-van die-JHWH-van-Israël

.....\|.....
 [enwel-van-de-inbrengen deze,
<>.....
 naar~de-al-afheid-van-de-stichtkinderen-van JieSseRáÁéL;
//.....//.....<>.....
 en-voorts-dragen-zij-hoog-heen het-genotenvolk enwel-de-stem-hunner
!
 [en-voorts-wenen-zij.

.....//.....//.....
 en-voorts-roepen-zij de-naam-van~de-opstaanplaats (nl.)die BoKhieJM; 5
< >..... !
 en-voorts-slachten-zij~daar voor-die-JHWH-van-Israël.

~

.....//.....<>.....
 en-voorts-zendt JeHóWShoeàNg enwel~het-genotenvolk; 6
\\.....<>.....//.....
 en-voorts-gaan de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL iedermenselijke
<>.....//..... !
 [naar-het-eigendom-zijner om-weg-te-vangen enwel-het-land.

SEDER

.....///.....|
 en-voorts-heerdienen-zij, het-genotenvolk, enwel~die-JHWH-van-Israël, 7
<>.....\.....
 de-al-afheid-van de-dagen-van JeHóWShoeàNg;
\.....\.....
 en-de-al-afheid-van de-dagen-van de-baardouden:
\\.....///.....|.....\.....
 van-wie zich-uitstrekken de-dagen laat-achter JeHóShoeàNg,
 ..\.....
 die zien:
\.....///...
 enwel de-al-afheid-van~het-gemaakte
|
 [door-die-JHWH-van-Israël dat-grote,
 .//.....<>..... !
 dat hij-maakt voor-JieSseRáAéL.

.....//.....//.....<>.....\.....
 en-voorts—sterft JeHóWShoeàNg stichtzoon-van~NuWN de-heerdienaar-van 8

 [die-JHWH-van-Israël;
//.....< >..... !
 een-stichtkind-van~honderd en-tien jaaranderingen.

.....///.....|\.....
 en-voorts-begraven-zij enwel-hem in-de-gebiedsgrens-van het-eigendom-zijner,9
<>.....\.....
 bij-TiMeNàT~ChèRèS in-het-gebergte-van AèPheRáJieM;
<>..... !
 vandaan-van-het-opberg-noorden voor-de-berg~GáNgàSh.

.....|\.....
 en-ook al-af-de-(geboorte-)ronde (nl.)die, 10
<>.....
 zij-worden-ingehaald naar~de-hem-omvamenden;

en-voorts-ontgloeit-de-neuswalging-van die-JHWH-van-Israël 14
 [in-JieSseRáAéL,

en-voorts-geeft-hij-hen in-de-hand-van-uitplunderaars,

en-voorts-plunderen-zij-uit enwel-hen;

en-voorts-verkocht-hij-hen in-de-hand-van de-vijanden-hunner

[vandaan-van-het-omsingelingsgebied,

en-niet-zijn-zij't-aan't-aankunnen nogmalig,

om-te-blijven-staan voor-de-vertegenwending-van

[de-vijanden-hunner.

bij-al-af dat zij-uittrekken: 15

de-hand-van~die-JHWH-van-Israël geschiedt~bij-hen ten-kwade,

naar-wat inbrengt die-JHWH-van-Israël,

en-naar-wat zich-bezevent die-JHWH-van-Israël voor-hen;

en-voorts-is-het-eng voor-hen machtig.

en-voorts-doet-opstaan die-JHWH-van-Israël regelstellers; 16

en-voorts-bevrijden-zij-hen vandaan-van-de-hand-van

[de-uitplunderaars-hunner.

en-ook naar-de-regelstellers-hunner niet horen-zij, 17

ja zij-hoereren:

aan-achter gods (nl.)latere,

en-voorts-bukken-zij-zich voor-hen;

zij-wijken ijlings:

vandaan-van~de-neemweg die gaan de-omvamenden-hunner om-te-horen

[de-geboden-van~die-JHWH-van-Israël niet~maken-zij vastzo.

en-ja-doet-opstaan die-JHWH-van-Israël voor-hen regelstellers 18

.....///.....|
 dan-geschiedt die-JHWH-van-Israël genoot-met-de-regelsteller,
|\
 en-hij-bevrijdt-hen vandaan-van-de-hand-van de-vijanden-hunner,
<>.....\
 de-al-afheid-van de-dagen-van de-regelsteller;
///.....|
 ja-aan't-troost-zoeken-is die-JHWH-van-Israël
 [vandaan-van-het-gekreun-hunner,
//.....<>..... !
 vandaan-van-de-vertegenwending-van wie-knellen-hen en-verdringen-hen.
\
 en-het-geschiedt bij-het-sterven-van de-regelsteller: 19
\\ |\
 zij-zijn-aan't-keren en-voorts-zijn-zij-'t-aan't-verdorven-worden

 [vandaan-van(anders-dan)¹⁶de-omvamenden-hunner,

 om-te-nemen:
| .
 latere¹⁷ gods¹⁸,
<>.....\
 om-te-heerdienen-hen en-om-zich-te-bukken voor-hen;
 ///...../.....|
 niet doen-zij-vallen vandaan-van-de-handelingen-hunner,
<>..... !
 en-vandaan-van-de-neemweg-hunner (die)stijf(is).
\
 en-voorts-ontgloeit-de-walgneus-van die-JHWH-van-Israël in-JieSseRáÁÉL; 20

 en-voorts-zegt-hij:
| .\\...../.....\
 toebuigend-daaraan dat oversteekt¹⁹ de-natie (nl.)deze:
| .\\.....\
 [enwel-de-zuivergang-mijner die ik-gebied

¹⁶ De gebruikelijke vertaling 'meer dan' geeft de strekking van de tekst niet correct weer en dekt ook niet de betekenis van het hier gebruikte Hebreeuwse voorzetsel. Dat woordje 'MiN' drukt afstand uit ('vandaan-van'). De ontrouw van de stammen van Israël tijdens de jaren in de Sinäi-woestijn ('inbrengveld') is in de kern wel gelijk aan die in het land Kanaän, maar praktisch niet. Het wordt dan ook anders beschreven. Het *zitten* (wonen) in het land heeft heel andere coördinaten dan het trekken door de woestijn. Ook het falen eerder wordt niet maar gevolgd door het falen dan. Het is 'anders dan'; misschien kunnen we vertalen: 'nog anders dan'.

¹⁷ Hier wordt dit Hebreeuwse woord meestal met 'andere' vertaald, maar het gaat in dit woord om de noties 'later'(tijd) en 'achter'(ruimte). Het zijn goden die **na** die-JHWH-van-Israël komen; in het Nederlandse klinkt dat bijna als 'nieuwe'.

¹⁸ Hier staat het woord AæLoHieJM, dat meestal met 'God' wordt vertaald, maar naar de vorm een meervoud is. Hier wordt dit woord dan ook meestal met het meervoud vertaald 'goden'. Maar zo'n vertaling suggereert dat er in de Hebreeuwse tekst nu een ander woord staat en dat is niet zo. God en goden, het klinkt in TeNaKh hetzelfde: vandaar onze beslissing om dit woord consequent met 'gods' te vertalen – dus ook hier, ja juist hier ook!

¹⁹ In het Hebreeuws wordt het collectieve begrip 'natie' verbonden met het werkwoord in het meervoud: dus: zij-steken-over. Daardoor zou de lezer natie kunnen gaan opvatten als object. Om dat te vermijden staat het werkwoord in deze vertaling in het enkelvoud.

..... [enwel-de-omvamenden-hunner,
//...<>..... !
 en-zij-niet horen tot-de-stem-mijner.

..... | ..\.....
 ook-ik niet ben-ik-aan't-toevoegen, 21
//.....<>.....
 om-weg-te-vangen een-menselijke
 [vandaan-van-de-vertegenwending-hunner;
//.....//.....<>..... !
 vandaan-van-de-naties die~achterlaat JeHóShoeàNg en-voorts-sterft-hij.
//.....//.....<>.....
 ter-toebuiging-aan het-beproeven met-hen enwel~JieSseRáAéL; 22
\..... □\\...../.....
 ?waarhouders zij enwel~van-de-neemweg-van die-JHWH-van-Israël
//..... . .
 [om-te-gaan daarop:
 ...//...//.....<>..... !
 zoals waarhouden de-omvamenden-hunner of~niet.
///.....|\.....
 en-voorts-geeft-rust die-JHWH-van-Israël enwel~de-naties (nl.)deze, 23
 ..//.....<>.....
 zonder weg-te-vangen-hen ijlings;
//.....<>..... !
 en-niet geeft-hij-hen in-de-hand-van~JeHóWShoeàNg.

~

.....///.....|\.....\.....
 en-deze(zijn) de-naties aan-wie rust-geeft die-JHWH-van-Israël, 3.1
//.....<>.....
 om-te-beproeven met-hen enwel~JieSseRáAéL;
///.....\.....
 enwel al-af-zij-die niet~volkènnen,
<>.....//..... !
 enwel al-af~de-broderijen-van KeNáNgáN.

... . .
 alleen: 2
//.....|.....///.....\.....
 ter-toebuiging-aan het~volkènnen-door de-(geboorte-)ronden-van

 [de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL,
<>.....
 om-te-leren-hen broderij;
//.....<>..... !
 alleen-maar hen-die~voor-de-vertegenwending niet~volkènnen-deze.
 fz.....\.....
 vijf tyrannen-van de-PeLieSheTieJM: 3

..... |
en-al-af~de-KeNàNgæNieten en-de-TsieJDoNiërs,
.....
en-de-HieWWieten,
<>.....\
zittend-in het-gebergte-van de-LeBáNóWN;
..... |\
vandaan-vanhet-gebergte BàNgàL ChèReMóWN,
<>.....//..... !
tot aan-het-komen-in ChæMáT.
..... |//.....<>.....
en-voorts-geschieden-zij om-te-beproeven met-hen enwel~JieSseRáAéL; 4
.....
om-te-volkennen:
..... |\
?zijn-zij-aan't-horen enwel~de-geboden-van die-JHWH-van-Israël,
.....//.....<>.....!
die-hij-gebiedt enwel-de-omvamenden-hunner
[met-de-hand-van-MoShèH.
.....\
en-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL, 5
.<>.....\
zitten in-het-naderlijf-van de-KeNàNgæNieten;
.....//..... |
de-ChiTtieten en-de-AêMoRieten en-de-PeRiZieten,
.....<>..... !
en-de-ChiWWieten en-de-JeBuWSieten.
.....\\.....//.....
en-voorts-nemen-zij enwel~de-stichtdochter-hunner voor-zich 6
[tot-vrouwmenlijken,
.....<>.....\
enwel-ook~de-stichtdochter-hunner geven-zij aan-de-stichtzonen-hunner;
.....<>..... !
en-voorts-heerdienen-zij enwel~de-gods-hunner.²⁰
~
.....\\.....//..... |
en-voorts-maken de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL enwel~het-kwade 7

²⁰ Hier eindigt de introductie tot de rij regelstellers (richters) die nu volgen. In deze introductie werd het interpretatie-kader gegeven voor de volgende hoofdstukken. In dit interpretatie-kader is de hand van de profeten te herkennen. Door hen zijn de rudimentair overgeleverde (volks-)verhalen over deze periode uitgewerkt en van een specifieke betekenis voorzien. Vrijwel alleen via hun tekst, de tekst die wij nu nog kennen, zijn de herinneringen aan deze periode bewaard gebleven. Kenmerkend voor deze interpretatie is: De Hebreeuwse stammengemeenschap heeft een opdracht in Kanaän te vervullen en de vervulling van deze opdracht is de enige legitimatie voor hun verblijf. Vooral waar er een hele reeks van verhalen over een regelsteller verteld wordt, komt deze profetische interpretatie naar voren. Elk van die verhalenreeksen laat een ander aspect van dit profetische interpretatie-kader horen. De lezer wordt daar dan op gewezen, maar wordt tegelijkertijd geholpen om ook zelf te gaan nadenken over wat deze felle verhalen aan ethiek bevatten en doorgeven.

..... \
 [in-de-wel-ogen-van die-JHWH-van-Israël,
 <>
 en-voorts-vergeten-zij enwel~die-JHWH-van-Israël de-gods-hunner;
 // <> !
 en-voorts-heerdienen-zij enwel~de-BàNgáLs enwel-ook~de-AæShéRa's.
 /// |
 en-voorts-ontgloeit~de-walgneus-van die-JHWH-van-Israël in-JieSseRáAéL, 8

 en-voorts-verkoopt-hij-hen:
 | \
 in-de-hand-van KuWShàN RieSheNgáTàJieM,
 <> \
 koning-van het-AàRàm-van het-blikkeringenpaar;
 \\ // //..
 en-voorts-heerdienen de-sticht-kinderen-van~JieSseRáAéL enwel~KuWShàN
 <> // !
 [RieSheNgáTàJieM acht jaaranderingen.
 /// |
 en-voorts-schreeuwen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL 9
 [naar~die-JHWH-van-Israël,
 \\ // //
 en-voorts-doet-opstaan die-JHWH-van-Israël een-bevrijder
 // <>
 [voor-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL en-voorts-bevrijdt-hij-hen;
 < \
 enwel NgáTeNieJAéL stichtzoon-van~QeNàZ,
 // <> // !
 broederverwant-van KháLéBh (die)klein(is) vandaan-van(anders-dan-)hij.
 \\ //
 en-voorts-geschiedt op-hem de-beluchting-van~die-JHWH-van-Israël 10
 \
 [en-voorts-stelt-hij-de-regel enwel~JieSseRáAéL
 |
 en-voorts-trekt-hij-uit ter-broderij²¹,
 /// |
 en-voorts-geeft die-JHWH-van-Israël in-de-hand-zijner,
 // <> \
 enwel~KuWSháN RieSheNgáTàJieM koning-van AæRám;
 \
 en-voorts-is-sterk de-hand-zijner,
 <> // !
 op KuWShàN RieSheTáJieM.
 // <> \
 en-voorts-is-kalm het-land veertig jaarandering; 11
 <> // !
 en-voorts-sterft NgáTeNieJAéL stichtzoon-van~QeNàZ.²²

²¹ = ter broodstrijd of tot in het brood geraken: in gevechten verwickeld raken.

.....\\..... |\\.....
 en-voorts-voegen-toe de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL, 12
//.....<>.....\.....
 om-te-maken het-kwade in-de-wel-ogen-van die-JHWH-van-Israël;
\\...../.....///
 en-voorts-doet-hard-zijn die-JHWH-van-Israël enwel~NgèGeLóWN
|.....
 [koning-van~MóAáBh op~JieSseRáAéL,
 //.....//.....<>.....//.....!
 hierom ja-zij-maken enwel~het-kwade in-de-wel-ogen-van
 [die-JHWH-van-Israël.

.....\\.....
 en-voorts-haalt-hij-in naar-hem, 13
//.....<>.....
 enwel~de-stichtkinderen-van NgàMMóWN en-van NgæMálèQ;

 en-voorts-gaat-hij:
|.....
 en-voorts-slaat-hij enwel~JieSseRáAéL,
<>.....//.....!
 en-voorts-vangen-zij-weg enwel~de-stad-van de-dadelpalmen.
///.....|.....\.....
 en-voorts-heerdienen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL enwel~NgèGeLóWN 14

 [koning-van~MóWAáBh,
 //.....<>.....!
 acht tien jaarandering.

.....\\.....
 en-voorts-schreeuwen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL 15

 [naar~die-JHWH-van-Israël
□.....|.....
 en-voorts-doet-opstaan die-JHWH-van-Israël voor-hen een-bevrijder:
///.....|.....
 enwel~AéHuWD stichtzoon-van~GéRáA BèN~HàJeMieNiet²³,

²² Dit is het eerste verhaal over een regelsteller, waarin een waarschijnlijk rudimentair overgeleverd volksverhaal met behulp van het hiervoor geschetste profetische interpretatiekader uitgebreid wordt. Dat blijkt uit de eerste zin, waarmee alle richterverhalen openen: Israël doet het kwade. Dan volgt de mededeling "Israël roept om die-JHWH-van-Israël" en daarna: "hij doet een regelsteller opstaan" en: "de beluchting (Geest) van die-JHWH-van-Israël komt op hem" en: "hij stelt Israël de regel". Opgemerkt moet worden, dat een richter niet alleen een (militaire) bevrijder is van onderdrukking, maar in de eerste plaats iemand die Israël weer de regel van de Torah stelt. Daardoor is er 'kalmte' in het land en wel veertig jaar. Telkens worden de periodes van kalmte aangegeven, d.w.z. periodes waarin de Torah de sanenleving van de stammengemeenschap beslissend beïnvloedt en 'Israël' verschijnt temidden van de naties - althans in de visie van de profeten! Wanneer we al deze periodes bij elkaar optellen, blijkt dat deze 'richter-tijd' grotendeels een *positieve* periode was - alweer volgens de visie van de profeten - en dus allerminst een soort duistere middeleeuwen, zoals hierover in de kerkelijke uitlegtraditie meestal wordt geschreven.

²³ Meestal wordt hier vertaald: een Benjaminiet, maar hier heeft de Hebreeuwse tekst een afwijkende schrijfwijze met het lid woord 'Hà' voor JeMieN. Ook elders wordt deze naam wel gesplitst geschreven. Daarmee wordt de

.....//.....<>.....
 een-manmenselijke dichtgeklapt-van
 [hand-de-zuidenrechter-zijner;
\\.....///.....|...
 en-voorts-zenden de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL in-de-hand-zijner
 [een-cijns,
<>.....//.....!
 aan-NgèGeLóWN de-koning-van MóAáBh.
□\\...../.....
 en-voorts-maakt voor-zich AéHuWD een-zwaard: 16
//.....//..<>.....\.....
 en-daaraan andertwee mondsneden een-GoMèD²⁴ de-gestrektheid-daarvan;
///.....|\.....
 en-voorts-gordt-hij-aan enwel-dat ter-drukplekke-van de-maatkleden-zijner,
 <>.....//.....!
 op de-heup de-zuidenrechter-zijner.
|
 en-voorts-doet-hij-lijfnaderen enwel~de-cijns, 17
<>.....\.....
 voor-NgèGeLóWN de-koning-van MóAáBh;
| |<>.....<>.....!
 en-NgèGeLóWN (is) een-manmenselijke zuivervet machtig.
|
 en-voorts-geschiedt naar-dat hij-al-af-doet-zijn, 18
<>.....
 om-te-doen-lijfnaderen enwel~de-cijns;
|
 en-voorts-zendt-hij-weg enwel~het-genotenvolk,
<>.....!
 hoog-heen-dragend de-cijns-gave.
\.....
 en-hij keert-terug: 19
|
 vandaan-van-de-gebeitelden die bij-GieLeGàL,
| |//.....//.....<>.....
 en-voorts-zegt-hij een-inbreng-verstoken aan-mij naar-jou koning;
\.....
 en-voorts-zegt-hij sst,
|
 en-voorts-trekken-uit vandaan-van-boven-hem,
<>.....!
 al-af~die-staan boven-hem.

betekenis van het tweede deel van deze naam beklemtoond nl. rechterhand (beter: zuidenrechter). Ook in Richt.19:21 gebeurt dat, doordat de meervoudsvorm in het eerste deel wordt aangebracht: BeNéJ. In dit verhaal in Richt.3 speelt deze rechterhand (of zwel zuidenrechter) echter een specifieke rol, omdat in de hierna volgende woorden wordt gezegd, dat de rechterhand van deze AéHuWD 'dichtgeklapt is', onbruikbaar dus, zodat men deze zegswijze ook wel kortweg met 'linkshandig' vertaald, maar zo wordt iets gezegd, dat het Hebreeuws niet perse behoeft te zeggen.

²⁴ Een lengtemaat, die alleen hier voorkomt; waarschijnlijk ongeveer 70 cm.

.....\.....\..... . . en-AéHuWD komt naar-hem:	20
.....□.....\.....//..... en-hij ~zittend in-een-opkamer(die)koel(is) die-voor-hem(is) [afgezonderd-hem,\..... . en-voorts-zegt AéHuWD,//.....<>..... een-inbreng-van-gods aan-mij naar-jou;<>.....//..... ! en-voorts-staat-hij-op vandaan-van-op de-troon.	
.....//..... \..... . . en-voorts-zendt AéHuWD enwel-de-hand de-moorderlinker-zijner,	21
..... en-voorts-neemt-hij enwel~het-zwaard,<>.....\..... vandaan-van-op het-bekken de-zuidenrechter-zijner;<>..... ! en-voorts-stoot-hij-toch in-de-buik-zijner.	
.....\...../.....\..... en-voorts-komt ook~de-inplaatser ²⁵ laat-achter-in het-netvet:	22
.....//.....\..... \..... . en-voorts-sluit het-netvet tot-bij het-steekdeel, \\\//.....//.....<>..... ja niet ontdoet-hij het-zwaard vandaan-vande-buik-zijner;<>..... ! en-voorts-trekt-uit de-stront ²⁶ .	
.....//.....<>..... en-voorts-trekt-uit AéHuWD naar-de-deel ²⁷ ;	23
..... \\\.....//.....<> en-voorts-sluit-hij de-(bungel-)deuren-van de-opkamer tot-bij-hem ! [en-voorts-is-hij(die)-aan't-beschoeien.	
.....//..... \..... . en-hij trekt-uit en-de-heerdienaren-zijner komen,	24
..... //.....//..... en-voorts-hebben-zij-ontzag en-kijk-hier de-(bungel-)deuren-van	

²⁵ Dit woord komt alleen hier maar voor en het is af te leiden van het werkwoord NáTsàBh, dat 'plaatsen' betekent, vandaar de vertaling 'inplaatser': het gaat om het heft van het zwaard.

²⁶ Dit Hebreeuwse woord komt alleen hier maar voor. De etymologie is onzeker en de betekenis wordt uit de context afgeleid; dat doet reeds de LXX. Omdat de eerste drie medeklinkers, Ph,R en Sh een wel bekend Hebreeuws woord vormen, dat 'stront' betekent, en de de daarop volgende twee medeklinkers, D en N, als een verlenging kunnen worden opgevat, kiezen we voor de vertaling eveneens het woord 'stront'.

²⁷ Ook dit Hebreeuwse woord komt alleen hier maar voor. Herkenbaar is het stamwoord S D R, dat we herkennen in het woord SéDèR, het woord dat de Masoreten gebruiken om de Hebreeuwse tekst onder te verdelen in grote leeseenheden; de lezer vindt dit woord ook in deze vertaling. Om de samenklank met dit woord ook bij de vertaling van het hier gebruikte Hebreeuwse woord te laten horen, kiezen we voor 'deel', in de zin van 'de deel' van een boerderij of havezathe – en veel meer zal het paleis van NgèG'LóWN niet zijn geweest.

.....<>..... !
 [de-opkamer waren-beschoeid;

.....
 en-voorts-zeggen-zij,
 .\.....//.....//.....<>.....//.....
 dus omvlechtend (is)hij enwel-de-voete-benen-zijner in-het-kamerbinnen

.. !
 [koel.

.....\.....
 en-voorts-wachten-zij tot~schande-toe, 25

.....//.....//.....<>.....\.....<>.....
 en-kijk-hier geenzins(is)-hij openend de-(bunzel-)deuren-van de-opkamer
//.....\.....|
 [en-voorts-nemen-zij enwel~de-opener en-voorts-openen-zij,

.....|
 en-kijk-hier de-machtiger-hunner,
//.....<>..... !
 een-gevallene landwaarts een-gestorvene.

.....//.....<>.....\.....
 en-AéHuWD ontsnapt tot-toe het-gedraal-hunner; 26

.....|
 en-hij overstekend enwel~de-gebeitelden,
<>..... !
 en-voorts-ontsnapt-hij SseNgieJR-waarts.

.....\.....
 en-voorts-geschiedt-het bij-het-komen-van-hem, 27

.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-stoot-hij op-de-klaroen in-het-gebergte-van AèPheRáJieM;
\\.....//.....//.....
 en-voorts--dalen-af genoot-mèt-hem de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL
<>.....//..... !
 [vandaan-van~het-gebergte²⁸ en-hij voor-de-vertegenwending-hunner.

.....//.....|
 en-voorts-zegt-hij tot-hen achtervolgt laat-achter-mij, 28

.....\\.....\\.....//.....<>..
 ja-geeft die-JHWH-van-Israël enwel-de-vijanden-jelieder enwel~MóWAáBh

 [in-de-hand-jelieder;

.....\.....
 envoorts-dalen-zij-af laat-achter-hem:
| |//.....|
 en-voorts-overmeesteren-zij enwel-de-oversteekplaatsen-van de-JàReDÉN

.....
 [voor-MóWAáBh,

²⁸ Uit deze tekst en uit andere blijkt, dat de stammen van Israël niet in de vruchtbare dalen woonden maar teruggedrongen waren naar de bergachtige streken. De (over)heersers van het land hadden de steden en de vlakten in hun bezit.

.....//.....<>..... !
 en-niet-geven-zij een-menselijke om-over-te-steken.
\\...../.....\..... . .
 en-voorts-slaan-zij enwel-MóWAáBh in-het-tij(d) (nl.)dit: 29
///.....| .
 omtrent-tien kuddetallen manmenselijke,
<>.....\.....
 al-af-geolied en-al-af-manmenselijke-van vermogen;
//.....<>..... !
 en-niet ontsnapt een-manmenselijke.
///.....|\..... .
 en-voorts-wordt-verdeemoedigd MóWAáBh op-de-dag (nl.)die, 30
<>.....\.....
 op-de-drukplek-van de-hand-van JieSseRáAéL;
//.....<>.....//..... !
 en-voorts-is-kalm het-land tachtig jaarandering.²⁹

SEDER

=

.....///.....|\..... .
 en-laat-achter-hem geschiedt ShàMeGàR stichtzoon-van-NgæNáT, 31
///.....|\..... .
 en-voorts-slaat-hij enwel-PieLieSheTieJM zes-honderd manmenselijke,
<>.....
 met-een-leerspore-stok-van het-rund;
//.....<>..... !
 en-voorts-bevrijdt ook-hij enwel-JieSseRáAéL.

=

.....\\.....|\..... .
 en-voorts-voegen-toe de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL, 4.1
//.....<>.....\.....
 om-te-maken het-kwade in-de-welogen-van die-JHWH-van-Israël;

²⁹ Het interpretatiekader, dat we bij Othniël beschreven, treffen we ook hier aan. Maar behalve dat de overlevering hier uitvoeriger is, geeft de profetische hertelling een invulling aan het optreden van Ehud, die zelf profetisch van thematiek is: in vs 19: "een-inbreng~verstoken aan-mij naar-jou". Vertalen luistert hier nauw: het gaat niet om een "heimelijke zaak"(SV) of om "een geheime boodschap" (NBG); de NB vertaalt "verborgen woord" en komt al dichterbij. Maar de vertaling 'verbergen' is voor het hier gebruikte Hebreeuwse werkwoord te vlak: het gaat daar om actief weghouden: 'versteken' dus. Wat zo verstoken wordt is een DáBháR, een begrip dat noch met 'woord' noch met 'zaak recht gedaan wordt - we vertalen het daarom consequent met 'inbreng'. Ehud heeft een 'inbreng' bij zich gestoken: 'verstoken'. In vs 20 wil de koning deze 'DáBháR AêLoHieJM' , deze "inbreng-van gods" ook **horen**, hij staat op en krijgt het zwaard in zijn buik. Een inbreng(woord) dat als een zwaard werkt: dat is profetische taal. Tachtig jaar ging het goed: honderd en twintig jaar dus nu al. De volgende regelsteller, Samgar, van wie alleen het rudimentaire bericht opgenomen is, trad waarschijnlijk in een ander deel van het land op, want de volgende verhalenreeks begint met de mededeling van het sterven van EhuD.

.....<>..... !
 en-AéHuWD is-een-gestorvene.

.....\.....
 en-voorts-verkoopt-hen die-JHWH-van-Israël: 2
|.....\.....
 in-de-hand-van JáBhieJN koning-van~KeNàNgàN,
 ..//.<>.....
 die koningt in-CháTsóWR;
|.....
 en-de-vorst-van~de-schare-zijner SieSeRáA,
 ..//.<>.....//..... !
 hij zittend in-ChæRoShèT-van de-naties.
//.....<>.....
 en-voorts-schreeuwen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL 3
 [naar~die-JHWH-van-Israël;
 □...\\.....//.....|.....
 ja negen honderd oprij-tuig-van~ijzer aan-hem,
 □.....|.....\\.....//.....<>.....
 en-hij hij-beknelt enwel~de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL met-hardheid
 ..//... !
 [tien jaarandering.

=

.....|.....\.....
 en-DeBhóWRáH³⁰ een vrouwmenselijke een-profetes, 4
<>.....
 de-vrouwmenselijke-van LàPieDóWT;
 //.....//.....<>.....//..... !
 zij stelt-regel-aan enwel~ JieSseRáAéL in-het-tij (nl.)dit.
 □.....\\...../.....
 en-zij zittend op-de-drukplek-van~de-dadelpalm-van DeBhóWRáH: 5
\\.....//.....//.....<>.....\.....
 onderscheidend HâReMáH en-onderscheidend BéJT~AéL in-het-gebergte-van

 [AèPheRàJieM;
//.....//.....//.....<>.....!
 en-voorts-gaan-op naar-haar de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL
 [voor-de-stelregeling.

.....
 en-voorts-zendt-zij: 6
|.....\.....
 en-voorts-roept-zij om-BáRáQ stichtzoon-van~AæBhieJNoNgàM,
<>.....
 vandaan-van-QèDèSh NàPheTáLieJ;

³⁰ Haar naam betekent ‘bij’, maar is afgeleid van hetwerkwoord DiBBÉR, datv we kennen in het woord DáBáR. Deze woorden vertalen we hier met ‘inbrengen’. Een bij is tenslotte een (honing) inbrenger en Deborah brengt in wat die-JHWHvan-Israël te zeggen heeft.

.....\...../..... -\.....\.....
 en-voorts-zegt-zij tot-hem niet? gebiedt die-JHWH-van-Israël

[de-gods-van~JieSseRáAél:

.....///.....|\.....
 aan-jou en-jij-vaart-heen op-de-berg TáBhóWR,
\.....
 en-jij-neemt het-genotenvolk-jouwer:

///.....|
 tien kuddetallen manmenselijken,
//.....<>..
 vandaan-van-de-stichtkinderen-van NàPheTáLieJ
//.....!
 [en-vandaan-van-de-stichtkinderen-van ZeBoeLuWN.

.....|\.....\.....
 en-ik-voer naar-jou naar~de-beek QieShóWN: 7

.....|\.....
 enwel~SieSeRáA schare-vorst-van JáBieJN,
<>.....
 en-het-oprij-tuig-zijner en-de-roerigheid-zijner;

.....<>.....!
 en-ik-geef-hem in-de-hand-jouwer.

.....///.....|
 en-voorts-zegt tot-haar BáRáQ, 8

.....//.....<>.....
 ware't-dat-jij-aan't-gaan-bent genoot-met-mij dan-ben-ik-aan't-gaan;
//.....//.....<>.....//.....!
 en-ware't~niet-dat jij-aan't-gaan-bent genoot-met-mij niet ben-ik-aan't-gaan.

.....//.....\.....\.....
 en-voorts-zegt-zij te-gaan ben-ik-aan't-gaan genoot-met-jou: 9

fz.....□ ..\...../.....
 op-de-rand-is't ja niet is-aan't-geschieden pronk-voor-jou:
\.....|\.....
 op~de-neemweg die jij gaande(bent),

.....\.....
 ja in-de-hand-van~een-vrouwmenselijke,
//.....<>.....
 is-aan't-verkopen die-JHWH-van-Israël enwel~SieSeRáA;

.....\.....//.....//.....<>
 en-voorts-staat-op DeBhóWRáH en-voorts-gaat-zij genoot-met-BáRáQ
!
 [QèDèSh-waarts.

.....\...../.....///.....|
 en-voorts-schreeuwt-aan BáRáQ enwel~ZeBoeLuWN en-enwel~NàPheTáLieJ 10

.....
 [QèDèSh-waarts,

.....\.....
en-voorts-gaat-hij-op op-de-voete-benen-zijner³¹,
//...<>.....
tien kuddetallen manmenselijk;
.....//.....<>..... !
en-voorts-gaat-op genoot-met-hem DeBhóWRáH.
.....///.....|.....\.....
en-ChèBhèR de-QéNiet scheidt-vaneen vandaan-van QàJieN, 11
.....//.....<>.....\.....
vandaan-vande-stichtkinderen-van ChoBháB de-bruidsvader-van MoShèH;
.....\.....
en-voorts-rekt-hij-uit de-tent-zijner,
.....//.....<>.....//..... !
tot-de-reuzeneik in-TsàNgæNieJM dat (is) enwel-QèDèSh.
.....<>.....
en-voorts-leggen-zij-voor aan-SieSeRáA; 12
///.....//.....<>..... !
ja op-gaat BáRáQ stichtzoon-van-AæBhieJNoNgàm de-berg-TáBhóWR.
=
.....\\...../
en-voorts-schreeuwt-aan SieJSeRáA enwel~al-af-het-oprij-tuig-zijner³²: 13
///.....|.....\.....
negen honderd oprij-tuig-van ijzer,
.....<>.....\.....
en-enwel~al-af-het-genotenvolk dat samen-met-hem(is);
.....//.....<>.....//..... !
vandaan-van-ChàRoShèT-van de -naties naar~de-beek QieShóWN.
.....□.....\\...../
en-voorts-zegt DeBoRáH tot~BáRáQ sta-op: 14
\...///.....|.....□.....\.....///.....|.....
ja dit de-dag dat geeft die-JHWH-van-Israël enwel~SieSeRáA
[in-de-hand-jouwer,
.....//.....<>.....\.....
is-het-niet-dat? Die-JHWH-van-Israël uit-trekt
[voor-de-vertegenwending-jouwer;
.....<>.....|.....\.....
en-voorts-daalt-af BáRáQ vandaan-van-de-berg TáBhóWR,
.....\\.....//.....<>..... !
en-tien kuddetallen manmenselijk laat-achter-hem.
.....\.....□.....\.....
en-voorts-brengt-in-beroering die-JHWH-van-Israël enwel~SieJSeRáA 15
.....\\.....//.....
[en-enwel~al-af~het-oprij-tuig en-enwel~al-af-de-neerlating³³

³¹ Zijn tegenstander, Sisera, beschikt over strijdswagens.

³² Zie de vorige voetnoot.

³³ = wat zich daar neergelaten had.

.....//.....\.....
 [voor-de-mond-van~het-zwaard voor-de-vertegenwending-van

.....
 [BáRáQ;

.....\\.....//.....//.....<>.....
 en-voorts-daalt-af SieSeRáA vandaan-van-op de-oprij-wagen

.....//.....!
 [en-voorts-vlucht-hij op-de-voetebenen-zijner.

....
 en-BáRáQ:

16

.....||.....///.....\.....|.....\..... .
 hij-achtervolgt laat-achter het-oprij-tuig en-laat-achter de-neerlating,
 <>.....\.....
 tot ChæRoShèT-van de-naties;

.....||.....///.....|..... .
 en-voorts-valt-neer al-af~de-neerlating-van SieJSeRáA
 [voor-de-vertegenwending-van~het-zwaard,

..//.....<>.....!
 niet resteert-hij tot-een-één-enkele.

.....|.....\..... .
 en-SieJSeRáA hij-vlucht op-de-voetebenen-zijner,

17

.....\..... .
 naar~de-tent-van JáNgéL,
<>.....\.....
 de-vrouwmenelijke-van ChèBhèR de-QéNiet;

/// . .
 ja vrede:

.....\.....\..... .
 onderscheidend JáBhieJN koning-van~ChàTsóWR,
||.....<>.....//.....!
 en-onderscheidend het-huis-van ChèBhèR de-QéNiet.

.....\.....^.....\..... ,
 en-voorts-trekt-uit JáNgéL om-te-treffen SieJSeRáA

18

.....\..... . .
 en-voorts-zegt-zij tot-hem:
 .\\.....//.....//.....<>
 wijk-toch machtiger-van-mij wijk-toch naar-mij

.....
 [niet-aan't-ontzag-hebben-jij;

.....///.....\.....|..... .
 en-voorts-wijkt-hij-af naar-haar naar-de-tent,

.....<>.....!
 en-voorts-hult-zij-hem in-een-stutdoek.

.....\\.....//.....//.....<>.....\..
 en-voorts-zegt-hij tot-haar drink-mij-dan-toch (met)een-weinig-water ja

19

.....
 [dorst-heb-ik;

.....||.....\.....//.....<>.....
 en-voorts-opent-zij enwel-een-lederzak vetmelk en-voorts-drenkt-zij-hem

..... !
 [en-voorts-omhult-zij-hem.
 \
 en-voorts-zegt-hij tot-haar, 20
 <> \
 blijf-staan inde-opening-van de-tent;
 □ \ /
 en-is-voorts-aan't-geschieden ware't-dat~een-menselijke aan't-komen-is

 [en-is-voorts-aan't-wensen-van-jou:
 // // <>
 en-is-hij-voorts-aan't-zeggen is-er?-hier een-manmenselijke
 // !
 [en-voorts-ben-jij-aan't-zeggen geenszins.
 \ \ □
 en-voorts-neemt JáNgéL vrouwmenselijke-van-ChèBhèR 21
 |
 [enwel~een-straktrekker-van de-tent,
 \ \
 en-voorts-stelt-zij enwel~een-inboorhamer in-de-hand-harer:
 // |
 en-voorts-komt-zij naar-hem met-heimelijkheid,
 // |
 en-voorts-stoot-zij enwel-de-straktrekker
 [in-de-hoofdslaap-zijner,
 |
 en-voorts-dringt-die-in in-het-land;
 // <> !
 en-hij~is-verdoofd en-voorts-is-hij-moe en-voorts-is-hij-een-gestorvene.
 \ | \ ,
 en-kijk-hier BháRáQ achtervolgend enwel-SieJSeRáA 22
 // |
 en-voorts-trekt-uit JáNgéL om-te-treffen-hem,
 \
 en-voorts-zegt-zij aan-hem,
 \
 ga en-ik-doe-zien-jou,
 <> \
 enwel~de-manmenselijke die~jij zoekende(bent);
 \
 en-voorts-komt-hij naar-haar,
 // | \
 en-kijk-hier SieJSeRáA gevallen een-gestorvene,
 <> !
 en-de-straktrekker in-de-hoofdslaap-zijner.
 // | \
 en-voorts-verdeemoedigt gods op-de-dag (nl.)die, 23
 <> //
 enwel JáBhieJN koning-van~KeNáNgàN;

.....<>.....//..... !
 voor-de-vertegenwending-van de-stichtkinderen-van- JieSseRáAéL.
\\.....///..... |\.....
 en-voorts-gaat de-hand-van JieSseRáAéL voortgaande 24
 [en-is-voorts-stijf-aan't-zijn,
 <>.....//.....
 op JáBhieJN koning-van~KeNáNgàN;
 fz.....\..... .
 tot dat zij-doen-uitscheiden,
<>.....//..... !
 enwel JáBhieJN de-koning-van~KeNáNgàN.

~
\
 en-voorts-zingt DeBhóWRáH, 5.1

.....<>.....
 en-BháRáQ stichtzoon-van~AæBhieJNoNgàM;
//.....<>..... .
 op de-dag (nl.)deze te-zeggen.
///..... |
 bij-het-varen-laten-van het-varen-gelatene³⁴ in-JieSseRáAéL, 2

.....<>.....
 bij-het-zich-opofferen-van het-genotenvolk;
<>.....!
 zegent-in die-JHWH-van-Israël.

...\
 hoort koningen, 3
<>.....
 hebt-oor waardendragers;

ik:
 | \..... .
 voor-die-JHWH-van-Israël ik ben-ik-aan't-zingen,
 | |<>.....//.....
 ik-ben-aan't-ervezelen voor-die-JHWH-van-Israël gods-van
 !
 [JieSseRáAéL.

.....
 jij-JHWH-van-Israël: 4
///..... | |
 bij-het-uittrekken-van-jou vandaan-van-SséJieR bij-het-schrijden-van-jou
\
 [vandaan-van-het-veld-van AæDóWM,
 .\
 land siddert,

³⁴ aanvullen: van het haar: het los laten hangen.

.....<>.....
 ook~hemel-helften druipen;
<>.....//..... !
 ook~dikwolken druipen wateren.
 .//.....<>.....\.....
 bergen vlieten-heen vandaan-van-de-vertegenwending-van 5
 [die-JHWH-van-Israël;
 .\.....
 dit(is) SieNàJ,
||.....<>.....
 vandaan-van-de-vertegenwending-van die-JHWH-van-Israël
 ..//..... !
 [gods-van JieSseRáAéL.
||.....///.....|.....\.....
 in-de-dagen-van ShàMeGàR stichtzoon-van~NgæNáT in-de-dagen-van JáNgéL, 6
 ..<>.....
 stoppen paden;
\.....
 en-gaanden-van straten,
||.....<>..... !
 aan't-gaan-zijn-zij paden kringelig.
\\.....<>.....<>.....
 zij-stoppen, het-platteland, in-JieSseRáAéL stoppen-zij; 7
 ///.....\.....|.....
 tot dat-ik-opsta DeBhóRáH,
//.....<>..... !
 die-opsta -een-moederende in-JieSseRáAéL.
|\.....
 is-men-aan't-verkiezen gods maandnieuwe, 8
 <>.....\.....
 dan broderij-van poorten;
///.....|.....
 een-schutschild ware'die-aan't-gezien-worden en-een-lans,
//.....<>..... !
 in-veertig kuddetallen in-JieSseRáAéL.
|\.....
 het-hart-mijner tot-de-ingrifiers-van JieSseRáAéL, 9
<>.....
 de-zich-opofferenden in-het-genotenvolk;
 .<>..... !
 zegent-in die-JHWH-van-Israël.
□.....\...../.....\\.....//.....
 berijders-van ezellen (die)blankachtig(zijn) zitters ter-beroordeling 10
//.....<>..... !
 [en-gaanden op~een-neemweg overweegt.

.....\..... . .
vandaan-van-de-stem-van pijlschutters³⁵: 11
fz..... . .
onderscheidend (water-)schep-plaatsen,
.///..... |\
daar zijn-zij-elkaar-zingend-aan't-toebuigen de-gerechtigeden-van
....
[die-JHWH-van-Israël,
.....//.....<>.....
de-gerechtigeden-van het-platteland-zijner in-JieSseRáAÉL;
.//.....//.....<>..... !
dan dalen-zij-af voor-de-poorten het-genotenvolk-van~die-JHWH-van-Israël.
.....///..... |
wees-een-gewekte wees-eengewekte DeBhóWRáH, 12
.....//.....<>.....
wees-een-gewekte wees-een-gewekte breng-in-een-zang;
.....//.....//.....//.....<>..... !
sta-op BáRáK en-voer-weg de-wegvoering-jouwer
[stichtzoon-van-AæBhieJNoNgàM.
fz.....\..... . .
dan is-aan't-regeren een-ontglipte, 13
.....<>.....
over-de-zich-tooienden het-genotenvolk;
..... | |<>..... !
die-JHWH-van-Israël is-aan't'regeren-over-mij bij-heerbazen.
.....\..... . .
vandaan-van AèPheRàJieM: 14
..... |
de-wortel-hunner in-NgæMálLèQ,
.....//.....<>.....
laat-achter-jou BieNeJáMieJN met-de-genotenvolken-jouwer;
.....\..... . .
vandaan-van MáKhieJR:
..... |
dalen-af ingriffers,
.....\..... . .
en-vandaan-van-ZeBhuWLoN,
.....<>.....//..... !
die-zich-schouderen met-de-stamstaf-van een-boekstaver.
.....///..... |
en-vorsten in-JieSsSsáSsKháR genoot-met~DeBhóRáH, 15
..... |
en-JieSsSsáKhàR vastzo BáRàQ,
.....<>.....\.....
in-het-diepvon van ShoELLàCh op-de-voetebenen-zijner;

³⁵ Afleiding onzeker. Hier is gekozen voor het part. pi'eel van een denominatief van het woord ChéTs = pijl af te leiden werkwoord.

-\.....
in-de-zij-takken-van ReAuWBhéN,
....<>.....!
groot de-ingriffingen-van-hart.
-\.....
voo-wat? ben-jij-aan't-zitten: 16
fz.....
onderscheidend het-hagen-paar,
.....<>.....\.....
om-te-horen het-gelipfluit-van de-uithalingen³⁶;
.....\.....
voor-de-zijtakken-van ReAuWBhéN,
..<>.....!
groot de-peilingen-van~hart.
-
GieLeNgáD: 17
.....///.....| ..
op-het-oversteekse-van de-JàReDÉN voortwonend,
.....||.....//.....<>.....
en-DáN voor-wat? is-hij-aan't-inklampen-op schepen;
-
AáShèR:
.....\.....
voor-het-strand-van de-zeeën,
.....<>.....!
en-op het-openrijtingen-zijner is-hij-aan't-zitten-!.
-
ZeBhoeLuWN: 18
.....\.....//.....//.....<>.....
een-genotenvolk verhonend de-lichaamziel-zijner om-te-sterven
.....
[en-NàPheTáLieJ;
<>.....//.....!
op de-verhevenheden-van het-veld.
.///.....| ..
komen koningen zij-raken-in-broderij³⁷, 19
///.....| ..\.....
dan raken-in-broderij de-koningen-van KeNàNgáN,
.....<>.....\.....
in-TàNgeNàK op-de-wateren-van MeGieDDóW;
.....//.<>.....//....!
een-brok zilver niet nemen-zij.
-<>.....
vandaan-van-de-helftenhemel raken-zij-in-broderij; 20

³⁶ Aanvullen: van kudden.

³⁷ Het Hebreeuwse woord, dat meestal met 'strijd' wordt vertaald, is stamverwant met woord LèChèM, dat 'brood' betekent; en 'brood' is verwant met 'broddel(-werk):'in elkaar gewrongen', want strijd is 'handgemeen'. Daarom vertalen we dit woord hier met 'broderij'. Zo horen we ook in het Nederlands het woord 'brood'.

.....
 vandaan-van-de-opzetbanen-hunner,
<>..... !
 raken-zij-in-broderij genoot-met-SieJSeRáA.
///.....|..
 de-beek QieShóWN sleurt-hen-mee, 21
 ..//.....<>.....\.....
 beek-van oostenvroegten beek QieJShóWN;
//.....<>..... !
 jij-bent-de-weg-aan't-nemen lichaamziel-mijner van-de-sterke.
 //...<>.....
 dan hameren de-kwetshielen-van-paarden; 22
<>.....//..... !
 vandaan-van(vanwege)-het-jachten jachten-van de-enormen-zijner.
\
 vervloekt MéRóWZ: 23
|\
 zegt de-werkbode-van die-JHWH-van-Israël,
//.....<>.....
 vervloekt vervloekend de-inzittenden-harer;
 ///.....\.....|\
 ja niet-komen-zij tot-hulp-aan die-JHWH-van-Israël,
//.....<>..... !
 tot-hulp-aan die-JHWH-van-Israël met-manbazen.
|
 jij-bent-aan't-inzegenen vandaan-van-de-vrouwmenlijken, 24
||.....<>.....\.....
 JáNgèL de-vrouwmenlijke-van ChéBhèR de-QéNiet;
//.....<>..... !
 vandaan-van-de-vrouwmenlijke in-de-tent ben-jij-aan't-inzegenen.
 ..\
 water wenst-hij melkvet geeft-zij; 25
//.....<>.....//..... !
 op-een-dienschaal-van zich-tooienden doet-zij-lijfnaderen boter.
|\
 de-hand-harer voor-een-strakmaker is-zij-aan't-uitzenden, 26
<>.....\.....
 en-de-zuidenrechter-harer voor-een-hamer-van moeite-doeners;
///.....|///.....
 en-zij-behamert SieJSeRáA zij-verbrijzelt het-eerstdeel-zijner,
//.....<>..... !
 en-zij-verbrijzelt en-zij-tikt-in de-slaap-zijner.
\
 Onderscheidend de-voetebenen-harer, 27
//.....<>.....
 gaat-hij-door-de-knieën valt-hij ligt-hij;
///.....\.....|\
 onderscheidend de-voete-benen-harer gaat-hij-door-de-kniën valt-hij,

.....\.....
 zoals hij-door-de-knieën-gaat,
 .<>...//..... !
 daar valt-hij overweldigd.
□\\..... \\.....//.....//.....
 tot-bij het-venster signaleert-zij en-voorts-snikt³⁸ de-moederende-van 28
<>.....\.....
 [SieSeRáA tot-bij het-traliewerk;

 bekend-met-wat?:
///.....|
 is-in-schande het-oprij-tuig-zijner om-te-komen,
\.....
 bekend-met-wat? zijn-laat-achter,
<>..... !
 de-stampen-van de-oprij-wagens-zijner.
//.....//.....
 de-wijzen-van de-vorstinnen-harer buigen-zich-toe; 29
| |//.....<>..... !
 waarlijk-zij is-aan't-doen-terugkeren het-door-haar-gezegde tot-zich.
 ..\\...../.....\.....
 niet? zijn-zij-aan't-vinden en-aan't-vereffenen buit: 30
///..... \\.....|\.....
 een-moederschoot een-moederschoten-paar voor-het-eerstdeel-van

 [een-manbaas,
 .///.....|
 buit-van kleurigheden voor-SieJSeRáA,
 ..//.....<>.....
 buit-van kleurigheden bont;
 ..//.....<>.....//..... !
 kleurig dubbelbont voor-halzen-van de-buit.

SEDER

□.....///.....|
 vastzo zijn-aan't-teloorgaan al-af-de-vijanden-jouwer jij-JHWH-van-Israël, 31

 en-wie-beminnen-hem,
//.....<>.....
 als-het-uittrekken-van de-zon in-het-heer(baas)schappij-zijner;
//.....<>.....//..... !
 en-voorts-is-kalm het-land veertig jaarandering³⁹.

³⁸ Met dank aan A.Koster in zijn WOORD VOOR WOORD-vertaling deel 3(Aproges, Eindhoven). Dit Hebreeuwse woord komt alleen hier maar voor.

³⁹ Deze vermelding van veertig jaar 'kalmte', vrede en trouw aan die-JHWH-van-Israël zolang zo'n stelregelaar Israël de regel stelt, komen we telkens tegen in het boek Richteren. Bij elkaar opgeteld gaat het dan om enkele honderden jaren. Daarin gebeurt blijkbaar weinig opzienbarends en dus (slecht) 'nieuws', maar het gaat wel 'goed'. En dat dient het beeld van dese periode minstens zozeer te bepalem als de crisisperioden waarin deze

.....\\.....//.....<>...
en-voorts-maken de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL het-kwade 6.1
.....\.....
[in-de-wel-ogen-van die-JHWH-van-Israël;⁴⁰
.....\\.....//.....<>..//.....
en-voorts-geeft-hen die-JHWH-van-Israël in-de-hand-van MieDeJáN zeven
.....!
[jaaranderingen.
.....//.....<>.....
en-voorts-is-sterk de-hand-van-MieDeJáN op~JieSseRáAéL; 2
.....\...../.....-.....\.....
vandaan-van(vanwege)-de-vertegenwending-van MieDeJáN maken voor-zich
.....\.....
[de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL:
.....|.....\.....
enwel~de-schachten⁴¹ die(zijn) in-de-bergen,
.....<>.....!
en-enwel~de-grotten en-enwel~de-schansen.
.....<>.....\.....
en-het-geschiedt ware't-dat-te-kiem-legt JieSseRáAéL; 3
.....\\.....\\.....//.....<>.....
en-op-gaat MieDeJáN en-NgæMálèQ en-de-stichtkinderen-van-oostenvroeg
.....//.....!
[en-opgaan-zij op-tegen-hem.
.....\.....
en-voorts-laten-zij-zich-neer op-tegen-hen: 4
.....\.....|.....\.....
en-voorts-verderven-zij enwel~de-afdracht-van het-land,
.....<>.....
tot-het-komen-van-jou te-NgàZZáH;
.....///.....|.....
en-niet~doen-zij-resteren leeftocht in-JieSseRáAéL,

regelstellers optraden. Er is vrijwel geen uitlegging die hierop wijst en dat is jammer. Want zo komt dit bijbelboek aan zijn reputatie van een chaotische tijd, die vooraf gaat aan de zoveel ordelijker koningstijd. Maar hoe órdelijk'is die koningenperiode eigenlijk?

⁴⁰ Met deze openingszin van de volgende uitvoerige verhalenreeks verlaten we de vorige, de eerste van vier zeer uitvoerige richterverhalen. Hij plaatst ons weer in het bekende profetische interpretatiekader. Alle delen van dit kader kwamen we weer tegen in het verhaal over Barak en Deborah, maar de profetische hertelling heeft hier andere thema's ingebracht. Hier verschijnt voor het eerst een voluit profetische gestalte en wel dan als Israël IN het land woont. Het wonen in het land en de profetie horen bij elkaar vanaf Richteren tot de ballingschap. En deze eerste voluit profetische gestalte is een vrouw, in wier naam DeBoRáH het centrale woord van de profetie klinkt: DáBáR. Een vrouw, moederende in Israël, stelde Israël in die tijd de regel van de Torah! Zij IS Israël! ZIJ roept Barak geeft hem opdracht en volmacht. En de bevrijding komt NIET door zijn inspanning, maar wordt toegeschreven aan die-JHWH-van-Israël en Sisera wordt gedood door . . . een vrouw. En dan - niet minder opvallend en van belang: uit de hele tekst van Richteren 5 blijkt dat het het lied is van DEBORA: hier spreekt voor het eerst een Israëliet bij name als profeet! Een tekst die getuigt van diepe humaniteit. Dat alles behoort tot de profetische boodschap, die in de ongetwijfeld al bestaande mondelinge overlevering is ingeweven tot de tekstvorm, zoals we die nu kennen..

⁴¹ Dit Hebreeuwse woord komt alleen hier maar voor.

.....//.....<>..... !
 (g)een-stukvee en-os en-ezel.
 || □\\...../..... . .
 ja zij en-het-verworvene-hunner zijn-aan't-opgaan en-de-tenten-hunner: 5
 ..\\..... . .
 geen boekstaven aan;
//.....<>..... !
 en-voorts-komen-zij in-het-land om-te-verderven-dat.
\\.....//.....<>..... \\.....
 en-voorts-wordt-arm JieSseRáAéL machtig 6
 [vandaan-van(vanwege)-de-vertegenwendinging-van MieDeJáN;
//.....<>..... !
 en-voorts-schreeuwen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL
 [naar~die-JHWH-van-Israël.
 ~
| |//.....<>..
 en-voorts-geschiedt-het ja~zij-schreeuwen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL 7

 [naar~die-JHWH-van-Israël;
//..... !
 over de-machtskwestie MieDeJáN.
| |//.....//.....<>..
 en-voorts-zendt die-JHWH-van-Israël een-manmenselijke een-profeet 8
\\.....
 [naar~de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL;
\\...../.....//.....\\..... \\.....
 en-voorts-zegt-hij aan-hen zo-zegt die-JHWH-van-Israël de-gods-van
 [JieSseRáAéL:
 ||///.....|
 ik opgaan-doe-ik enwel-jullie vandaan-van-MieTseRàJieM,
//.....<>.....//.....
 en-voorts-doe-ik-uittrekken enwel-jullie vandaan-het-huis-van
 ... !
 [heerdienst.
///.....|\\.....
 en-voorts-sleep-ik-eruit enwel-jullie vandaan-van-de-hand-van MieTseRàJieM, 9
<>.....
 en-vandaan-van-de-hand-van al-af~wie-beknellen-jullie;
///.....|
 en-voorts-verdrijf-ik enwel-hen vandaan-van-de-vertegenwendinging-jelieder,
//.....<>..... !
 en-voorts-geef-ik aan-jullie enwel-het-land-hunner.
\\.....
 en-voorts-zeg-ik aan-jullie: 10
|\\.....
 ik(ben) die-JHWH-van-Israël de-gods-jelieder,

..... | \.....
 niet zijn-jullie-ontzag-aan't-hebben enwel-voor-de-gods-van

 [de-AêMoRiet,
 .//.<>...../.....
 dat jullie(zijn) inzittenden in-het-land-hunner;
//.....<>..... !
 en-niet horen-jullie op-de-stem-mijner.

~

..... |' \.....
 en-voorts-komt een-werkbode-van die-JHWH-van-Israël: 11

..... \..... | //..... | \.....
 en-voorts-zit-hij op-de-drukplek-van de eik die(is) bij-NgaoPheRÁH,
 .//.....<>..... \.....
 die(is) aan-JóWAáSh AàBhieJ HáNgèZeRieJ;

..... \.....
 en-GieDeNgóWN de-stichtzoon-zijner:
 ///..... |.....
 loskloppend tarwe bij-de-pers,
<>..... //..... !
 om-te-doen-vluchten vandaan-van MieDeJáN.

..... //..... <>..... \.....
 en-voorts-laat-zich-zien aan-hem de-werkbode-van die-JHWH-van-Israël; 12

..... \.....
 en-voorts-zegt-hij tot-hem,
//.....<>.....//..... !
 die-JHWH-van-Israël (is)genoot-met-jou heerbaas-van vermogen.

..... \..... //..... | \.....
 en-voorts-zegt tot-hem GieDeNgóWN ja machtiger-mijner, 13

..... //..... |.....
 en-is die-JHWH-van-Israël genoot-met-ons,
 .//.....<>.....
 voor-wat? vindt-ons al-af-dit;

..... \..... |' □..... \.....
 en-waar? al-af-de-wonderen-zijner die boekstaven-voor-ons
 /.....
 [de-omvamenden-onzer te-zeggen:

.///..... \..... | \.....
 niet? vandaan-van-MieTseRàJieM doet-opgaan-ons die-JHWH-van-Israël,
 | \.....
 en-nu gooit-weg-ons die-JHWH-van-Israël,
<>..... !
 en-voorts-geeft-hij-ons in-de-handzool-van-MieDeJáN.

..... //..... |.....
 en-voorts-wendt-zich naar-hem die-JHWH-van-Israël, 14

.....
 en-voorts-zegt-hij:

///.....\..... .
 ga in-de-kracht-jouwer (nl.)deze,
//.....<>.
 en-voorts-ben-jij-aan't-bevrijden enwel~JieSseRáAÉL
\
 [vandaan-van-de-handzool-van MieDeJáN;
 .<>..... !
 niet? zend-ik-jou.
///..... | \..... .
 en-voorts-zegt-hij tot-hem ja machtiger-mijns, 15
//.....<>.....
 met-wat? ben-ik-aan't-bevrijden enwel~JieSseRáAÉL;
///..... |\
 kijk-hier het-kudde-tal-mijner is-de-arme in-MeNàShShèH,
//.....<>.....//..... !
 en-ik de-onbeduidende in-het-huis-van de-omvamende-mijner.
///..... |..... .
 en-voorts-zegt tot-hem die-JHWH-van-Israël, 16
 //.....<>.....
 ja ik-ben-aan't-geschieden genoot-met-jou;
//.....<>.....//.....
 en-voorts-ben-jij-aan't-slaan enwel~MieDeJáN als-een-manmenselijke
 !
 [een-één-enkele.
\
 en-voorts-zegt-hij tot-hem, 17
//.....//.....<>.....
 ware't~dan-toch-dat ik-vind gratie in-de-wel-ogen-jouwer;
///..... |..... ,
 en-jij-maakt voor-mij een-kenteken,
<>.....//..... !
 dat-jij(bent) inbrengende genoot-met-mij.
\\.....///..... |.....\
 niet-dan-toch aan't-verdwijnen-jij van-hier tot~mijn-komen naar-jou, 18
 |
 en-ik-doe-uittrekken en-wel~de-cijns-mijner,
<>.....
 en-ik-doe-leiden(die) voor-de-vertegenwending-jouwer;
 | |//.....<>..... !
 en-voorts-zegt-hij ik ik-ben-aan't-zitten tot jouw-terugkeren.
\
 en-GieDeNgóWN hij-komt: 19
///..... |\
 en-voorts-maakt-hij een-bokje-van-de-geiten en-een-AéJPháH⁴²~meel

 [uitgeduwde(koeken),

⁴² = efa: een maat.

.....| ..\.....
 het-vlees stelt-hij op-een-opzetblad,
<>.....\
 en-de-bouillon stelt-hij in-een-stamppot;
//.....//.....//.....<>.....
 en-voorts-trekt-hij-uit tot-hem naar-de-drukplek-van de-eikenboom
!
 [en-voorts-bereikt-hij(die).

=

.....\\...../.....\
 en-voorts-zegt tot-hem de-werkbode-van gods: 20
 ..\.....///.....|
 neem enwel~het-vlees en-enwel~de-uitgeduwde(koeken)
|.....\
 [en-doe-(ze)leiden naar~de-klip die-daar,

.....<>.....
 en-enwel~de-bouillon uitgegoten;
<>.....!
 en-voorts-maakt-hij vastzo.

.....||.....\
 en-voorts-zendt de-werkbode-van die-JHWH-van-Israël: 21

.....///.....\\.....\
 enwel-het-eindstuk-van de-leunstok die(is) in-de-hand-zijner,
//.....<>.....
 en-voorts-tast-hij op-het-vlees en-op-de-uitgeduwde(koeken);

.....\\...../.....\
 en-voorts-gaat-op het-vuur vandaan-van~de-rots:
///.....|.....
 en-voorts-vereet-het enwel~het-vlees en-enwel~de-uitgeduwde(koeken),
\
 en-de-werkbode-van die-JHWH-van-Israël,
 .<>.....!
 gaat vandaan-van-de-wel-ogen-zijner.

.....\
 en-voorts-ziet GieDeNgóWN, 22
//.....<>.....
 ja-een-werkbode-van die-JHWH-van-Israël (is)hij;

=

.....\
 en-voorts-zegt GieDeNgóWN,
|.....\
 ach machtiger-mijns jij-JHWH-van-Israël,
///.....\\...|.....//.....
 ja-om-vastzo zie-ik een-werkbode-van die-JHWH-van-Israël,

.....<>..... !
 vertegenwending tot~vertegenwending.
\\.....\\\.....//.....//.....<>.....
 en-voorts-zegt aan-hem die-JHWH-van-Israël vrede voor-jou 23
 [niet-aan't-ontzag-hebben-jij;
 .<>..... !
 niet ben-jij-aan't-sterven.
□ ..\\.....///.....\\.....|
 en-voorts-sticht daar GieDeNgóWN een-slachtplaats voor-die-JHWH-van-Israël, 24
//.....<>.....
 en-voorts-roept-hij~daartoe die-JHWH-van-Israël (is)vrede;
 fz.....\.....
 tot de-dag (nl.)deze,
|'<>.....//..... !
 is-die-er-nog in-NgaoPheRáH-van de-AæBhieJ NgèZeRieJten.

~

.....□.....\..... ,
 en-voorts-geschiedt-het in-de-nacht (nl.)die 25
\\\.....
 en-voorts-zegt aan-hem die-JHWH-van-Israël:
 .///.....|
 neem enwel~een-var-van-de-os die(is) aan-de-omvamende-jouwer,
//.....<>.....\.....
 en-een-var een-andere-van zeven jaaranderingen;

 en-voorts-ben-jij-aan't-doen-wijken:
///.....\\.....|
 enwel~de-slachtse-van de-BàNgàL die(is) aan-de-omvamende-jouwer,
//.....<>..... !
 en-enwel-de-cultboom die(is)~daarop ben-jij-aan't-afschieden.
\\...../.....\.....
 en-voorts-ben-jij-aan't-stichten een-slachtse voor-die-JHWH-van-Israël 26

 [de-gods-jouwer:
 \.....\\\.....//.....<>.....
 op het-eerstdeel-van het-domicilie (nl.)dit op-de-rangschikkingsplek;
|
 en-voorts-ben-jij-aan't-nemen enwel-de-var de-andere,
\.....
 en-voorts-ben-jij-aan't-doen-opgaan een-opgaander,
//.....<>..... !
 met-het-hout-van de-cultboom die jij-aan't-afschieden-bent.
\...../.....///.....|
 en-voorts-neemt GieDeNgóWN tien menselijken 27
 [vandaan-van-de-heerdienaren-zijner,
||//.....//.....<>.....
 en-voorts-maakt-hij naar-wat inbrengt tot-hem die-JHWH-van-Israël;

..... | ' \..... □ \.....
en-voorts-geschiedt-het naar-dat hij-ontzag-heeft enwel-voor-het-huis-van
..... \..... //..... //.....
[de-omvamende-zijner en-enwel-voor-de-menselijke-van de-stad
..... //..... <>..... //.....
[vandaan-van(vanwege)-het-maken des-daags en-voorts-maakt-hij
..... !
[des-nachts.

..... \..... ///..... |
en-voorts-schouderen-zich de-menselijken-van de-stad in-de-ochtend, 28
..... ///..... | \.....
en-kijk-hier omver-gerukt de-slachtse-van de-BàNgàL,
..... //..... <>.....
en-de-cultboom die(is)-daarop afgescheiden;
..... | \.....
en-enwel de-var de-andere,
.....
die-opgaat,
..... <>..... !
op-de-slachtse die-gesticht-is.

..... | \.....
en-voorts-zeggen-zij iedermenselijke tot-de-metgezel-zijner, 29
..... //..... <>..... \.....
wie? maakt de-inbrengh (nl.)deze;
..... |
en-voorts-vragen-zij-na en-voorts-zoeken-zij,
.....
en-voorts-zeggen-zij,
..... |
GieDeNgóWN stichtzoon-van~JóWáSh,
..... <>..... //..... !
hij-maakt de-inbrengh (nl.)deze.

..... \..... ///..... |
en-voorts-zeggen de-menselijke-van de-stad tot~JóWáSh, 30
..... //..... <>.....
doe-uittrekken enwel-de-stichtzoon-jouwer
[en-hij-is-een-gestorvene-aan't-woorden;
///..... | \.....
ja omver-rukt-hij enwel-de-slachtse-van de-BàNgàL,
..... //..... <>..... //..... !
en-ja hij-scheidt-af de-cultboom die(is)-daarop.

..... \..... | ' □ \..... /..... \.....
en-voorts-zegt JóWáSh tot—al-af die~staande-zijn op-tegen-hem jullie? 31
..... \.....
[aan't-twisten-zijn-jullie-! om-BàNgàL:
..... | \.....
of~jullie jullie-aan't-bevrijden-zijn-! enwel-hem,
..... //..... //..... <>.....
die aan't-twisten-is om-hem is-een-gestorvene-aan't-woorden

.....
[tot~de-ochtend;

.....//.....|.....\.....
ware't-dat~een gods hij (is) hij-is-aan't-twisten om-zichzelf,
//.....<>.....!
ja omver-rukt-hij enwel-de-slachtse-zijner.

~

.....\\.....//.....<>.....
en-al-af~MieDeJáN en-NgæMàLèQ en-de-stichtkinderen-van-het-oostenvroege 33

.....\.....
[worden-bijeeengehaald verenigd;

.....//.....<>.....//.....
en-voorts-steken-zij-over en-voorts-laten-zij-zich-neer in-de-diepte-van

.....!
[JieZeReNgéAL.

.....\.....
en-de-beluchting-van die-JHWH-van-Israël, 34

.....<>.....
bekleedt enwel~GieDeNgóWN;

.....\.....
en-voorts-stoot-hij op-de-klaroen,

.....//.....<>.....!
en-voorts-wordt-aangeschreeuwd AæBhieJNgéZèR laat-aan-achter-hem.

.....|.....\.....
enwerkboden zendt-hij in-al-af~MeNàShShèH, 35

.....//.....<>.....
en-voorts-wordt-aangeschreeuwd ook~hij laat-aan-achter-hem;

.....\.....
en-werkboden zendt-hij:

.....\.....|.....
in-AáShéR en-in-ZeBhoeLuWN en-in-NàPheTáLieJ,

.....<>.....!
en-voorts-gaan-zij-op om-te-treffen-hen.

.....//.....<>.....
en-voorts-zegt GieDeNgóWN tot-gods; 36

.....|.....\\.....//.....<>.....
ware't-dat~jij-er-bent bevrijdend met-de-hand-mijner enwel~JieSseRáAéL

.....!
[zoals jij-inbrengt.

.....\.....
kijk-hier ik: 37

.....//.....//.....<>.....
deponerend enwel~een-geschoren-stuk witwol op-de-vloer;

..|'.....□.....\...../.....
ware't-dat dauw aan't-geschieden-is op-het-geschoren-stuk in-afzondering:

.....\.....|.....
en-op-al-af~het-land schroeidroogte,

.....
en-ik-ben-aan't-voIkènnen:
.....\\.....//.....
ja-jij-bent-aan't-bevrijden met-de-hand-mijner
.....<> !
[enwel~JieSseRáAéL zoals-jij-inbrengt.
.....| |.....|
en-voorts-geschiedt-vastzo en-voorts-schoudert-hij-zich de-andere-morgen, 38
.....<>.....
en-voorts-want-hij-uit enwel-het-geschoren(stuk);
.....///.....|.....
en-voorts-duwt-hij dauw vandaan-van-het-geschoren(stuk),
.//.....<>..... !
vol-is de-schaal (van)water.
.....///.....|
en-voorts-zegt GieDeNgóWN tot-gods, 39
.....///.....|
niet-aan't-ontgloeien-zij de-walgneus-jouwer op-mij,
.....<>.....\.....
en-voorts-breng-ik-in-toch dus deze-voetstamp;
.....///.....\\.....|.....
ik-ben-aan't-beproeven toch~alleen-deze-voetstamp met-het-geschoren(stuk),
.....\\.....///.....|
aan't-geschieden-is-dan-toch schroeidroogte aan-het-geschoren(stuk)
.....
[in-de-afzondering-daarvan,
.....<>..... !
en-op~al-af-het-land is-er-aan't-geschieden-dauw.

SEDER

.....\\.....//...<>.....\.....
en-voorts-maakt gods vastzo in-de-nacht (nl.)die; 40
.....///.....|
en-voorts-geschiedt-er~schroeidroogte aan-het-geschoren(stuk) in-afzondering,
.....<>.....//..... !
en-op~al-af-het-land geschiedt-er dauw.

~

.....\\...../.....\.....
en-voorts-schoudert-zich JeRoeBàNgàL hij(is) GieDeNgóWN: 7.1
.....| .\.....
en-al-af-het-genotenvolk dat(is) samen-met-hem,
.....<>.....\.....
en-voorts-laten-zij-zich-neer op~de-oogwel-van ChæRoD;
.....///.....|.....\.....
en-de-neerlating-van MieDeJáN geschiedt-voor-hem
[vandaan-van-het-opberg-noorden,

.....//.....<>..... !
 vandaan-van-de-heuvel van MÓWRÈH in-de-diepte.
///.....|.....
 en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël tot~GieDeNgóWN, 2

veel-is:

.....|.....\.....
 het-genotenvolk dat(is) samen-met-jou,
//.....<>..
 vandaan-van(vanwege)-het-geven-door-mij enwel~van-MieDeJÁN

 [in-de-hand-hunner;
\\.....///.....|.....
 afwendend-dat~aan't-pronken-is op-tegen-mij JieSseRÁAÉL te-zeggen,
<>.....//..... !
 de-hand-mijner brengt-bevrijding voor-mij.

.....
 en-welnu: 3

.....\...../.....///.....|.....
 roep dan-toch in-de-oren-van het-genotenvolk te-zeggen,

 wie?-heeft-ontzag en-huivert,
//.....<>.....\.....
 hij-is-aan't-omkeren en-aan't-sluipen vandaan-van-de-berg-van

 [GieLeNgàD;

.....\.....
 en-voorts-keren-om vandaan-van~het-genotenvolk:

 twintig en andertwee kuddetal,
//.....<>..... !
 en-tien kuddetallen resteren.

=

.....\...../.....
 en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël tot~GieDeNgóWN: 4

 nog(is) het-genotenvolk veel

 doe-af dalen enwel-hen naar~water,
//.....<>.....
 en-ik-ben-aan't-uitsmelten-hen voor-jou daar;
|'.....□.....\...../.....\.....
 en-het-geschiedt wie ik-zeg tot-jou deze is-aan't-gaan samen-met-jou:
 fz.....
 hij hij-is-aan't-gaan samen-met-jou,
 ... \...../.....
 en-al-af die-ik-zeg tot-jou:

fz.....\.....
 deze is-niet-aan-t-gaan genoot-met-jou,
 .<>..//..... !
 hij niet is-hij-aan't-gaan.

.....//.....<>.....
 en-voorts-doet-afdalen-hij enwel~het-genotenvolk naar-wateren; 5

=

.....\\...../.....
 en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël tot-GieDeNgóWN:
 \.....□.....\\...../.....
 al-af wie-aan't-oplebberen-is met-de-tong-zijner vandaan-van-het-water
\\.....\.....
 [zoals aan't-oplebberen-is de-hond:
///.....|
 jij-bent-aan't-poneren en-wel-hem afgezonderd,
//.....//.....<>.....
 en-al-af wie-aan't-knielen-is op~de-inzegeneningsbotten-zijner
 !
 [om-te-drinken.

.....
 en-voorts-geschiedt: 6

.....| |///.....|
 de-boekstaving-van wie-oplebberen met-de-hand-hunner
 [naar-de-mond-hunner,
 ..//..<>.....
 drie honderd manmenselijke;
|.....\.....
 en-al-af het-strak-geblevene-van het-genotenvolk,
//.....<>.....//..... !
 zij-knielen op~de-inzegeningsbotten-hunner om-te-drinken water.

=

.....\\...../.....
 en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël tot~GieDeNgóWN: 7
□.....\\.....///.....|.....\.....
 met-drie honderd manmenselijke die-oplebberen ben-ik-aan't-bevrijden

 [en-wel-jullie,
//.....<>.....
 en-voorts-ben-ik-aan't-geven enwel~MieDeJáN in-de-hand-jouwer;

 en-al-af~het-genotenvolk,
<>..//..... !
 zij-gaan iedermenselijke naar-de-opstaanplaats-zijner.

.....\.....|\\...../
 en-voorts-nemen-zij enwel~teerkost het-genotenvolk in-de-hand-hunner 8

[en-enwel de-klaroenen-hunner:

.....\.....///.....|.....|
 en-enwel al-af~iedermenselijke-van JieSseRáAéL verzendt-hij

\.....
 [iedermenselijke naar-de-tent-zijner,

.....//.....<>.....
 en-met-drie-honderd manmenselijke maakt-hij-zich-hard;

.....\.....
 en-denbeerlatingsplek-van MieDeJáN,

.....//.....<>.....//..... !
 geschiedt voor-hem vandaan-van-de-drukplek-van de-diepte.

~

.....|\.....
 en-voorts-geschiedt-het in-de-nacht (nl.)die, 9

.....///.....|
 en-voorts-zegt tot-hem die-JHWH-van-Israël,

.....<>.....\.....
 sta-op daal-af in-de-neerlatingsplek;

//.<>..... !
 ja ik-geef-hem in-de-hand-jouwer.

.....//.....<>.....
 en-ware-een-ontzaghebbende jij om-af-te-dalen; 10

..//.....//.....//.....<>..... !
 daal-af jij en-PhoeRáH de-bonker-jouwer naar~de-neerlatingsplek.

.....|
 en-voorts-ben-jij-aan't-horen wat~zij-aan't-inbrengen-zijn, 11

.....|\.....
 en-laat-daar-achter zijn-hard-aan't-worden de-handen-jouwer,

.....<>.....
 en-voorts-ben-jij-aan't-af dalen in-de-neerlatingsplek;

.....///.....|\.....
 en-voorts-daalt-af hij en-PhoeRáH de-bonker-zijner,

.....//.....<>.....//..... !
 naar~de-eindpost-van de-waarhouders die(zijn) in-de-neerlatingsplek.

.....|///.....\.....|
 en-MieDeJáN en-NgæMálèQ enl-al-af~de-stichtkinderen-van~oostenvroeg 12

\.....
 [(zijn)neergevallen in-de-diepte,

.....<>.....
 als-de-sprinkhaan aan-veelheid;

.....|\.....
 en-aan-kamelen (is)geen boekstaven-aan,

.....//.....//.....<>..... !
 als-het-zand dat(is)op~de-lip-van de-zee aan-veelheid.

.....\.....
 en-voorts-komt GieDeNgóWN, 13

 en-kijk-hier~een-manmenselijke,
//.....<>.....
 boekstavend voor-de-metgezel-zijner een-droom;
/.....\\.....\.....
 en-voorts-zegt-hij kijk-hier een-droom droom-ik:
\\...../.....///.....|.....|
 en-kijk-hier een-gebraad-van brood-van harig(graan)⁴³ zich-draaiend
\.....
 [in-de-neerlatingsplek-van MieDeJáN,
\.....□.....\\
 en-voorts-komt-het tot-de-tent en-voorts-slaat-het-die
//.....//.....<>.....
 [en-voorts-valt-het envoorts-draait-het-om-die naar-boven-op
//.....!
 [en-voorts-is-aan't-vallen de-tent.
\\.....///.....\\.....| \.....
 en-voorts-buigt-zich-toe de-metgezel-zijner en-voorts-zegt-hij geenszins 14
 (is het)dit,

.....
 behalve:

.....//.....//.....<>....
 ware't~het-zwaard-van GieDeNgóWN stichtzoon-van~JóWAáSh
\.....
 [een-manmenselijke-van JieSseRáAéL;
///.....|.....
 (dan)geeft de-gods in-de-hand-zijner,
<>.....!
 enwel-MieDeJáN en-enwel~al-af~de-neerlatinge.

~

.....□.....\\...../.....\\.....
 en-voorts-geschiedt-het zodra-hoort GieDeNgóWN enwel-de-boekstaving-van 15
//.....<>.....
 [de-droom en-enwel~het-openbreken-daarvan en-voorts-bukt-hij-zich-neer;
\\.....|.....\.....
 en-voorts-keert-hij-terug naar~de-neerlatinge-van JieSseRáAéL,
\.....
 en-voorts-zegt-hij staat-op,
\\.....//.....<>.....
 ja~(nu)geeft die-JHWH-van-Israël in-de-hand-jelieder
//.....!
 [enwel~de-neerlatinge-van MieDeJáN.

⁴³ = gerst

.....//.....//.....<>.....\..
 en-voorts-halveert-hij drie~honderd manmenselijke in-drie eerstdelen; 16

.....\.....//.....|.....\.....
 en-voorts-geeft-hij klaroenen in-de-hand-van~al-af-hen en-kruiken loos,
<>.....//..... !
 en-fakkels in-het-midden-van de-kruiken.

.....\.....
 en-voorts-zegt-hij tot-hen, 17

.....//.....<>.....\.....
 vandaan-van-mij zijn-jullie-aan't-zien en-vastzo zijn-jullie-aan't-maken;
\.....//.....|.....\.....
 kijk-hier ik komende op-het-einde-van de-neerlatingsplek,
//.....<>.....//..... !
 en-voorts-is-aan't-geschieden zoals~ik-aan't-maken-ben vastzo
 [zijn-jullie-aan't-maken-!.

.....|.....
 en-stoot-ik op-de-klaroen, 18

<>.....\.....
 ik en-al-af~wie(is) samen-met-mij;
\...../.....
 dan-stoten-jullie op-de-klaroenen ook~jullie:
|.....
 omsingelende al-af~de-neerlatingsplek,
<>.....//..... !
 en-jullie-zeggen voor-die-JHWH-van-Israël en-voor-GieDeNgóWN.

~

.....\.....□.....\.....
 en-voorts-komt GieDeNgóWN en-honderd~manmenselijke 19

...../.....\.....
 [die(zijn)~samen-met-hem op-het-einde-van de-neerlatingsplek:
//.....\.....
 het-eerste-deel-van de-(nacht-)waarhouding de-middelste,
//.....//.....<>.....
 dusdanig-dat doende-opstaan zij-doen-opstaan
 [enwel~de-waarhouders;

.....|.....
 en-voorts-stoten-zij op-de-klaroenen,
//.....<>.....//..... !
 verspetterend de-kruiken die(zijn) in-de-hand-hunner.

□.....\.....//.....□.....\.....
 en-voorts-stoten de-drie eerstdelen op-de-klaroenen en-voorts-breken-zij 20

...../.....
 [de-kruiken
//.....|.....
 en-voorts-vatten-zij-hard met-de-hand~de-linker-hunner de-fakkels,
\.....
 en-in-de-hand-de-zuidenrechter-hunner,

.....<>.....
de-klaroenen om-te-stoten;

.....
en-voorts-roepen-zij,
.....//.....<>..... !
een-zwaard voor-die-JHWH-van-Israël en-voor-GieDeNgóWN.
..... | \

en-voorts-blijven-zij-staan iedermenselijke op-de-drukplek-zijner, 21
.....<>.....
in-omsingeling voor-de-neerlatingsplek;
.....\\.....//.....<>.....
en-voorts-loopt-snel-weg al-af-de-neerlatingsplek en-voorts-schetteren-zij
..... !
[en-voorts-vluchten-zij.

..... ▭ \,
en-voorts-stoten drie-honderd de-klaroenen⁴⁴ 22
..... \

en-voorts-stelt die-JHWH-van-Israël:
..... \ // // <>.....
enwel het-zwaard-van iedermenselijke op-de-metgezel-zijner
.....
[en-op-al-af-de-neerlatinge;
..... \\ / // |

en-voorts-vlucht de-neerlatinge tot-BéJT ShieThTháH TseRÉRáTáH,
.// // <>..... !
tot de-lip-van-ShePhàT-AáBhéL MeChóWLáH boven-ThàBÁT.
..... \\ //

en-voorts-wordt-aangeschreeuwd iedermenselijke-van-JieSseRáAéL 23
..... // <>...
[vandaan-van-NàPheTtáLieJ en-vandaan-van-AáShèR
.....
[en-vandaan-van-al-af-MeNàShShèH;
..... <>..... // !
en-voorts-achtervolgen-zij laat-aan-achter MieDeJáN.

..... |' \ ▣ \\ /...
en-werkboden zendt GieDeNgóWN in-al-af-het-gebergte-van AèPheRàJieM 24
.....
[om-te-zeggen:
..... | | // | // |
daalt-af om-te-treffen MieDeJáN en-overmeestert voor-hen
.....
[enwel-de-wateren,
.//.//.....<>.....
tot BéJT BáRáH en-enwel-de-JàReDÉN;
..... | | // \\ |
en-voorts-wordt-aangeschreeuwd al-af-menselijke-van AèPheRàJieM
..... \

[en-voorts-overmeesteren-zij enwel-de-wateren,

⁴⁴ of: en-voorts-stoten-zij drie-honderd klaroenen.

.//.//.....<>..... !
 tot BÉJT BáRáH en-enwel~de-JàReDÉN.
| ' \..... /..... \.....
 en-voorts-overmeesteren-zij andertwee~vorsten-van MieDeJáN enwel~NgoRéBh25

 [en-enwel~ZeAéBh:
 \..... //..... |
 en-voorts-vermoorden-zij enwel~NgoRéBh bij-de-rots~NgoRéBh
 | \.....
 [en-enwel~ ZeAéBh vermoorden-zij bij-de-inboring-van~ZeAéBh,
<>.....
 en-voorts-achtervolgen-zij naar~MieDeJáN;
 \.....
 en-het-eerstdeel-van~NgoRéBh en-van-ZeAéBh,
 \..... |
 doen-zij-komen naar~GieDeNgóWN,
<>..... !
 vandaan-van-het-oversteekse aan-de-JàReDÉN.⁴⁵
 \..... /..... \.....
 en-voorts-zeggen tot-hem iedermenselijke-van AèPheRàJieM: 8.1
 //..... | \.....
 wat?(is)~de-inbreng (nl.)deze (die)jij-maakt voor-ons,
 | \.....
 zonder te-roepen om-ons,
 //.<>..... \.....
 ja ga-jij om-broderij-te-voeren met-MieDeJáN;
 //.....<>..... !
 en-voorts-twisten-zij-! met-hem met-hardheid.
 \.....
 en-voorts-zegt-hij tot-hen, 2
 //.....<>.....
 wat?~maak-ik nu als-jullie;
 . . .
 niet?:
 ..//.....//.....<>.....
 goed(zijn) de-afhandelingen-van AèPheRàJieM
 //..... !
 [vandaan-van(anders-dan)-de-kaalplukkerij-van AæBhieJNgèZèR.
 □ .. \..... /.....<>..... | \.....
 in-de-hand-jelieder geeft gods enwel~de-vorsten-van MieDeJáN enwel~NgoRéBh3

 [en-enwel~ZeAéBh,
<>..... \.....
 en-wat?~kan-ik-aan om-te-maken als-jullie;
 . . .
 dan:

⁴⁵ Naar deze geschiedenis wordt verwezen in Ps.83:12 en Jes.10:26.

.///.....|.....
 zakt de-beluchting-hunner vandaan-van-op-hem,
<>.....//..... !
 bij-het-inbrengen-door-hem van-de-inbreng (nl.)deze.

SEDER

.....//.....<>.....
 en-voorts-komt GieDeNgóWN JàReDÉN-waarts; 4

\.....
 overstekend hij:
///.....|. \.....
 en-de-drie-honderd mammenselijken die(zijn) samen-met-hem,
 <>..... !
 afgetobd en-achtervolgend.

.....\.....|.....\.....
 en-voorts-zegt-hij aan-de-menselijken-van SoeKKóWT, 5

.....|. \.....
 geeft-dan-toch ringstukken brood,
<>.....\.....
 aan-het-genotenvolk dat(is)in-de-voete-benen-mijner;

.....\.....
 ja-afgetobd (zijn)zij,

.....
 en-ik:
 //.....//.....//.....<>.....
 achtervolgend laat-aan-achter ZèBhàCh en-TsàLeMoeNNáNg
 .//..... !
 [koningen-van MieDeJáN.

.....\.....|.....\.....
 en-voorts-zeggen de-vorsten-van SoeKKóWT, 6

□.....\.....//.....<>.....
 ?de-handzool-van ZèBhàCh en-TsàLeMoeNNàNg (zijn)nu in-de-hand-jouwer;
//.....<>..... !
 ja-geven-wij aan-de-schrare-jouwer aan-hen.

.....\.....
 en-voorts-zegt GieDeNgóWN, 7

.....
 om-vastzo:
\.....//.....//.....<>.....
 als-geeft die-JHWH-van-Israël enwel~ZèBhàCh enwel~ TsàLeMoeNNàNg

 [in-de-hand-mijner;

.....|.....
 en-voorts-ben-ik-aan't-dorsen enwel-het-vlees-jelieder,

.....//.....<>..... !
 samen-met-de-prikheesters-van het-inbreveld en-samen-met-de-netels.
///.....|.....
 en-voorts-gaat-hij-op vandaan-van-daar naar PheNuWAÉL, 8
//.....<>.....
 en-voorts-brengt-hij-in tot-hen als-dit;
///.....|.....\.....
 en-voorts-buigen-zich-toe enwel-naar-hem de-menselijken-van PheNuWAÉL,
 .//.....<>.....//..... !
 zoals zich-toebuigen de-menselijken-van SoeKKóWT.
//.....//.....<>.....
 en-voorts-zegt-hij ook~aan-de-menselijken-van PheNuWAÉL te-zeggen; 9
\
 bij-mijn-terugkeren in-vrede,
<>.....//..... !
 ben-ik-aan't-omver-rukken enwel~de-grotert⁴⁶ (nl.)deze.

~

.....\...../.....
 en-ZèBhàCh en-TsàLeMóWN (zijn) in-QàReQor: 10
///.....|.....///.....|.....
 en-de-neerlatingen-hunner genoot-met-hen ongeveer-vijf tien kuddetal,

 al-af de-strakgeblevenen,
<>.....\
 vandaan-van-al-af de-neerlating-van
 [de-stichtkinderen-van-oostenvroeg;

 en-de-gevallenen,
 .\.....//.....//.....<>.....//..... !
 honderd en-twintig kuddetal manmenselijken die-zich-ontdoen-van
 [een-zwaard.

.....\
 en-voorts-gaat-op GieDeNgóWN: 11
fz.....\
 de-neemweg-van de-voortwonenden in-tenten,
//.....<>.....
 vandaan-van-oostenvroeg voor-NoKhàCh en-JàGeBàCháH;
|.....
 en-voorts-slaat-hij enwel~de-neerlating,
<>.....//..... !
 en-de-neerlating geschiedt zich-veilig-wetend.

.....
 en-voorts-vluchten-zij: 12
 .\.....|.....
 ZèBhàCh en-TsàLeMoeNáNg,

⁴⁶ = toren.

.....<>.....
en-voorts-achtervolgt-hij laat-aan-achter-hen;
.....||.....\.....\.....
en-voorts-overmeestert-hij enwel-de-andertwee koningen-van MieDeJÁN:
.....\.....|.....
enwel-ZèBhàCh en-TsàLeMoeNáNg,
.....<>..... !
en-al-af-de-neerlating die-huivert.
.....//.....//.....<>.....
en-voorts-keert-terug GieDeNgóWN stichtzoon-van-JóWAáSh 13
[vandaan-van-de-broderij;
.....<>..... !
vandaan-van-voor-het-opgaan-van de-zonneschijf⁴⁷.
.....//.....//.....
en-voorts-overmeestert-hij-één-bonker vandaan-van-de-menselijken-van 14
.....<>.....
[SoeKKóWT en-voorts-wenst-hij(dit)-van-hem;
.....\...../.....//.....|
en-voorts-schrijft-die-op naar-hem enwel-de-vorsten-van SoeKKóWT
.....
[en-enwel-de-ouden-van-hem,
.....<>..... !
zeven en-zeventig manmenselijken.
.....|.....\.....
en-voorts-komt-hij naar-de-menselijken-van SoeKKóWT, 15
.....|.....<>.....\.....
en-voorts-zegt-hij kijk-hier ZèBhàCh en-TsàLeMoeNNáH;
.....□.....\...../.....
om-wie jullie-honen enwel-mij te-zeggen:
□.....\.....//.....|.....
(is)de-handzool-van? ZèBhàCh en TsàLeMoeNNáH nu in-de-hand-jouwer,
//.//.....//.....<>..... !
ja geven-wij aan-de-m,enselijken-jouwer die-moe-zijn brood.
.....|.....\.....
en-voorts-neemt-hij enwel-de-ouden-van de-stad, 16
.....//.....<>.....
en-enwel-prikheesters-van het-inbreveld en-ewel-de-netels;
.....\.....
en-hij-doet-zich-volkennen daarmee,
.....<>.....//..... !
enwel aan-de-menselijken-van SoeKKóWT.
.....//.....<>.....
en-enwel-de-grotert-van PeNuWAéL rukt-hij-omver; 17
.....<>.....//..... !
en-voorts-vermoordt-hij enwel-de-menselijken-van de-stad.

⁴⁷ Dit Hebreeuwse woord komt behlave hier alleen nog voor in Job.9:14. Onzekere etymologische herkomst. We volgen hier de traditionele weergave.

.....
en-voorts-zegt-hij: 18
.....\.....|.....
tot-ZèBhàCh en-tot-TsàLeMoeNáNg,
.....|.....\.....//.....<>.....
waar-en-hoe?(zijn) de-menselijken die jullie-vermoorden
[in-TáBhóWR;
.....|.....\.....
en-voorts-zeggen-zij zoals-jij zo-ook-zij,
||.....<>.....//..... !
één-ieder naar-formaat stichtkinderen-van de-koning.
.....|.....//.....
en-voorts-zegt-hij broederverwanten-mijner 19
.....<>.....
[stichtkinderen-van-de-moederende-mijner (zijn)zij;
.....
leef-jij-JHWH-van-Israël:
///.....\.....
als-toch jullie-doen-leven enwel-hen,
.//.....//..... !
niet vermoord-ik enwel-jullie.
.....\.....|.....\.....
en-voorts-zegt-hij aan-JèTèR de-voorste-zijner, 20
.....<>.....\.....
sta-op vermoord enwel-hen;
.....\.....///.....|.....\.....
en-niet-ontdoet de-bonker het-zwaard-zijner ja ontzag-heeft-hij,
//.....<>..... !
ja nog(is)hij een-bonker.
.....\.....\.....
en-voorts-zegt ZèBhàCh en-TsàLeMoeNáNg: 21
.....///.....|.....
sta-op jij en-bots-op-ons,
//.....<>.....
ja zoals-een-manmenselijke(is) (is) de-baaskracht-zijner;
.....\.....
en-voorts-staat-op GieDeNgóWN:
.....|.....\.....
en-voorts-vermoordt-hij enwel-ZèBhàCh en-enwel-TsàLeMoeNáNg,
.....\.....
en-voorts-neemt-hij de-mandjes,
<>.....//..... !
die(zijn) op-de-halzen-van de-kamelen-hunner.⁴⁸
.....///.....|.....
en-voorts-zeggen-zij iedermenselijke-van~JieSseRáAéL tot-GieDeNgóWN, 22
.....\.....|.....
stel-je-zelf-vóór-bij-ons ook-jij,

⁴⁸ Zie Ps.83:12

.<>.....//..... !
 [die(zijn) op-de-halzen-van kamelen.

.....□\\...../.....
 en-voorts-maakt enwel-dat GieDeNgóWN tot-een-schort: 27

.....\\.....///.....|.....
 en-voorts-plaatst-hij enwel-dat in-de-stad-zijner in-NgaoPheRáH,
\\.....//.....<>.....
 en-voorts-hoereren-zij, al-af~JieSseRáAéL, laat-er-achter-aan daar;
//.....//.....<>.....
 en-voorts-geschiedt-het voor-GieDeNgóWN en-voor-het-huis-zijner

..... !
 [tot-een-val(strik).

.....\.....
 en-voorts-wordt-verdeemoedigd MieDeJáN: 28

.....|.....\.....
 voor-de-vertegenwending-van de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL,
//.....<>.....\.....
 en-niet voegen-zij-toe om-hoog-heen-te-dragen heteerstdeel-hunner;
//.....//.....//.....<>.....//..... !
 en-voorts-is-kalm het-land veertig jaarandering⁵⁰ in-de-dagen-van GieDeNgóWN.

~

.....//.....//.....<>.....//.....
 en-voorts-gaat JeRoeBBàNgàL⁵¹ stichtzoon-van~JóWAáSh en-voorts-zit-hij 29

..... !
 [in-het-huis-zijner.

.....
 en-aan-GieDeNgóWN: 30

.....\\.....\.....
 geschieden zeventig stichtzonen:
<>.....
 die-uittrekken van-het-bekken-zijner;
//.....<>.....//..... !
 ja-vrouwmenlijken vele geschieden voor-hem.

.....\.....
 en-een-kindvrouw-zijner die(is) in-SheKhèM, 31

.....//.....<>.....
 baart-voor-hem ook--zij een-stichtzoon;

⁵⁰ We doen er goed aan om van deze periode van 40 jaar van 'kalmte' notitie te nemen. Een dergelijke periode van stabiliteit waarin de ToRaH het samenleven voor een goed deel ordende, wordt ook bij Othniël genoemd (Ri.3:13), bij Ehud zelfs 80 jaar, bij Debora. En na Gideon wordt bij Jefta over 6 jaar gesproken, bij Ebzan over 7 jaar, bij Elon over 10 jaar en bij Abdon over 8 jaar; samen dus 31 jaar. Simson stelde Israël twee periodes van twintig jaar de regel. Alles bij elkaar gaat het om bijna 300 jaar 'kalmte' over een tijdvak dat in zijn geheel niet veel langer geduurd heeft volgens het boek Richteren. Een lange en goede periode dus van vreedzame coëxistentie van de Hebreeuwse stammen met de al eerder gevestigde volksgroepen en de na hen nog binnengekomen Filistijnen. Richteren beschrijft allerminst een soort van middeleeuwse duisternis, zoals vaak wordt gesteld. Het kon dus zonder koning! Waarom dan toch een koning? Dat is een pijnlijke vraag van de profetie.

⁵¹ De andere naam van Gideon.

.....//.....<>..... !
 en-voorts-stelt-hij de-naam-zijner AæBhieJMèLèK.
//.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-sterft GieDeNgóWN stichtzoon-van~JóAàSh in-grauwharigheid goed; 32

 en-voorts-wordt-hij-begraven:
\\.....|.....\.....
 in-het-graf-van JóWAáSh de-omvamende-zijner,
<>.....//..... !
 in-NgaoPheRáH het-AæBieJ NgèZeRietische.

~

.....
 en-voorts-geschiedt-het: 33
|.....\.....
 zodra een-gestorvene-is GieDeNgóWN,
\\.....|.....\.....
 en-voorts-keren-zich-om de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL,
<>.....\.....
 en-voorts-hoereren-zij laat-aan-achter de-BàNgáLs⁵²;
\\.....//.....<>.....<>..... !
 en-voorts-stellen-zij voor-zich BàNgàL-van de-zuivergang tot-gods.
//.....|.....\.....
 en-niet haken-aan de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL, 34
<>.....
 enwel-bij-die-JHWH-van-Israël de-gods-hunner;
//.....//.....//.....<>.....
 die-eruit-sleept enwel-hen vandaan-van-de-hand-van al-af~de-vijanden-hunner
 !
 [in-omsingeling.

.....\.....
 en-niet-maken-zij goede-gunst, 35
//.....<>.....
 genoot-met~het-huis-van JeroeBàNgàL GieDeNgóWN;

 naar-al-af~het-goede,
 .//.....<>..... !
 dat hij-maakt genoot-met~JieSseRáAéL.

~

.....\\.....//.....\\.....|.....
 en-voorts-gaat AæBhieJMèLèK stichtzoon-van~JeRoeBàNgàL SheKheM-waarts, 9.1
<>.....
 naar~de-broederverwanten-van de-moederende-zijner;

⁵² = bezitters, bezitgoden

..... \.....
 en-voorts-brengt-hij-in tot-hen,
 // //
 en-tot-al-af-de-familie-van het-huis-van~de-omvamende-van
 <> !
 [de-moederende-zijner om-te-zeggen.
 | | \..... \.....⁷
 brengt-in~dan-toch in-de-oren-van al-af~de-bezitheren⁵³-van SheKheM 2
 \.....
 [wat?(is)~goed voor-jullie
 \..... / \.....
 het-vore-stelschap bij-jullie van-zeventig manmenselijken:
 \.....
 al-af stichtzonen-van JeRoeBàNgàL,
 // \..... <>
 of-het-vore-stelschap bij-jullie van-een-manmenselijke

 [een-één-enkele;
 | | //
 en-voorts-zijn-jullie-erbij-aan't-aanhaken ja harde-bot-jelieder
 <> !
 [en-vlees-jelieder (ben)ik.
 \..... /
 en-voorts-brengen-in de-broederverwanten-van~de-moederende-zijner over-hem:3
 | \.....
 in-de-oren-van al-af~de-bezitheren-van SheKhèM,
 // <>
 enwel al-af~de-inbrengen (nl.)deze;
 /// | \.....
 en-voorts-rekt-zich het-hart-hunner laat-aan-achter AæBhieJMèLèK,
 // <> // !
 ja zij-zeggen een-broederverwant-onzer (is)hij.
 | \.....
 en-voorts-geven-zij-aan-hem zeventig zilver(stukken), 4
 <> \.....
 vandaan-van-het-huis-van BàNgàL BeRieJT⁵⁴;
 \..... /
 en-voorts-verloont daarmee AæBhieJMèLèKh:
 ./// |
 menselijken lozen en-branies⁵⁵,
 <> !
 en-voorts-gaan-zij laat-aan-achter-hem.
 /// |
 en-voorts-komt-hij in-het-huis-van~de-omvamende-zijner NgaoPheRáH-waarts, 5

⁵³ Hier staat: BàNgæLieJM > BàäLs.

⁵⁴ Dat betekent: bezitter (bezitheer) van de zuivergang ('verbond').

⁵⁵ Met dank aan A.Koster in zijn WOORD VOOR WOORD vertaling (Aproges, Eindhoven).

.....| |.....\.....
 en-voorts-vermoordt-hij enwel-de-broederverwanten-zijner
//.....//.....<>.....\.....
 [stichtzonen-van~JeRoeBàNgàL zeventig manmenselijken op-een-steen

.....| |.....\.....//.....<>.....//
 en-voorts-blijft-strak JóTám stichtzoon-van~JeRoeBàNgàL de-kleine ja
!
 [hij-verschuilt-zich.

=

.....\.....| |.....//.....| |
 en-voorts-worden-bijeengehaald al-af~de-bezitheren-van SheKhèM 6
\
 [en-al-af-het-huis-van MieLLóWA,

en-voorts-gaan-zij,
//.....<>.....
 en-voorts-doen-zij-koningen enwel~AæBhieJMèLèKh
//.....<>.....//.....!
 [genoot-met~een-reuzeneik een-geplaatste die(is) bij-SheKhèM.

SEDER

.....\
 en-voorts-leggen-zij('t)voor aan-JóWTám: 7
\.....| |.....\.....| |.....\
 en-voorts-gaat-hij en-voorts-blijft-hij-staande op-het-eerstdeel-van

.....[de-berg~GeRieZieJM,
//.....<>.....
 en-voorts-draagt-hij-hoog-heen de-stem-zijner en-voorts-roept-hij;
\
 en-voorts-zegt-hij aan-hen:
 .//.....| |.....
 hoort bezitheren-van SheKhèM,
//.....<>!
 en-aan't-horen-is naar-jullie gods.

.//.....| |.....
 gaande gaan de-houtbomen, 8
//.....<>.....
 om-te-zalven⁵⁶ over-hen een-koning;

⁵⁶ Dit Hebreeuwse woord zou beter met 'inwrijven' vertaald kunnen worden - evenals trouwens het Griekse chrizoo, waarvan het woord 'christos' is afgeleid. Maar de woorden 'zalven' en 'Gezalfde' zijn zo ingeburgerd, dat we ze hier toch maar laten staan.. Overigens is dit de eerste keer in TeNaKh dat over het zalven van een

.....//.....<>.....//..... !
 en-voorts-zeggen-zij tot-de-olijfboom koning over-ons.
///.....|.....
 en-voorts-zegt aan-hen de-olijfboom, 9
 .\\.....|.....
 stop-ik? enwel~het-mestvette-mijner,
//.....//.....<>.....
 waarom~mij zwaarte-aan't-geven-zijn gods en-de-menselijken;

 en-ga-ik,
<>..... !
 om-te-schudden⁵⁷ over-de-houtbomen.
//.....<>.....
 en-voorts-zeggen de-houtbomen aan-de-vijgeboom; 10
<>..//..... !
 aan-de-gang-jij koning over-ons.
///.....|.....
 en-voorts-zegt aan-hen de-vijgeboom, 11
|.....
 stop-ik? enwel~het-zoetige-mijner,
<>.....
 en-enwel-wat-gedijt (dat)goed(is);

 en-ga-ik,
<>..... !
 om-te-schudden over~de-houtbomen.
//.....<>.....
 en-voorts-zeggen de-houtbomen aan-de-(wijn)rank; 12
<>..//..... !
 aan-de-gang~jij koning over-ons.
///.....|.....
 en-voorts-zegt aan-hen de-(wijn)rank, 13
|.....
 stop-ik? enwel~de-wegvangst,
//.....<>.....
 die-verheugt gods en-menselijken;

 en-ga-ik,
<>..... !
 om-te-schudden over~houtbomen.

koning wordt verteld. Want ook in de zogenaamde 'wet van de koning'in Deut.17 wordt niets over een 'zalving' gezegd.

Door deze zalving wordt de uitoefening van het koningschap direct geliëerd aan de uitoefening van het hogepriesterschap en die dient gericht te zijn op het heiligen van de naam JHWH. Daarmee wordt voor het instituut van het koningschap, dat hier direct al op een bedenkelijke manier wordt geïntroduceerd (en dat zal steeds zo zijn), de lat zeer hoog gelegd nl. 'messiaans' - zo hoog dus, dat het falen en dus het oordeel reeds bij de start onontkoombaar zal blijken te zijn. Daarin is deze koning precies de belichaming van geheel Israël. Wat JóWTám hier in de mond wordt gelegd, deze 'fabel van de bomen', is doordrenkt van de profetische visie.

⁵⁷ = om mij uit te schudden.

.....//.....<>.....
 en-voorts-zeggen al-af-de-houtbomen tot-de-meidoorn; 14
 // <>..... !
 ga jij koning~over-ons.

.....\.....⁷ ,
 en-voorts-zegt de-meidoorn tot-de-houtbomen 15
 ..|'.....\.....□.\.....//.....\.....|.....
 ware't-dat in-trouw jullie(zijn) zalvende enwel-mij tot-koning over-jullie,
 .<>.....\.....
 komt bergt-je in-de-schemer-mijner;
||.....//.....|.....
 en-ware't-geenszins aan't-uittrekken-is een-vuur vandaan-van-de-meidoorn,
<>.....//..... !
 en-het-is-aan't-vereten enwel~de-ceders-van de-LeBháNóWN.

.....
 en-welnu: 16
//.....|.....
 ware't-dat~met-trouw en-met-volgaven jullie-(t)maken,
<>.....
 en-voorts-doen-jullie-koningen enwel~AæBhieJMèLèKh;
//.....|.....\.....
 en-ware'-dat-het-goede jullie-maken genoot-met~JeRoeBàNgàL

 [en-genoot-met-het-huis-zijner,
//.....<>..... //..
 en-ware't-dat~naar-het-klaargemaakte-van de-handen-zijner jullie-maken
 !
 [voor-hem.

.....//.....<>.....
 waarmee~broderij-voert de-omvamende-mijner over-jullie; 17
//.....|.....
 en-voorts-werpt-hij-weg enwel~de-lichaamziel-zijner daarvoor(gelegd),
//.....<>.....//..... !
 en-voorts-sleept-hij-eruit enwel-jullie vandaan-van-de-hand-van MieDeJáN.
||.....\.....//.....|.....
 en-jullie op-staan-jullie op-tegen~het-huis-van de-omvamende-mijner vandaag, 18
\.....//.....//.....
 en-voorts-vermoorden-jullie enwel~de-stichtzonen-zijner zeventig
 ..<>.....\.....
 [manmenselijken op~een-steen een-één-enkele;
//.....//.....
 en-voorts-doen-jullie-koningen enwel~AæBhieJMèLèKh
|.....\.....
 [stichtzoon-van~een-heerdienars-zijner over~de-heerbezitters-van SheKhèM,
 //..... <> !
 ja een-broederverwant-jelieder (is) hij.
\.....\.....//.....
 en-ware't-dat~met-trouw en-met-volgaven jullie-maken 19

.....//.....<>.....\.....
 [genoot-met~JeRoeBàNgàL en-genoot-met-het-huis-zijner de-dag (nl.)deze;
|.....
 verheugt-je in-AæBhieJMèLèKh,
//.....<>..... !
 en-hij-is-zich-aan't-verheugen ook~hij in-jullie.
| |.....//.....|.....
 en-ware't(zo)-geenszins aan't-uittrekken-is een-vuur 20
 [vandaan-van-AæBhieJMèLèKh,
//.....\.....<>.....\.....
 en-aan't-eten-is enwel~de-bezitheren-van SheKhèM en-enwel~het-huis-van

 [MieLLóW;
\\.....//.....//.....|
 en-aan't-uittrekken-is een-vuur vandaan-van-de-bezitheren-van SheKhèM
\.....
 [en-vandaan-van-het-huis-van MieLLóW,
<>..... !
 en-het-is-aan't-eten enwel~AæBhieJMèLèKh.
\.....
 en-voorts-vlucht JóWTáM, 21
<>.....\.....
 en-voorts-schiet-hij-heen en-voorts-gaat-hij BeAéR-waarts;
\.....
 en-voorts-zit-hij daar,
<>.....//..... !
 vandaan-van-de-vertegenwending-van AæBhieMèLèKh
 [de-broederverwant-zijner.
 ~
\\.....//.....//..... !
 en-voorts-is-vorst AæBhieJMèLèKh over~JieSseRáAéL drie jaaranderingen. 22
//.....|.....\.....
 en-voorts-zendt gods een-beluchting kwaad, 23
\.....
 onderscheidend AæBhieMèLèKh,
<>.....\.....
 en-onderscheidend de-bezitheren-van SheKhèM;
//.....<>..... !
 en-voorts-verkostumeren-zich de-bezitheren-van-SheKhèM bij-AæBhieJMèLèKh.
| |.....<>.....\.....
 zodat-komt het-geweld-aan de-zeventig stichtzonen-van~JeRoeBáNgàL; 24

 en-het-roods-hunner:
| |.....//.....|.....\.....
 gesteld-wordt op~AæBhieJMèLèKh de-broederverwant-hunner die vermoordt

 [enwel-hen,

.....|.....\.....
 en-op de-bezitheren-van SheKhèM,
//.....<>.....//.....
 die-hard-doen-zijn enwel~de-handen-zijner om-te-vermoorden
!
 [enwel~de-broederverwant-zijner.
\.....□.....\...../.....
 en-voorts-stellen voor-hem de-bezitheren-van SheKhèM loerders: 25
 ///.....\.....
 op de-eerst delen-van de-bergen,

 en-voorts-roppen-zij-af:
//.....<>.....
 enwel al-af~wie-aan't-oversteken-is daarop op-de-neemweg;
<>.....!
 en-voorts-wordt-het-voorgelegd aan-AæBhieJMèLèKh.

~

.....||.....///.....\.....|.....
 en-voorts-komt GàNgàL stichtzoon-van~NgèBhèD en-de-broederverwant-zijner,26
<>.....
 en-voorts-steken-zij-over in-SheKhèM;
<>.....//.....!
 en-voorts-weten-zich-veilig-bij-hem de-bezitheren-van SheKhèM.
\...../.....///
 en-voorts-trekken-zij-uit naar-het-veld en-voorts-plukken-zij-kaal 27
|.....
 [enwel~de-gaarden-hunner en-voorts-nemen-zij-de-weg(verder),
<>.....
 en-voorts-maken-zij pralerijen;
//.....|.....\.....
 en-voorts-komen-zij in-het-huis-van de-gods-hunner,
|.....
 en-voorts-eten-zij en-voorts-drinken-zij,
<>.....!
 en-voorts-kleineren-zij enwel~AæBhieJMèLèKh.

.....\.....\.....
 en-voorts-zegt GàNgàL stichtzoon-van~NgèBhèD: 28
///.....|.....\.....
 wie?(is)~AæBhieJMèLèKh en-wie?~SheKhèM ja
 [wij-zijn-aan't-heerdienen-hem,
//.....<>.....\.....
 niet? de-stichtzoon-van~JeRoeBàNgàL en-ZeBhoeL
 [de-bemoeier-zijner;

heerdient:

.....///.....|.....\.....
 enwel~de-menselijken-van ChæMóWR de-omvamende-van SheKhèM,

.....<>.....//.. !
 en-bekend-met-wat? zijn-wij-aan't-heerdienen-hem wij.
\\...../.....///.....|.....
 en-wie? is-aan't-geven enwel~het-genotenvolk (nl.)dit in-de-hand-mijner, 29

.....<>.....
 en-ik-ben-aan't-doen-wijken AæBhieJMèLèKh;
\\.....|.....
 en-voorts-zegt-hij aan-AæBhieJMèLèK,
//.....<>.....!
 doe-veel-zijn de-schare-jouwer en-trek-uit.

.....
 en-voorts-hoort: 30

.....|.....
 ZeBhoel de-vorst-van-de-stad,
<>.....\.....
 enwel~de-inbrengen-van GàNgàL de-stichtzoon-van-NgèBhèD;
<>..... !
 en-voorts-ontgloeit de-walgneus-zijner.

.....\\.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-zendt-hij werkboden naar-AæBhieJMèLèKh in-ChaoReMáH 31
 [om-te-zeggen;

.....□ \\.....///.....|.....
 kijk-hier GàNgàL stichtzoon-van-NgèBhèD de-broederverwanten-zijner
\.....
 [(zijn)komend SheKhèM-waarts,
//.....//.....<>..... !
 en-kijk-hier 't-engmakenden samen-met~de-stad over-jou.

.....|.....\.....
 en-welnu sta-op in-de-nacht, 32

<>.....\.....
 jij en-het-genotenvolk dat(is)~samen-met-jou;
<>..... !
 en-lig-op-de-loer in-het-veld.

.....///.....\.....|.....\.....
 en-voorts-is't-aan't-geschieden in-de-ochtend als-het-opstijgen-van de-zon, 33

.....<>.....\.....
 ben-jij-je-aan't-schouderen en-voorts-ben-jij-je-aan't-ontschillen

 [over~de-stad;

.....| |.....///.....|.....\.....
 en-kijk-hier-hij en-het-genotenvolk dat(is)~samen-met-hem uittrekkend

 [naar-jou,

.....\.....
 en-voorts-ben-jij-aan't-maken voor-hem,
<>.....//..... !
 naar-wat aan't-vinden-is de-hand-jouwer.

=

.....\\.....//.....//.....
 en-voorts-staat-op AæBhieMèLèKh en-al-af~het-genotenvolk 34

.....<>.....
 [dat(is)~genoot-met-hem in-de-nacht;

.....\.....
 en-voorts-loeren-zij op~SheKhèM,
 <>... !
 vier eerstdelen.

.....|.....\.....
 en-voorts-trekt-uit GàNgàL stichtzoon-van~NgèBhèD, 35

.....|.....<>.....\.....
 en-voorts-blijft-hij-staande in-de-opening-van de-poort-van de-stad;

.....\\.....//.....//.....<>..
 en-voorts-staat-op AæBhieJMèLèKh en-het-genotenvolk dat(is)~samen-met-hem
 !
 [vandaan-van-de-loerplaats.

.....⁷..... ,
 en-voorts-ziet-GàNgàL enwel-het-genotenvolk 36

.....\.....
 en-voorts-zegt-hij tot~ZeBhoeL,
\.....
 kijk-hier-een-genotenvolk afdalend,
<>.....
 vandaan-van-het-eerstdelen-van de-bergen;

.....///.....|.....
 en-voorts-zegt tot-hem ZeBhoeL,
\.....\\.....//.....//.....<>..... !
 en-wel de-schemer-van de-bergen ben-jij ziende als-menselijken.

=

.....\.....\.....⁷..... ,
 en-voorts-voegt-toe nogmalig GàNgàL om-in-te-brengen 37

.....|'.....|.....
 en-voorts-zegt-hij kijk-hier-een-genotenvolk afdalend,
<>.....\.....
 vandaan-van de-navel-van het-land;

.....\.....
 en-een-eerstdeel-een-één-enkele komt,
<>.....//..... !
 vandaan-van-de-neemweg-van de-eik-van MeNgóNeNieJM.

.....\...../.....
 en-voorts-zegt tot-hem ZeBhoeL: 38

.....\.....//.....\.....|.....\.....
 waar? hoe? de-mond-jouwer die zegt,
//.....<>.....\.....
 wie?(is) AæBhieJMèLèKh ja aan't-dienen-zijn-wij-hem;

.....\.....///.....|.....\.....\.....
 is-niet? dit het-genotenvolk waarmee jij-schoffeert hem,

.....//...<>.....//..... !
 trek-uit-dan-toch nu en-voer-broderij met-hem.

=

.....\.....
 en-voorts-trekt-uit GàNgàL, 39
<>.....\.....
 voor-de-vertegenwending-van de-bezitters-van SheKhèM;
<>..... !
 en-voorts-voert-hij-broderij met-AæBhieJMèLèKh.

.....\.....
 en-voorts-achtervolgt-hem AæBhieJMèLèKh, 40
<>.....
 en-voorts-vlucht-hij vandaan-van-de-vertegenwending-zijner;
//.....//.....<>.....//..... !
 en-voorts-vallen-er aangepaken vele tot-de-opening-van de-poort.
//.....<>.....
 en-voorts-zit AæBhieJMèLèKh in-AáRuWMáH; 41
\\.....//.....//.....
 en-voorts-verdrijft ZeBhoel enwel-GàNgàL
<>.....//..... !
 [en-enwel-de-broederverwanten-zijner vandaan-van-het-zitten in-SheKhèM.

.....|.....
 en-voorts-geschiedt-het de-volgende-morgen, 42
//.....
 en-voorts-trekt-uit het-veld-in;
<>..... !
 en-voorts-leggen-zij('t)voor aan-AæBhieJMèLèKh.

.....\.....
 en-voorts-neemt-hij enwel-het-genotenvolk: 43
|.....\.....
 en-voorts-halveert-hij-hen voor-drie eerstdelen,
<>.....
 en-voorts-ligt-hij-op-de-loer in-het-veld;

 en-voorts-ziet-hij:
///.....|.....\.....
 en-kijk-hier het-genotenvolk uittrekkend vandaan-van-de-stad,
//.....<>..... !
 en-voorts-staat-hij-op op-tegen-hen en-voorts-verslaat-hij-hen.

.....
 en-AæBhieJMèLèKh: 44
|.....\.....
 en-de-eerstdelen die(zijn) genoot-met-hem,
|.....|.....
 ontschillen-zich en-voorts-blijven-zij-staande,
<>.....\.....
 in-de-opening-van de-poort-van de-stad;

.....\..... . .
en-andertwee de-eerst delen:
.....//.....//.....<>..... !
zij-ontschillen-zich op-tegen-al-af~wie(zijn) in-het-veld en-zij-verslaan-hen.
...../.....\..... . .
en-AæBhieJMèLèKh voert-broderij in-de-stad: 45
///.....\..... . .
al-af de-dag (nl.)die,
.....|..... . .
en-voorts-overmeestert-hij enwel-de-stad,
.....//.....<>.....
en-enwel-het-genotenvolk dat(is)-daarin vermoordt-hij;
.....|..... . .
en-voorts-rukt-hij-omver enwel-de-stad,
.....<>..... !
en-voorts-legt-hij-te-kiem zout.

~

....
en-voorts-horen-zij('t), 46
.....<>.....
al-af-de-bezitheren-van de-grotert⁵⁸-van-SheKhèM;
.....\..... . .
en-voorts-komen-zij naar~het-bastion,
.....<>.....//..... !
het-huis-van van-de-god-van de-zuivergang⁵⁹.
.....<>.....
en-voorts-wordt-het-voorgelegd aan-AæBhieJMèLèKh; 47
\..... . .
ja zij-verzamelen-zich,
.....<>..... !
al-af~de-bezitheren-van de-groterts-van~SheKhèM.
.....\\...../.....
en-voorts-gaat-op AæBhieJMèLèKh op-de-berg-TsàLeMóWN: 48
..~.....\..... ,
hij en-al-af~het-genotenvolk dat(is)-samen-met-hem
.....□.....\\...../.....
en-voorts-neemt AæBhieJMèLèKh bijlen in-de-hand-zijner:
.....|.....\..... . .
en-voorts-scheidt-hij-af een-vlechtak-van houtbomen,
....
en-voorts-draagt-hij-hoog-heen-hem,
.....<>.....
en-voorts-stelt-hij(die) op-de-schouder-zijner;

⁵⁸ = het Hebreeuwse woord voor toren..

⁵⁹ Maar hier zou het Hebreeuwse woord BeRieJT ook als een naam kunnen worden opgevat.

.....//.....\..... . .
 en-voorts-zegt-hij tot-het-genotenvolk dat(is)-genoot-met-hem:
 ///.....|..... .
 wat jullie-zien (dat)ik-maak,
 ...<>.....//..... !
 beijlt-jullie en maakt zoals-ik.
\\...../.....\..... . .
 en-voorts-scheidt-af⁶⁰ ook-al-af-het-genotenvolk ieder een-vlechttak: 50
\\.....|.....///.....\\.....|.....\.....
 en-voorts-gaan-zij laat-aan-achter AæBhieJMèLèKh en-voorts-stellen-zij(die)

 [op-tegen-het-bastion,
\\.....//.....<>.....
 en-voorts-steken-zij-aan daarmee enwel-de-toren met-vuur;
//.....\.....\\.....//.....
 en-voorts-sterven ook al-af-de-menselijken-van van-de-grotert-van-SheKhèM
<>.....//..... !
 [ongeveer een-kuddetal manmenselijken en-vrouwmenselijken.

~

.....//.....<>.....
 en-voorts-gaat AæBhieJMèLèKh naar-TéBhéTs; 51
//.....<>..... !
 en-voorts-laat-hij-zich-neer bij-TéBhéTs en-voorts-overmeestert-hij-haar.
~.....\..... ,
 en-een-grotert-sterk geschiedt in-het-midden-van-de-stad 52
\\.....//.....\.....
 en-voorts-vluchten-zij daarheen al-af-de-(man)menselijken

 [en-de vrouw(menselijken):
|.....\..... .
 en-aL-af de-bezitheren-van de-stad.
<>.....
 en-voortsluiten-zij(die) tot-bij-hen;
<>.....//..... !
 en-voorts-gaan-zij-op op-het-dak-van de-grotert.
///.....\\.....|..... .
 en-voorts-komt AæBhieJMèLèKh tot-de-grotert, 53
<>.....
 en-voorts-voert-hij-broderij bij-hem;
//.....//.....<>.....//.....
 en-voorts-reikt-hij tot-de-opening-van de-grotert om-te-vervlammen-hem
 !
 [met-vuur.

⁶⁰ In het Hebreeuws staat het werkwoord hier in het meervoud, omdat het volk een meervoudig begrip is.

.....| |.....//.....//.....//...
en-voorts-werpt-weg een-vrouwmenlijke één-enkele wrijver⁶¹ 53
.....//.....\.....
[een-oprijer⁶² op~het-eerstdeel-van AæBhieJMèLèKh;
.....<>.....!
en-voorts-beukt-hij-stuk enwel~de-schedelwenteling-zijner.
.....\...../.....\.....\.....
en-voorts-roept-hij ijlings tot~de-bonker die-hoog-heendraagt 54
[het-gerei-zijner:
.....///.....\.....///.....|
en-voorts-zegt-hij aan-hem ontdoe het-zwaard-jouwer
.....
[en-voorts-ben-jij-aan't-doen-sterven-mij,
.....//.....<>.....\.....
afwendend-dat-zij-zeggen over-mij een-vrouwmenlijke
.....
[vermoordt-hem;
.....//.....<>.....!
en-voorts-doorbóórt-hem de-bonker-zijner en-voorts-sterft-hij.
.....//.....<>.....\.....
en-voorts-ziet⁶³ iedermenselijke-van~JieSseRáAéL ja een-gestorvene(is) 55
[AæBhieJMèLèKh;
.....<>.....//.....!
en-voorts-gaat⁶⁴ iedermenselijke voor-de-opstaanplaats-zijner.
.....\.....
en-voorts-doet-weerkeren gods, 56
.....<>.....\.....
enwel het-kwaad-van AæBhieJMèLèKh;
///.....|.....
dat hij-maakt voor-de-omvamende-zijner,
.....<>.....//.....!
om-te-vermoorden enwel~de-zeventig broederverwanten-zijner.
.....
en-enwel: 57
.....|.....\.....
al-af~ het-kwaad-van de-menselijken-van SheKhèM,
.....//.....<>.....
doet-weerkeren gods op-de-eerstdelen-hunner;
.....\.....
en-voorts-komt naar-hen,
.....<>.....//.....!
de-kleining-van JóWTám stichtzoon-van~JeRoeBáNgàL.⁶⁵

⁶¹ de onderste maalsteen (het Hebreeuwse woord is afgeleid van het Hebreeuwse werk woord 'wrijven') in een molen, waarover heen de bovenste steen 'rijdt' - zie het volgende woord.

⁶² De bovenste maalsteen(het Hebreeuwse woord is afgeleid van het Hebreeuwse werkwoord voor 'op-rijden' die 'draait'('rijdt') op de wrijfsteen, zie vorige voetnoot.

⁶³ Ook hier staat in het Hebreeuws het werkwoord weer in het meervoud.

⁶⁴ idem

~

SEDER

.....□.....\\...../.....\.....
 en-voorts-staat-op laat-aan-achter AæBhieJMèLèKh om-te-bevrijden **10.1**

..... :
 [enwel~JieSseRáAéL:

.....\\.....//.....<>...
 TtóWLáNg stichtzoon-van~PuWAáH stichtzoon-van~DóWDóW

.....\.....
 [een-manmenselijke-van JieSsSsàSsKhár⁶⁶;

.....//.....<>.....//..... !
 en-hij-zittend in-SháMieJR in-het-gebergte-van AèPheRáJieM.

.....|.....
 en-voorts-stelt-hij-de-regel enwel~JieSseRáAéL, **2**

..//.....<> ..
 twintig en-drie jaaranderingen;

.....<>.....//..... !
 en-voorts-sterft-hij en-voorts-wordt-hij-begraven in-SháMieJR.

~

.....\.....
 en-voorts-staat-op laat-na-hem, **3**

.....<>.....
 JáAieJR de-GieLeNgáDieJt;

.....|.....
 en-voorts-stelt-hij-de-regel enwel~JieSseRáAéL,

⁶⁵ Met het noemen van deze naam eindigt de hele verhaalcuclus, die in Richt.7:1 met juist deze naam begon - pas daarna valt de naam Gideon. De naam 'Gideon' is de-naam van een regelsteller (een richter), maar als Jerubaäl heeft hij een van zijn zonen de naam 'Abimelek' gegeven en die naam betekent: 'mijn vader koning'. Dit kind moest zichzelf zo noemen en zo komt in de Hebreeuwse stammengeschiedenis in het land voor het eerst het begrip 'koning' te voorschijn en het wordt direct door de profetische inbreng gestempeld. Alle thema's van het profetische interpretatiekader kwamen we hier weer tegen en opnieuw het thema van de vrouw die aan de geschiedenis de beslissende wending geeft. De beroemde fabel van Jotham draagt een profetische boodschap uit., die uiterst kritisch is t.o.v. het koningschap. Hierna zal het woord 'koning' in dit bijbelboek pas weer vallen in het laatste en afsluitende hoofdstukken met de bekende zin: "in die dagen geenszins een koning in-JieSs'RáAéL". Het koningschap is in TeNaKh een diep omstreden zaak. En 'koningschap' is een begrip dat staat voor 'eenheidstaat'. Hier treedt weer de sterke invloed aan de dag van de profeten op de redactie van de TeNaKh zoals wij die nu kennen. Staatsvorming moge dan voor het voortbestaan van volken en samenlevingen onontkoombaar zijn, maar heeft alleen dan volgens de profeten een positieve uitwerking indien het gebonden wordt aan het nakomen van de ToRáH, ofwel aan een constitutie en wel een waraan JHWH en Israël zich (kunnen / willen) houden. Het symbool van deze 'constitutie'is de *zalving*. Dit begrip is ook bepalend voor tempeldienst en priesterschap ofwel voor wat we 'religie' noemen. Ook die zijn voor een menselijke samenleving onontkoombaar, maar alleen dan positief wanneer zij deze zalving waar maken.

⁶⁶ De regelstellers komen uit verschillende stammen: Othniël, is als zoon van Kaleb met het stamgebied van Juda verbonden, Ehud is een Benjaminit, van Sangar is de stam niet vermeld, Barak komt uit Naphtali, Gideon uit Mansse, Thola uit Issaschar, Ja'r en Jefta zijn Gileadieten (Efraïmieten dus), Ebzan komt uit Bethlehem en is dus waarschijnlijk een Judeeër, Elon komt uit Zebulon en Simson is een Daniet. Simeon en Ruben leveren geen richter, worden wel enkele keren genoemd. En uit de stam van Levi komt ook geen richter.

...//.....<>..... !
 twintig en-andertwee jaaranderingen.
| |.....\.....
 en-voorts-geschiedt-aan-hem een-dertigtal stichtzonen: 4
|.....\.....
 op-rijdend op~dertig ezelsveulens,
//.....<>.....
 en-dertig steden⁶⁷ (zijn-er) voor-hen;
| |.....\.....\.....
 aan-hen roepen-zij ChàWWoT JáAieJR:
 ///.....\.....
 tot de-dag-van vandaag,
 <>.....//..... !
 dat(is) in-het-land GieLeNgáD.
\.....
 en-voorts-sterft JáAieJR, 5
<>..... !
 en-voorts-wordt-hij-begraven in-QáMóWN.

.....\.....\.....
 en-voorts-voegen-toe de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL⁶⁸: 6
\.....\.....,
 om-te-maken het-kwade in-de-wel-ogen-van die-JHWH-van-Israël
\.....\.....
 en-voorts-heerdienen-zij enwel~de-BàNgàLs
|'.....\.....□
 [en-enwel~de-NgàSheTtàRen en-enwel~de-gods-van AæRáM
\...../.....\.....
 [en-enwel~de-gods-van TsieJDóWN en-enwel~de-gods-van MóWAáBh:
|.....\.....
 en-enwel de-gods-van de-stichtkinderen-van~NgàMMóWN,
<>.....\.....
 en-enwel de-gods-van de-PeLieSheTieJM;
//.....<>.....//..... !
 en-voorts-verlaten-zij enwel~die-JHWH-van-Israël en-niet heerdienen-zij-hem.
//.....<>.....
 en-voorts-ontgloeit~de-neuswalging-van die-JHWH-van-Israël in-JieSseRáAéL; 7

⁶⁷ In de Hebreeuwse tekst staat hier precies hetzelfde woord als het woord voor 'ezelsveulens'. Wanneer er andere klinkers onder de medeklinkers worden geplaatst, kan dat woord 'steden' betekenen en zo wordt het in de vertaaltraditie opgevat. De Masoreten, die verantwoordelijk zijn voor de plaatsing van de klinkers, omdat zij nog een tekst voor zich hadden, die uitsluitend uit medeklinkers heeft bestaan (zoals gebruikelijk in die tijd), zouden zich dus vergist hebben, of latere copïïsten hebben zich vergist. Of dat waarschijnlijk is, is zeer de vraag. Omdat er geen betekenis meer aan dit vers kan worden gegeven, wanneer het tweede woord ook als 'ezelsveulens' wordt gelezen, kiezen alle vertalers voor 'steden', maar ook die veronderstelling zorgt nog niet voor veel helderheid.

⁶⁸ Hier begint de derde grote verhalencyclus uit het boek Richteren, nl. die over Jefta. We herkennen weer het porfetische interpretatiekader.

.....|.....
en-voorts-verkoopt-hij-hen in-de-hand-van-PeLieSheTieJM,
.....<>.....//.....!
en-in-de-hand-van de-stichtkinderen-van NgàMMóWN.
.....///.....|.\\.....
en-voorts-beuken-zij-stuk en-voorts-verbeuken-zij 8
[enwel-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL,
.....<>.....
in-de-jaarandering (nl.)die;
\\...../.....
acht tien jaaranderingen:
.....///.....|.\\.....
enwel-al-af-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL die(zijn)
.....\\.....
[in-het-oversteekse-van de-JàReDÉN,
.....//.....<>.....!
in-het-land-van de-AêMoRiet dat(is) GieLeNgáD.
.....///.....|.....
en-voorts-steken-over de-stichtkinderen-van-NgàMMóWN enwel-de-JàReDÉN, 9
.....//.....//.....<>.....
om-broderij-tevoeren ook-in-JeHuWDáH en-in-BieNeJáMieJN
.....\\.....
[en-in-het-huis-van AêPheRáJieM;
.....//.....<>.....!
en-voorts-is-het-beëngend voor-JieSseRáAéL machtig.
.....|.\\.....
en-voorts-schreeuwen de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL, 10
.....<>.....
tot-die-JHWH-van-Israël om-te-zeggen;
.....\\.....
wij-verwaarden jou,
...///.....|......
en-ja wij-verlaten enwel-de-gods-onzer,
.....<>.....!
en-voorts-heerdienen-wij enwel-de-BàNgàLs.
~
.....//.....<>.....\\.....
en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël tot-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL; 11
///.....\\.....|.....
niet? vandaan-van-MieTseRàJieM en-vandaan-van-de-AêMoRiet,
.....//.....<>.....!
en-vandaan-van-de-stichtkinderen-van NgàMMóWN
[en-vandaan-van-de-PeLieSheTieJM.
.....///.....|.....
en-de-TsieJDóWNIërs en-NgæMáLéQ en-MáNgóWN, 12
.....<>.....
zij-beknellen enwel-jullie;

.....\.....
en-voorts-schreeuwen-jullie tot-mij,
.....//.....<>..... !
en-voorts-bevrijd-ik enwel-jullie vandaan-van-de-hand-hunner.
.....|\.....
en-jullie jullie-verlaten enwel-mij, 13
.....<>.....\.....
en-voorts-heerdienen-jullie gods latere;
.....//.....<>.....//..... !
om-vastzo niet-ben-ik-aan't-toevoegen om-te-bevrijden wel-jullie.
. .
gaat: 14
.....|\.....
en-schreeuwt tot-de-gods,
.....//.....<>.....
van-wie-geldt-dat jullie-verkiezen hen;
//.....//.....<>.....//..... !
zij zij-bevrijden voor-jullie in-het-tij-van de-beënging-van-jullie.
.....\.....//.....|
en-voorts-zeggen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL tot~die-JHWH-van-Israël 15
.....
[wij-verwaarden,
.....\.....
maak~jij voor-ons,
.....<>.....
naar-al-af-het-goede in-de-wel-ogen-jouwer;
//.....//.....<>.....//..... !
dus sleep-eruit-ons dan-toch op-de-dag (nl.)deze.
.....//.....//.....|
en-voorts-doen-zij-wijken enwel-de-gods-van de-waargenomene⁶⁹ 16
.....
[vandaan-van-het-naderlijf-hunner,
.....<>.....
en-voorts-heerdienen-zij enwel-die-JHWH-van-Israël;
.....//.....<>.....//..... !
en-voorts-is-geknot de-lichaamziel-zijner bij-de-moeite-van JieSseRáAéL.
~
.....|\.....
en-voorts-worden-aangeschreeuwd de-stichtkinderen-van NgàMMóWN, 17
.....<>.....
en-voorts-laten-zij-zich-neer in-GieLeNgáD;
.....|\.....
en-voorts-halen-zich-bijeen de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL,

⁶⁹ dat is degene die opvalt. Het Hebreeuwse woord, dat meestal met 'vreemde' wordt vertaald, is afgeleid van een werkwoord dat 'waarnemen' betekent, in alle betekenissen die dit Nederlandse woord kenmerken.

.....<>..... !
 en-voorts-laten-zij-zich-neer in-MieTsePáH.
\\...../.....///.....|
 en-voorts-zeggen-zij het-genotenvolk de-vorsten-van GieLeNgáD 18
\.....
 [iedermenselijke tot-de-metgezel-zijner,
\.....
 wie? (is)de-manmenselijke,
\.....
 die 't-aanpakt,
<>.....\.....
 om-broderij-te-voeren met-de-stichtkinderen-van NgáMMóWN;
\.....
 hij-is-aan't-geschieden tot-eerstlid,
<>.....//..... !
 voor-al-af de-inzittenden-van GieLeNgáD.

~

.....\.....
 en-JiePheTtáCh de-GieLeNgáDiet: 11.1
|.....\.....
 geschiedt (als)een-manbaas-van vermogen,
<>.....\.....
 en-hij een-stichtzoon-van-een-vrouwmenselijke een-hoer;
//.....<>..... !
 en-voorts-doet-baren GieLeNgáD enwel-JiePheTtháCh.
\\.....//.....<>.....
 en-voorts-baart de-vrouwmenselijke-van~GieLeNgáD voor-hem stichtzonen; 2
|...../.....
 en-voorts-worden-groot de-stichtzonen-van~de-vrouwmenselijke
\.....
 [en-voorts-verdrijven-zij enwel~JiePheTtáCh:
///.....|.....\.....
 en-voorts-zeggen-zij aan-hem niet~ben-jij-eigendom-aan't-krijgen

 [in-het-huis-van~de-omvamende-onzer,
//.....//.....<>..... !
 ja een-stichtzoon-van-een-vrouwmenselijke een-latere (ben)jij.
///.....|.....\.....
 en-voorts-schiet-heen⁷⁰ JiePheTtáCh vandaan-van-de-vertegenwending-van 3

 [de-broederverwanten-zijner,

⁷⁰ Dit werkwoord moet niet met 'vluchten' vertaald worden (NBG1951, de NB) of 'de wijk nemen' (NBV). Het Hebreeuwse werkwoord heeft niets van doen met een goed heenkomen zoeken, maar heeft de strekking 'met mensen / danwel god of met zaken niets meer te maken willen hebben'. Er is een zelfstandig naamwoord van afgeleid dat het beste met 'schietboom' vertaald kan worden (een verschuifbare afsluitboom die in een gat 'schiet'). Vandaar de vertaling 'heenschieten'. Dezelfde fout maken vrijwel alle vertalers bij de vertaling van Jona 1:3. Voor 'vluchten' heeft het bijbels Hebreeuws het werkwoord 'NuWS'.

-<>.....\
 en-voorts-zit-hij in-het-land ThóBh⁷¹;
-<>.....|\.....
 en-voorts-lezen-zich-op⁷² tot~JiePheTtàCh menselijken (die) geloosd(zijn⁷³,
<>..... !
 en-voorts-trekken-zij-uit genoot-met-hem.
- ~
-<>.....
 en-voorts-geschiedt-het vandaan-van-dagen; 4
//.....<>..... !
 en-voorts-voeren-broderij de-stichtkinderen-van~NgàMMóWN
 [genoot-met~JieSseRáAéL.
| |.....//.....
 en-voorts-geschiedt-het zodra~broderij-voeren 5
<>.....
 [de-stichtkinderen-van~NgàMMóWN genoot-met~JieSseRáAéL;
|\.....
 en-voorts-gaan de-baardouden-van GieLeNgáD,
//.....<>.....//..... !
 om-te-nemen enwel~JiePheTtàCh vandaan-van-het-land ThóWBh.
-\
 en-voorts-zeggen-zij aan-JiePheTtàCh, 6
 | |.....//.....<>.....
 ga en-voorts-ben-jij-aan't-geschieden voor-ons tot-magistraat⁷⁴;

⁷¹ Deze naam is het Hebreeuwse woord dat 'goed' betekent (tov).

⁷² Zoals aren worden opgelezen, d.w.z. bijeengezocht. Het is hier een opvallende woordkeuze; het gaat kennelijk niet om zomaar 'zich verzamelen' en dan dient het ook zo niet vertaald te worden. Ook in een vertaling zal een opvallende woordkeuze moeten klinken. Het Nederlandse woord 'oplezen' is een opvallende woordkeuze. 'Lezen' is een verbastering van het latijnse 'legere' dat als kernbetekenis ook 'bijeenzoeken' heeft ('verzamelen' is als weergave te weinig specifiek) en ook het woord voor 'lezen' is geworden, omdat dat eigenlijk is 'letters bijeenzoeken tot woorden' en 'woorden tot zinnen'. Rond Jefta verschijnt een groep mensen, die lotgenoten zoeken en zich bij elkaar aansluiten: zij 'lezen zichzelf op'.

⁷³ Ook hier wordt gewoonlijk weer slordig en tendentius vertaald. Wie concordant probeert te vertalen, ziet dat dit bijvoeglijk naamwoord is afgeleid van een werkwoord dat het beste met 'lozen' kan worden vertaald; het kan zelf het beste met 'geloosd' vertaald worden. Interpretaties als 'ijdel' (SV), 'lichtzinnig' (NBG1951) of 'leeghoofdig' (NB: het begrip 'leeg' herinneert dan wel aan het Hebreeuwse werkwoord, maar de toevoeging 'hoofdig' slaat nergens op, al was het maar omdat alleen een modern, 21e eeuws, hoofd in die zin 'leeg' kan worden genoemd) zijn nergens op gebaseerd!. Deze diskwalificatie van de mensen om Jefta heen, slaat ook neer op de vertaler zelf. Het is precies deze diskwalificatie die het verhaal op profetische wijze zal weerspreken, ongedaan zal maken en zal omzetten in een 'verhoging'! Het is het zoveelste voorbeeld van een kerkelijke / christelijke vertaaltraditie, die de interpretatieve vertaalwerk van de (Joodse) Septuaginta volgt (begonnen omstreeks 300 v. Chr.), zonder naar het waarom van deze keuze te vragen. Er zijn twee versies van deze Griekse vertaling overgeleverd en in ene staat hier het Griekse woord 'litos', dat 'simpel' betekent, en in de andere versie staat het Griekse woord 'kenos', dat 'leeg' betekent. Latere vertalers en vertellers hebben deze Griekse woorden een lading gegeven, die de verstorsten in een negatief daglicht plaats i.p.v. de 'verstoters'! Het gevolg: een vervelende vertekening van de inzet van dit verhaal van deze negende regelsteller. Andere voorbeelden zijn (o.a.): Gen.39 en Jona 1.

⁷⁴ Ook een opvallende woordkeuze. Het woord komt niet vaak voor en kent geen afgeleidingen. Het vaakst komt het voor in enkele latere profeten. Verder wordt dit woord ook gebruikt in Joz.10:24, als aanduiding voor de legeraanvoerders onder Jozua.

.....<>.....//..... !
 en-voorts-zijn-wij-aan't-broderij-voeren bij-de-stichtkinderen-van NgàMMóWN.
///.....|.....\.....
 en-voorts-zegt JiePheTtáCh aan-de-baardouden-van GieLeNgáD, 7
|.....\.....
 niet? jullie jullie-beweigeren⁷⁵ enwel-mij,
<>.....\.....
 en-voorts-verdrijven-jullie-mij vandaan-van-het-huis-van

 [de-omvamende-mijner;
//.....///.....|.....
 en-bekend-met-wat? komen-jullie naar-mij nu,
<>.....//..... !
 zodra het-eng-is voor-jullie.
□.....\...../.....
 en-voorts-zeggen de-baardouden-van GieLeNgáD tot~JiePheTtáCh: 8
|...|\.....
 om-vastzo nu keren-wij naar-jou,
\.....
 en-ga-jij genoot-met-ons,
<>.....\.....
 en-voer-jij-broderij bij-de-stichtkinderen-van NgàMMóWN;
///.....|.....
 en-geschied-jij voor-ons tot-eerstlid,
<>.....//..... !
 voor-al-af de-inzittenden-van GieLeNgáD.
\...../.....\.....
 en-voorts-zegt JiePheTtáCh tot~de-baardouden-van GieLeNgáD: 9
\.....///.....|.....|.....
 ware't-dat~weekerenden(zijn) jullie samen-met-mij om-broderij-te-voeren
\.....
 [bij-de-stichtkinderen-van NgàMMóWN,
\\.....//.....<>.....
 en(dat)geeft die-JHWH-van-Israël enwel-hen

 [voor-de-vertegenwending-mijner;
 ||.....//.....<>..... !
 ik ik-ben-aan't-geschieden voor-jullie tot-eerstlid.
//.....<>.....
 en-voorts-zeggen de-baardouden-vaan-GieLeNgáD tot~JiePheTtáCh; 10

 die-JHWH-van-Israël:
///.....|.....
 hij-is-aan't-geschieden horende onderscheidend-ons,
//.....<>.....//..... !
 ware't-dat~niet naar-de-inbreng-jouwer vastzo wij-aan't-maken-zijn.

⁷⁵ Zoals overal roept ook hier de gebruikelijke vertaling 'haten' gevoelens op, terwijl het gedrag in herinnering moet roepen.

.....///.....|.....\.....
 en-voorts-gaat JiePh_eTt_àCh genoot-met~de-baardouden-van GieLeNgáD, 11
\\.....//.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-stelt⁷⁶ het-genotenvolk enwel-hem over-hen tot-eerstlid

.....
 [en-tot-magistraat⁷⁷;
\\.....\\\.....//.....
 en-voorts-brengt-in JiePh_eTt_àCh enwel~al-af-de-inbrengen-zijner
//.....<>.....!
 [voor-de-vertegenwoordiging-van die-JHWH-van-Israël in-MieTsePáH.

~
///.....|.....
 en-voorts-zendt JiePh_eTt_àCh bodewerkers, 12
//.....<>.....
 naar~de-koning-van stichtkinderen-van~ NgàMMóWN om-te-zeggen;
\.....
 wat?~aan-mij en-aan-jou,
//.....<>.....//..... !
 ja~jij-komt naar-mij om-broderij-te-voeren in-het-land-mijner.

.....□.....\...../.....
 en-voorts-zegt de-koning-van de-stichtkinderen-van~NgàMMóWN 13
\.....
 [tot-de-werkboden-van JiePh_eTt_àCh:
\\.....///.....|.....\.....
 ja~neemt JieSseRáAéL enwel~het-land-mijner bij-het-opgaan-van-hem

 [vandaan-van-MieTseRàJieM,
//.....<>.....
 vandaan-van-de-AàReNóWN en-tot~de-JàBBoQ en-tot~de-JàReDÉN;
||.....//.....<>..... !
 en-nu doe-weerken enwel-die in-vrede.

.....//.<>.....-.....|.....
 en-voorts-voegt-toe nogmalig JiePh_eTt_áCh en-voorts-zendt-hij werkboden, 14
<>.....//..... !
 naar~de-koning-van de-stichtkinderen-van NgàMMóWN.

.....\.....
 en-voorts-zegt-hij aan-hem, 15
 <>.\.....//.....///.....|.....\.....
 zo zegt JiePh_eTt_áH niet~neemt JieSseRáAéL enwel~het-land-van MóWAáBh,

⁷⁶ In het Hebreeuws staat het werkwoord hier in het meervoud, zoals vaker wanneer een meervoudig begrip onderwerp is.

⁷⁷ Een 'beweigerde' en een 'geloosde', uit het gezin van Gielead, omdat hij kind van een hoer is en daarom uit zichzelf heen geschoten is, is nu hoofd en magistraat van zijn stamvolk. Het is de profetische verteltrant, die ervoor zorgt, dat juist dit detail uit een eventuele mondelinge overlevering, dat 'men' liever zou retoucheren, alle aandacht trekt en krijgt. Direct hierna komen we een ander centraal thema tegen uit het al genoemde profetische interpretatiekader.

.....<>..... !
 en-enwel-het-land-van NgàMMóWN.⁷⁸

<>\
 ja bij-hun-opgaan vandaan-van-MieTseRáJieM; 16
\\.....///.....|.....
 en-voorts-gaat JieSseRáAéL in-het-inbreveld tot-de-zee-van -riet,
<>..... !
 en-voorts-komt-het⁷⁹ QáDéSh-waarts.

.....\
 en-voorts-zendt JieSseRáAéL werkboden naar-de-koning-van AêDóWM 17
/
 [om-te-zeggen aan't-oversteken-ben-ik-toch in-het-land-jouwer:
///.....|.....
 en-niet hoort de-koning-van AêDóWM,
\\.....\\.....//.....<>.....\
 en-ook naar-de-koning-van MóAáBh zendt-hij en-niet
 [heeft-hij(daar)-behoefte-aan;
//.....<>..... !
 en-voorts-zit JieSseRáAéL in-QáDéSh.⁸⁰

.....\
 en-voorts-gaat-het⁸¹ in-het-inbreveld: 18
//.....///.....|
 en-voorts-singelt-het heen enwel-om-het-land AêDóWM
\
 [en-enwel-om-het-land MóWAáBh,
///.....\\|
 en-voorts-komt-het vandaan-van-de-opstijging-van-de-zon

⁷⁸ Zie Deut. 2:9, waar Mozes Israël eraan herinnert, dat zij Moab met rust moesten laten en vs 19, waar hetzelfde gezegd wordt van Ammon. In heel deze boodschap van Jefta horen we de visie dat Israël (c.q. de Judeeërs, ofwel de Joden, die met deze weergave van hun voorgeschiedenis de eeuwenlange ballingschap hebben doorstaan en daarmee ook de Joodse staat Israël verdedigen) zich niet door eigen kracht, slimheid of heldendom in de streken aan weerszijden van de Jordaan een plaats (MaQóWM) heeft verworven, maar het land *gekregen* heeft. Bovendien blijkt hier, wat ook elders in het boek Richteren blijkt (en daarbuiten) dat er van den beginne sprake is van *co-existentie* en niet van dominantie. Steeds gaat het om de vraag of de naties dit volk, ja maar daarmee tevens en vooral een specifieke levenswijze - een levenswijze die die van de naties op meerdere punten wezenlijk doorkruist en en onder kritiek stelt (tenminste als Israël de Torah echt praktiseert) - ruimte en vrijheid willen *geven* - altijd komt dit *geven* naar voren. ZO beschrijft de Joodse gemeenschap haar identiteit en vraagt tot op de dag van vandaag overal in de wereld, maar nu ook weer in dat zo betwiste gebied, om ruimte en vrijheid voor die identiteit. Dat zij de nu de 'verkregen' ruimte en vrijheid op dezelfde manier proberen te verdedigen (en zelfs te vergroten) als elke andere natie zou doen (en doet!) wordt echter door hun eigen weergave van hun voorgeschiedenis, zoals die in Torah en profeten staat opgetekend, niet gelegitimeerd. Links Israël heeft daar meer weet van; rechts weigert dat, zoals diehards en hardliners dat in hun eigen verhaal al weigerden. Toch is juist HUN opstelling de algemeen aanvaarde ideologie van elke natiestaat.

⁸⁰ Zie Num.20:1`7 en 18.

⁸¹ NI. Israël; de SV heeft hier: Daarna wandelde **hij**. Latere vertalingen kiezen voor 'het' . Wanneer we hier 'hij' lezen blijven, we dichter bij de Hebreeuwse taaleigen en klinkt alsof het over een *persoon* gaat in plaats over een volk. Dat past echter precies bij deze naam 'Israël'. Het is immers eerst de tweede naam van de persoon Jakob en wordt daarna in de profetische teksten de naam van de 'knecht-des-Heren', die de belichaming en vergegenwoordiger is van het bestemming van de Joodse geschiedenis, zoals ook de priesterlijke gezalfde (messias) en de koninklijke gezalfde (messias) dat dienen te zijn , zoals de beloofde Messais dat zal zijn - en Jezus dat is geweest.

..... \.....
 [voor-het-land MóAáBh,
<>..... \.....
 en-voorts-laten-zij-zich-neer bij-het-oversteekse-van
 [de-AàReNóWN;
 \..... | \.....
 en-niet-komen-zij in-de-gebiedsgrens-van MóWAáBh,
 //.....<>.....//..... !
 ja de-AàReNóWN (is) de-gebiedsgrens-van MóWAáBh.⁸²
///..... |
 en-voorts-zendt JieSseRáAéL werkboden, 19
//.....<>..... \.....
 naar~SieChóWN de-koning-van~de-AêMoRiet de-koning-van ChèSheBóWN;
///..... |
 en-voorts-zegt aan-hem JieSseRáAéL,
//.....<>..... !
 aan't-oversteken-zijn-wij-toch in-het-land-jouwer
 [tot~de-opstaanplaats-
 mijner.⁸³
 \.....///..... | \.....
 en-niet-vertrouwt SieJChóWN enwel~JieSseRáAéL overstekend 20
 [in-de-gebiedsgrens-zijner,
///..... |
 en-voorts-haalt-bij-een SieChóWN enwel~al-af~het-genotenvolk-zijner,
<>.....
 en-voorts-laten-zij-zich-neer bij-JáHeTsáH;
<>..... !
 en-voorts-voert-hij-broderij genoot-met~JieSseRáAéL.
 ▢..... \...../...../.....
 en-voorts-geeft die-JHWH-van-Israël de-gods-van~JieSseRáAéL 21
 \.....//.....//.....
 [enwel~SieJChóWN en-enwel~al-af~het-genotenvolk-zijner in-de-hand-van
<>.....
 [JieSseRáAéL en-voorts-verslaan-zij-hen;
 |
 en-voorts-vangt-weg⁸⁴ JieSseRáAéL,
 ...///..... \.....
 enwel al-af~het-land-van de-AêMoRieJt,

⁸² Zie Num.21:13

⁸³ Zie Num.21:21 en 22 en Deut.2:26-28.

⁸⁴ Telkens horen we in deze verzen het woord 'wegvangen' als vertaling van het Hebreeuwse JáRàSh. Het wordt meestal vertaald met: 'uit de bezitting verdrijven' of ook met 'erfelijk bezitten'. Maar wie dit werkwoord en zijn afleidingen in heel de TeNaKh nagaat, omdat hij probeert concordant te vertalen, ziet dat de kernbetekenis een vorm van 'vangen': 'opvangen', 'afvangen' en ook 'ontvangen' (al is de betekenis van dit werkwoord te passief geworden.). We kozen voor 'weg-vangen', een minder gebruikelijk Nederlands woord, dat echter wel een sterkere activiteit uitdrukt dan de andere voorzetsels bij 'vangen'; en daarom gaat het in het Hebreeuws. Het Hebreeuws kent de noties 'bezitten' (wat in een ander Hebreeuws woord centraal staat) en 'erfelijkheid' (een notie die in geheel de TeNaKh feitelijk ontbreekt) niet, al worden die in alle vertalingen, ook de Joodse, met dit werkwoord verbonden - om begrijpelijke, maar daarmee nog niet gelgitimeerde, redenen. Zie verder de Nederlandse Woordenlijst.

.....<>.....//..... !
 die-zit in-het-land (nl.)dat.

.....
 en-voorts-vangen-zij-weg, 22
<>.....\.....
 enwel al-af~de-gebiedsgrens-van de-AêMoRieJt;
|.....
 vandaan-van-de-AàReNóWN en-tot~de-JàBBoQ,
<>..... !
 en-vandaan-van~het-inbreveld en-tot~de-JàReDÉN.
|.....\.....\.....
 en-welnu die-JHWH-van-Israël de-gods-van JieSseRáAÉL: 23
|.....
 hij-vangt-weg enwel~de-AêMoRieJt,
<>.....\.....
 vandaan-van-de-vertegenwending-van het-genotenvolk-zijner

 [JieSseRáAÉL;
<>..... !
 en-jij jij-bent-aan't-wegvangen-ons.
 ..||.....\.....\.....//.....//.....<>.....//
 niet? enwel wat jou-doet-wegvangen KeMóWSh de-gods-jouwer enwel-dat 24

 [ben-jij-aan't-wegvangen;
□.....\...../.....\.....//.....
 en-enwel al-af~wat doet-wegvangen die-JHWH-van-Israël de-gods-onzer
<>.....//..... !
 [vandaan-van-de-vertegenwending-onzer enwel-dat zijn-wij-aan't-
 wegvangen.⁸⁵

.. . .
 welnu: 25
 ..//.....| .
 goed? goed (ben)jij,
//.....<>.....
 vandaan-van(anders-dan)-BáLáQ de-stichtzoon-van~TsiePóWR

 [koning-van MóWAáBh;
 ..//.....\.....
 twistend? twist-hij genoot-met~JieSseRáAÉL,
//.....<>..... !
 ware't-dat~broderij-voerend hij-broderij-voert met-hen.
\.....□.....\...../.....
 als-zit JieSseRáAÉL in-ChèSheBóWN en-in-de-stichtingen-zijner 26

 [en-in-NgàReNgóWR en-in-de-stichtingen-zijner:
|.....|.....\.....
 en-in-al-af~de-steden die(zijn) op~de-hand-van de-AàReNóWN,

⁸⁵ Zie Num.22:2 e.v.

..//....<>...
drie honderd jaarandering;⁸⁶

.....//.....<>.....//..... !
en-bekend-met-wat? niet~sleep-jij-eruit-hen in-een-tij (als)dit.
.....|.....\.....
en-ik niet-verwaard-ik jou, 27
.....|.....//.....//.....<>.....\.....
en-jij(bent) makend enwel-mij kwaad om-broderij-tevoeren met-mij;
.\.....//.....|.....
regel-aan't-stellen-is die-JHWH-van-Israël de-regelsteller vandaag,
.....//.....\.....
onderscheidend de-stichtkinderen-van JieSseRáAÉL,
.....<>.....//..... !
en-onderscheidend de-stichtkinderen-van NgàMMóWN.

.....\.....
en-niet hoort, 28
.....<>.....\.....
de-koning-van de-stichtkinderen-van NgàMMóWN;
.....\.....
naar~de-inbrengen-van JiePheTtáCh,
..//.....<>..... !
die hij-zendt naar-hem.

~

.....//.....|.....\.....
en-voorts-geschiedt op~JiePheTtáCh de-beluchting⁸⁷-van die-JHWH-van-Israël, 29
.....//.....<>.....
en-voorts-steekt-hij-over enwel~GieLeNgáD en-enwel~MeNàShShèH;
.....|.....\.....
en-voorts-steekt-hij-over enwel~MieTsePáH in-GieLeNgáD,
.....\.....
en-vandaan-van-MieTsePáH in-GieLeNgáD,

⁸⁶ Uit zo'n medeling blijkt, dat de auteurs / de redacteurs, c.q. boekstavers, staande in de profetische traditie, de richterentijd niet als een aaneenschakeling van falend leiderschap hebben beschouwd; in tegendeel. Al eerder wezen we erop, dat de periodes waarin een richter Israël de regel van de Torah stelt, bij elkaar geteld enkele honderden jaren in beslag nemen. In deze profetische visie is de richterentijd geen opmaat naar een zoveel positievere koningstijd, zoals in de traditionle kerkelijke uitlegtraditie wordt gesteld. Het is een eeuwenlang durende periode van wat we vreedzame coëxistentie zouden kunnen - en moeten noemen, onderbroken door ernstige storingen. Een periode zonder centrale staatsvorm. De druk vanuit de stammen zelf om een koningschap / koninkrijk te gaan vormen, is politiek historisch heel begrijpelijk en er wordt uiteindelijk aan toegegeven. Maar in de profetische visie biedt het wonen van de stammen in Kanaän in coëxistentie met andere volken niet minder mogelijkheden om volgens de Torah te leven. Want daar gaat het om! Die-JHWH-van-Israël heeft zijn volk wel een land, een woongebied, maar geen staat beloofd. En deze visie leeft ook in het huidige Jodendom en in de huidige staat Israël nog altijd bij velen; o.a. bij een groot deel van de Chassidim, zoals die van de ChaBàD, de gemeenschappen rond de Lubavitzer Rebbe (zij het dat ook daar een scheiding is ontstaan tussen wie wel en wie niet de Joodse staat in zijn huidige vorm omarmen).

⁸⁷ Zoals al eerder bij Debora en Gideon wordt ook hier de RuWàCh JHWH (de beluchting van die-JHWH-van-Israël) genoemd, dezelfde 'beluchting', die later Saul zal vervullen en die steeds genoemd wordt in de teksten van de lateren profeten, Jesaja, Jeremia en vooral Ezechiël.

.....<>.....//..... !
steekt-hij-over de-stichtkinderen-van NgàMMóWN.
.....\\.....//.....//.....<>.....
en-voorts-zegt-toe JiePhéTtáCh een-toezegging aan-die-JHWH-van-Israël 30
.....[en-voorts-zegt-hij;
.....//.....//.....//.....
ware't-dat-gevend jij-aan't-geven-bent enwel-de-stichtkinderen-van
.....<>..... !
[NgàMMóWN in-de-hand-mijner.
.....\..... . .
en-is-voorts-aan't-geschieden de-uittrekkende: 31
.\.../.....<>.....|..... .
die uittrekt vandaan-van-de-bungeleuren-van het-huis-mijner
.....[om-te-treffen-mij,
.....//.....<>.....\.....
bij-mijn-weerkeren in-vrede vandaan-vande-stichtkinderen-van
.....[NgàMMóWN;
.....|..... .
en-voorts-is-hij-aan't-geschieden voor-die-JHWH-van-Israël,
.....<>..... !
en-voorts-ben-ik-aan't-doen-opgaan-hem (als)opgaander⁸⁸.

~

SEDER⁸⁹

⁸⁸ De meeste vertalingen vertalen hier: "offeren als brandoffer" ; die vertaling is direct ontleend aan de LXX, die hier 'holokautama' heeft, wat letterlijk 'geheel verbranding' betekent - we herkennen het woord: holocaust, de term waarmee - wat ongelukkig - vaak de vernietiging van de Joden in de ovens van Auschwitz aanduiden. Het Hebreeuwse woord is afgeleid van het werkwoord NgáLÁH dat 'opgaan' betekent en heel frequent voorkomt, vooral in de verhalen over het opgaan uit Egypte en over het opgaan van de berg. Het is dus om 'omhoog gaan'. Die woorden moeten dus hier klinken (en dat doet gelukkig de NB) en niet de termen 'offeren' en 'brandoffer'. Die woorden worden gekozen vanwege de context waarin ze OOK heel vaak voorkomen, nl. die van de slachtgaven in de tempel (tabernakel-)dienst, als die volledig moeten worden verbrand ofwel volledig (als rook - 'in rook') opgaan. Het gaat dus in die tempeldienst NIET om het verbranden maar om het 'opgaan'. Ook het 'gewone' opgaan, b.v. uit Egypte, bevat dus de notie van het 'volledig erin opgaan'. Dat dit binnen de tempel door verbranding geschiedt, betekent nog niet dat het daar buiten niet op een andere manier voltrokken wordt. Dezelfde kwestie speelt in Genesis 22 over het 'doen opgaan' van Izaäk. Zie daar..

⁸⁹ De plaats van zowel de patoecha als de seder is opvallend. De patoecha staat wel erg kort na de vorige. De vorige SEDER staat aan het begin van de cyclus over Jephtha en eigenlijk nog even daarvoor nl. bij Richt.10:1. De Masoreten, die deze tekens in de tekst hebben geplaatst, wilden kennelijk dat de voorlezer hier zijn voordracht onderbrak en pas na lange tijd - de volgende dag? - zou voortzetten. De volgende petoecha staat bij Richt.11:33 en een afsluitende setoema bij Richt.12:1. Dat maakt dat de komende passage als het ware uit het verhaal wordt gelicht; Met het doen van een toezegging eindigt het voorafgaande en zo'n toezegging is niet ongebruikelijk. Wat toegezegd wordt is vanzelfsprekend een dier en het zou dan ook nog gaan om een mannelijk dier, want alleen die werden op het altaar gebracht. De tekst vermeldt dat ook uitdrukkelijk: "de uittrekkende", "doen-opgaan-hem". Dat dient hier onderstreept te worden. Wanneer vertalers hier 'het' vertalen (de SV, NBG1951, NBV - het eerste), grijpen zij vooruit op wat volgt. Het verhaal kan inderdaad bij Richt.12:1 verder verteld worden, want de inlossing van zo'n toezegging is vanzelfsprekend; ook zonder toezegging had Jephtha dit wel gedaan. In deze vertaling zullen we dit bijzondere fragment dan ook met commentaar op de voet volgen, want niet alleen de vertaling vergt hier nauwkeurigheid ook de uitleg, Die wordt immers volledig beheerst door de uitlegtraditie in kerk en Jodendom en daarbuiten in literatuur en kunst.

.....//.....//.....<>..... !
 geenszins(is)-aan-hem vandaan-van-hemzelf stichtzoon of-stichtdochter.
□.....\\...../.....\.....
 en-voorts-geschiedt-het als-hij-ziet enwel-haar en-voorts-scheurt-hij 35
 [de-kostuums-zijner:
\\.....| ///.....|.....\.....
 en-voorts-zegt-hij ach-hoe stichtdochter-mijner doende-knielen

 [doe-jij-knielen-mij,
<>.....\.....
 en-jij jij-geschiedt bij-wie-ontredderen-mij;

 en-ik:
|.....
 ik-open-de-mond-mijner naar~die-JHWH-van-Israël,
//.....<>..... !
 en-niet ben-ik't-aan't-aankunnen om-om-te-keren⁹⁵.
\.....
 en-voorts-zegt-zij tot-hem: 39
|...///.....\\.....|.....
 omvamende-mijner jij-opent de-mond~jouwer naar~die-JHWH-van-Israël,
\.....
 maak aan⁹⁶-mij,
<>.....\.....
 naar-wat uitgaat vandaan-van-de-mond-jouwer;
 ..|'.....\.....|.....\\.....//.....
 laat-na⁹⁷ wat maakt⁹⁸ voor-jou die-JHWH-van-Israël (aan)wraaknemingen
<>.....
 [vandaan-van(vanwege)-de-vijanden-jouwer
 !
 [vandaan-van(vanwege)-de-stichtkinderen-van NgàMMóWN.
\\.....|.....
 en-voorts-zegt-zij tot-de-omvamende-harer, 37
//.....<>.....\.....
 is-aan't-gemaakt-worden aan-mij een-inbreng (als)deze;

⁹⁵ Een vertaling dient open te houden of er meerdere interpretatiemogelijkheden zijn. Hier kan het laatste woord van Jephtha ook betekenen, dat hij het niet aankan om naar het slagveld terug te keren, maar ook dat hij niet AANKAN om van zijn woord af te wijken dan wel weer van zijn huis weg te gaan. De NBVvertaling: "En daar kan ik niet op terugkomen" doet dat niet en de meeste andere vertalingen doen dat omvoldoende.

⁹⁶ Het Hebreeuwse LieJ kan ook vertaald worden met "voor-mij" en dat kleurt de uitspraak anders. Deze inkleuring past weliswaar naar ons besef niet bij het lot dat Jephtha's dochter wacht, maar zou bij haar houding t.a.v. Jephtha's toezegging, vooral wanneer we ook nog open houden wat haar precies volgens deze tekst gaat overkomen, kunnen aansluiten, gezien haar manier van reageren in het volgende vers. Ditzelfde geldt voor het "voor-jou" in de volgende regel; dat zou ook kunnen worden vertaald met "aan-jou" en ook dat zou voor een inkleuring zorgen die niet zonder meer als niet-passend kan worden beschouwd.

⁹⁷ Aan dit Hebreeuwse woord gaat de hoofdverdseler (de atnach = ;) vooraf en dat betekent dat deze regel niet ondergeschikt is aan wat daaraan direct vooraf gaat, maar aan de hoofdzin: "maak aan mij . . . laat na (nadat) . . .". Blijkbaar is de strijd nog niet helemaal gestreden. Het gaat ook nog twee manden duren.

⁹⁸ De meeste vertalingen hebben hier een verleden tijd, maar het Hebreeuws kan evengoed in de tegenwoordige tijd weergegeven worden. Ook hier moet an de lezer de beslissing gegeven worden.

.....\\.....//\.....
 doe-zakken⁹⁹ vandaan-van-mij andertwee nieuwmaanden:
|.....\.....
 en-voorts-ben-ik-aan't-gaan en-voorts-ben-ik-aan't-af dalen¹⁰⁰
 [over~de-bergen,
|.....
 en-ik-ben-aan't-wenen over-het-maagd(zijn)-van-mij¹⁰¹,
 <>.....!
 ik en-de-metgezellinnen-mijner.
\
 en-voorts-zegt-hij ga, 38
//.....<>\
 en-voorts-zendt-hij-heen enwel-haar andertwee nieuwmaanden;
///.....|.....
 en-voorts-gaat-zij zij en-de-metgezellinnen-harer,
//.....<>.....!
 en-voorts-weent-zij over~het-maagd(zijn)-van-haar op~de-bergen.
| |\
 en-voorts-geschiedt-het van-het-einde-van andertwee de-nieuwmaanden: 39
\\.....|
 en-voorts-keert-zij-terug¹⁰² naar~de-omvamende-harer,
\
 en-voorts-maakt-hij aan-haar,
<>.....\
 enwel~de-toezegging-zijner die hij-toezegt;
|\
 en-zij niet~volkènt-zij¹⁰³ een-manmenselijke,
<>.....!
 en-voorts-geschiedt-het~(als)ingriffing¹⁰⁴ in-JieSseRÁAÉL.

⁹⁹ Aanvullen: je hand. Deze Hebreeuwse uitdrukking (werkwoord + hand) heeft een praegnante betekenis: geen kracht meer hebben en niet meer uitoefenen. Het laten zakken van de opgeheven hand maakt dat zichtbaar. Dat betekent: Jephtha kan het niet afdwingen en erkent dat. Of het gebeurt en hoe, hangt nu van zijn dochter af!

¹⁰⁰ Dit 'af dalen' correspondeert met het 'doen zakken' eerder. "De bergen afdalen" is hoogst opvallend. Maar dit is werkelijk een *af dalen*!, ook al gaat zij de bergen in. Hier kon de profetische verteller het passende woord 'opgaan' niet gebruiken. Sterker dit beladen begrip zal berhaapt niet meer vallen, zoals we zullen merken.

¹⁰¹ Daarover weent zij - niet over haar te korte leven, maar over haar vruchteloos blijvend leven. Zou dat niet de vorm zijn, waarin het 'doen-opgaan' wordt voltrokken? Geen nieuw leven voortbrengen is immers in heel de TeNaKh voor een vrouw iets waaraan zij 'op raakt'. Maar het bijbelse 'opgaan' is meer dan 'op raken' - al is het dat altijd ook: ondergaan aan de opdracht. Het is ook reiken naar een nieuw begin.

¹⁰² Zoals al opgemerkt: Jephtha's dochter bepaalt wat er gebeuren gaat, en dat wordt hier weer bevestigd.

¹⁰³ Ook hier staat het Hebreeuwse werkwoord in de tegenwoordige tijd. De meeste vertalers kiezen hier voor het perfectum (zij heeft niet bekend); daarmee wordt gesuggereerd dat haar leven nu zal eindigen. Wie hier tegenwoordige tijd vertaalt, geeft aan dat haar leven voortgaat zoals het tot nu toe is geweest nl. zonder bevruchting door een man. Dan is dat ook de manier waarop het 'opgaan van Jephtha's dochter' wordt voltrokken. En dat lijkt gezien alles wat hierover in de voorgaande voetnoten bijeen hebben gezet, toch de meest waarschijnlijke uitleg. Een mens slachten ligt zo ver af van alles wat daarover in TeNaKh wordt gezegd (en dan met name in Genesis 22, maar ook in Leviticus), dat daarvan ook hier geen sprake kan zijn, wat de uitlegtraditie in de kerk en daarbuiten ons ook voorhoudt.

¹⁰⁴ Een ingriffing is sindsdien dat zo dit 'doen opgaan' bij een stichtdochter moet worden voltrokken. Het woord 'ingriffing', dat zo vaak in Exodus en Leviticus en Numeri wordt gebruikt als aanduiding voor de geboden en stelregels, maakt het ook nog eens onwaarschijnlijk, zo niet ondenkbaar, dat het slachten van een meisje met dit

.....\..... . .
 van-dagen en-dagen¹⁰⁵: 40
\\.....|.\.....
 zijn-aan't-gaan stichtdochter-van JieSseRáAéL,
||.....<>
 om-te-bedingen¹⁰⁶ voor-de-stichtdochter-van~JiePheTtáCh

 [de-GieLeNgáDieJt;
 ..//.....<>..... !
 veertig dagen in-de-jaarandering.

=

.....| \
 en-voorts-wordt-aangeschreeuwd ieder-menselijke-van AèPheRàJieM, 12.1
<>.....
 en-voorts-steekt-die-over opbergnoordwaarts;
\\...../.....\.....\.....
 en-voorts-zeggen-zij aan-JiePheTtáCh bekend-met-wat? steek-jij-over

 [om-broderij-te-voeren met-de-stichtkinderen-van-NgàMMóWN:
| ///.\.....|.....\.....
 en-om-ons niet roep-jij om-te-gaan genoot-met-jou,
||.....//.....<>..... !
 het-huis-jouwer zijn-wij-aan't-vervlammen over-jou in-het-vuur.
///.....|.....
 en-voorts-zegt JiePheTtáCh tot-hen, 2

 (als)een-iedermenselijke die-twist:
<>.....//.....//.....
 geschied-ik ik en-het-genotenvolk-mijner
<>.....
 [en-de-stichtkinderen-van-NgàMMóWN machtig;

 en-voorts-schreeuw-ik-aan enwel-jullie,

woord wordt aangeduid. De slotzin staat op zichzelf en is dus NIET de inhoud van de ingriffing. Bijna alle vertalingen doen dat wel en dat laat het Hebreeuws niet toe.

¹⁰⁵ Hier op te vatten als: jaren en jaren?

¹⁰⁶ De betekenis van dit Hebreeuwse werkwoord is onzeker. De SV vertaalt 'aanspreken'; latere vertalingen (NB en NBV) kiezen voor 'klagen', zoals ook de vroege vertalingen van de LXX en de Syriaca etc. doen. Nog weer anderen voor 'zingen'. Men moet er dan van uitgaan dat er in het Hebreeuws sprake is van homonimie met een ander stamwoord. c.q. werkwoord, dat in de qalmodus alleen voorkomt in Ps.8:2 en in de hiph'elmodus alleen in Hos.8:9 en daar zoets als 'dingen naar' of 'bedingen' betekent. Omdat het werkwoord hier in de pi'eelmodus staat, is het aannemelijk dat er geen sprake is van homonimie, maar van een werkwoord, dat zowel in de qalmodus, als de pi'eelmodus, als de hiph'elmodus één keer voorkomt. De betekenis 'bedingen' zou heel goed kunnen, wanneer we de veertig dagen als object opvatten; dat is ook met de hoofdverdelers tussen werkwoord en object in het bijbels Hebreeuws niet ongebruikelijk. Jaarlijks besteden deze meisjes veertig dagen aan Jephtha's dochter, haar keuze en haar levensweg als een 'opgaan'. Deze interpretatie van dit verhaal, die in de lijn ligt van Torah en profeten, is *mogelijk*. Andere wellicht ook, maar waarom zou een vertaler / verteller / uitlegger die gruwelijke versie kiezen?

.....//.....<>..... !
 en-niet-bevrijden-jullie enwel-mij vandaan-van-de-hand-hunner.
||.....\.....
 en-voorts-zie-ik ja-geenszins-jij bevrijdend: 3
\\.....///.....|
 en-voorts-stel-ik de-lichaamziel-mijner in-de-handzool-mijner
|.....\.....
 [en-voorts-steek-ik-over-! naar-de-stichtkinderen-van NgàMMóWN,
//.....<>.....
 en-voorts-geeft-hen die-JHWH-van-Israël in-de-hand-mijner;
||.....//.....//.....//.....<>.....//.....
 en-voor-wat? gaan-jullie-op naar-mij de-dag (nl.)deze om-broderij-te-voeren
 !
 [met-mij.
///.....|.....\.....
 en-voorts-verzamelt JiePheTtàCh enwel~al-af~de-menselijken-van GieLeNgáD, 4
<>.....
 en-voorts-voert-hij-broderij samen-met~AèPheRáJieM;
□.....\\.....//.....
 en-voorts-verslaan de-menselijken-van GieLeNgáD enwel~AèPheRáJieM:
 ///.....|.....///.....\\.....|.....
 ja zij-zeggen ontkomenen-van AèPheRáJieM (zijn)jullie,
|'.....//.....<>.....//.....
 GieLeNgáD (is)in-het-midden-van AèPheRáJieM in-het-midden-van
 !
 [MeNàShShèH.
//.....//.....//.....
 en-voorts-overmeestert GieLeNgáD enwel-de-oversteekplaatsen-van 5
<>.....
 [de-JàReDéN voor-AèPheRáJieM;
 □.....\.....|.....|.....///.....\\.....|
 en-het-geschiedt ja zijn-ze-aan't-zeggen de-ontkomenen-van AèPheRàJieM

 [ik-ben-aan't-oversteken-!,
\\.....\\.....//.....
 en-voorts-zijn-aan't-zeggen aan-hem de-menselijken-van~GieLeNgáD
//.....<>.....//..... !
 [een-AèPheRáieJMiet? (ben) jij en-voorts-zegt-hij nee.
\.....□.....\...../.....\.....
 en-voorts-zeggen-zij aan-hem zeg-dan-toch ShieBoLèT¹⁰⁷ en-voorts-zegt-hij 6

 [SieBoLèT:
///.....|.....\.....
 en-niet is-hij't-aan't-aankunnen om-(t)uit-te-brengen vastzo,
\.....
 en-voorts-grijpen-zij enwel-hem,

¹⁰⁷ De betekenis van dit Hebreeuwse woord is meestal 'halm', maar soms moet het iets betekenen als het 'gutsen' van water (Ps.69:3).

.....<>.....\.....
 en-voorts-slachten-zij-af-hem aan-de-oversteekplaatsen-van

 [de-JàReDÉN;
 ||///..... |
 en-voorts-valt in-het-tij (nl.)dat vandaan-van-AèPhèRáJieM,
 ..///.....<>..... !
 veertig en-andertwee kuddetal¹⁰⁸.
//.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-stelt-de-regel JiePhèTtàCh enwel~JieSseRáAéL zes jaaranderingen; 7

 en-voorts-is-hij-een-gestorvene:
 |
 JiePhèTtàCh de-GieLeNgáDiet,
<>.....//..... !
 en-voorts-wordt-hij-begraven in-de-steden-van GieLeNgáD.
 ~
///..... |
 en-voorts-stelt-de-regel laat-na-hem enwel~(aan)JieSseRáAéL, 8
<>.....//.. !
 AieBheTsáN vandaan-van BÉJT LèChèM.
 |\.....
 en-voorts-geschiedt-voor-hem een-dertigtal stichtzonen: 9
///..... | ..\.....
 en-dertig stichtdochteren zendt-hij naar-het-straatbuiten,
\.....
 en-dertig stichtdochteren,
//.....<>.....
 doet-hij-komen voor-de-stichtzonen-zijner

 [vandaan-van-het-straatbuiten;
//.....<>.....//..... !
 en-voorts-stelt-hij-de-regel enwel~(aan)JieSseRáAéL zeven jaaranderingen.
\.....
 en-voorts-is-een-gestorvene AieBheTsáN, 10

¹⁰⁸ De profetischeverteller / redacteur heeft deze en vergelijkbare verhalen over rivaliserende stammen zonder verdoezeling opgenomen, zoals hij evenzo alle onrechtvaardigheden en bedriegerijen en afvalligheid van Israël zonder enige verdoezeling opneemt, eerder verscherpt dan afzwakt. De voorgeschiedenis die de Joodse gemeenschappen sinds de Babylonische ballingschap 'aangeprezen' krijgen om te aanvaarden en zich eigen te maken, is alles behalve een heroisch epos, zoals we dat van andere volken hebben, in tegendeel het is een schande-geschiedenis, die een ondergangsgeschiedenis met zich meebrengt, maar ze draagt ook de boodschap uit, dat hun bestaan dus geen 'voortbestaan' is (en ook nooit kan zijn), maar een 'opstandingsbestaan' dat niet aan toeval te danken is, maar aan een ingreep van die-JHWH-van-Israël. Het elkaar voorlezen van zulke verhalen aan deze boort alle eigendunk de grond in en vergt tegelijk de moed om in deze spanning voluit te kiezen voor een door de Torah geordend leven ofwel "dit kruis op zich te nemen" en dat kruis is 'Jood-zijn' en Jood is, wie zich aan deze voorgeschiedenis toevertrouwt. Niet ALLE verhalen uit dit Richterenboek hebben dit karakter. Sommige verhalen hebben verhalen ten onrechte dit stempel gekregen. De geschiedenis van de laatste Richter, Simson, is daarvan het voorbeeld bij uitstek, zoals we zullen zien.

.....<>.....//.. !
 en-voorts-wordt-hij-begraven in-BéJT LèChèM.

~

.....///.....|.....
 en-voorts-stelt-de-regel laat-na-hem enwel~(aan)JieSseRáAéL, 11

.....<>.....
 AéJLóWN de-ZeBhuWLoNiet;

.....//.....<>.....//.. !
 en-voorts-stelt-hij-de-regel enwel(aan)-JieSseRáAéL tien jaaranderingen.

.....<>.....\.....
 en-voorts-is-een-gestorvene AéJLóWN de-ZeBhuWLoNiet; 12

.....//.....<>.....//..... !
 en-voorts-wordt-hij-begraven in-AàJJáLóWN in-het-land ZeBhuWLoeN.

~

.....//.....<>.....
 en-voorts-stelt-de-regel laat-na-hem enwel~(aan)JieSseRáAéL; 13

.....//.....<>..... !
 NgàBheDóWN stichtzoon-van-HieLLéL de-PieReNgáTóWNiejt.

.....||.....\.....
 en-voorts-geschiedt-voor-hem een-veertigtal stichtzonen: 14

.....|\.....
 en-dertig stichtzonen-van stichtzonen,
 <>.....\.....
 op-rijdend op~zeventig ezelsveulens;

.....//.....<>.....//..... !
 en-voorts-stelt-hij-de-regel enwel~(aan)JieSseRáAéL acht jaaranderingen.

.....//.....//.....<>.....
 en-voorts-is-een-gestorvene NgàBheDóWN stichtzoon-van-HieLLéL 15
 [de-PieReNgáTóWNiejt;

.....<>.....|\.....
 en-voorts-wordt-hij-begraven in-PieReNgáTóWN in-het-land AèPheRàJieM,
<>..... !
 op-de-berg-van de-NgêMáLéQiet.

~

...../.....///.....
 endan-voegen-toe de-stichtkinderen-van JieSCH-Rá'ÉL : 13 .1¹⁰⁹

...../...../.....///.....
 om-te-maken het-kwade in-de-welogen-van die-JHWH-van-Israël;

...../.....
 endan-geeft-hen die-JHWH-van-Israël

¹⁰⁹ Voor een uitvoerige bespreking van deze hoofdsukken zie: "EEB ONTMOETINMGSGELEGENHEID GEZOCHT" ofwel "met Simson bij de Filistijnen", van A.K.van Kooij, Saher Publishing Maastricht 2004.

-
 [in-de-hand-van~de-PHeLieSCH^eTieJM ,
!/.....!
 veertig jaar .
- ~
-/.....//...../.....
 en-voorts-geschiedt een-manmenschelijke een-één-enkele 2
/...../..... .
 [uit-TSãReNgáH uit-een-familie-van Dán ,
///.....
 en-de-naam-zijner MáNóWàCH ;
/.....
 en-de-vrouwmenselijke-zijner ongeschikt¹¹⁰ ,
!/.....!
 en-niet baart-zij .
-/.....
 envoorts-laat-zich-zien de-bodewerker-van die-JHWH-van-Israël , 3

 naar-de-vrouwmenselijke*-toe ;
///.....
 en-voorts-zegt-hij tot-haar:
/...../.....///.....
 kijk~hier jij-ongeschikt en-niet baar-jij¹¹¹ ,
//.....<>..... !
 en-ontvangend-ben-jij en-jij-baart een-stichtzoon.
-/.....///.....
 en-welnu houd-waar-jezelf dan-toch . 4
/...../.....///.....
 en-niet jij-aan't-drinken wijn en-roesdrank ;
/...../...../..... !
 en-niet jij-aan't-eten al-af besmettends¹¹² .

¹¹⁰ Meestal wordt dit Hebreeuwse woord (NgáQáRáH) hier vertaald met 'onvruchtbaar'. Dit wordt in TeNaKh gezegd van Sarah(Gen.11:30), Rebekka(Gen.25:21) en van Rachel(Gen.29:31, volgens FHBreukelman ook van Lea). Over onvruchtbare vrouwen wordt gesproken in Ex.23:26; Deut.7:14 (hier blijkt et ook van mannen te kunnen worden gezegd!); I Sam2:7 (het lied van Hanna,maar zij wordt niet met dit woord wordt gestempeld); Jes.54:1; Ps.113:9 en Job 24:21. Het woord is afgeleid van een werkwoord, dat in de Qalmodus alleen voorkomt in Pred.3:2; daar wordt het meestal met 'ontwortelen' vertaald als tegenstelling tot 'planten'. Sommigen (o.a. BR en FHBreukelman) vermoeden daarom als basisbetekenis 'wortel' en vertalen het hierbesproken woord met 'wortelziek'. Het werkwoord komt echter ook voor in de Niph'almodus: Zeph.2:4, waar een stad ontworteld(?) wordt. In de Pi'eelmodus wordt gebruikt voor de pezen van paarden en voor stieren (Gen.49:6;Joz.11:6 en 9; II Sam.8:4; I Kron.18:4) en voor wagens(II Sam.8:4 en I Kron.18:4). Wie probeert concordant te vertalen komt met 'ongeschikt (maken)' het beste uit. In Lev.25:47 tenslotte wordt verteld hoe een tot armoede vervallen Israëliet zich verkoopt aan een *ongeschikte uit de familie van een gastvreemdeling('inklamer')*. Met dit woord 'ongeschikt' plaatst de verteller van Richt.13 Manoachs vrouw in een reeks die begint met de drie 'aartsmoeders' en dat zegt nog al wat! En Manoach blijft zijn keuze voor deze 'ongeschikte' vrouw, zoals Abraham Sarah trouw bleef.

¹¹¹ De meeste vertalingen luiden hier 'niet heb jij gebaard' en later 'jij zult baren', maar er staat in het Hebreeuws steeds dezelfde werkwoordsvorm. Manochs vrouw, die 'niet baart' in de zin van 'niet kan (ontvangen) en baren, wordt door de bodewerker een 'ontvangende' en een 'barende'genoemd. Wat NIET kan, geschiedt - maar het kan niet!

./...../...../.....///..... . .
ja kijk-hier-**jij** ontvangende en-**barende** een-**stichtzoon**: 5

...../...../.....///...../..... . .
 en-een-**mes** is-**niet** aan't-**opgaan op** het-**eerstdeel**¹¹³-zijner:

./...../...../...../.....
ja (als)een-nazireeër¹¹⁴-van **gods** is-aan't-geschieden

...../...../.....
 [de-(jonge)**bonker** vandaan-van de-**buik** ;

en-**hij** :

...../...../...../...../...../.....
 hij-pakt-**aan** om-te-bevrijden en**wel** JieSheRáAéLvandaan-uit-de-**hand**-van

.....
 !
 [de-PeLieSh^eTieJM .

....///..... . .

en-voorts-**komt** de-vrouwmenselijke : 6

.....///...../..... . .

envoorts-zegt-**zij** aan-de-manmenselijke-**harer** om-te-**zeggen**,

...../...../.....///..... . .

een-manmenselijke-van **gods**¹¹⁵ **komt** naar-**mij**,

¹¹² Meestal wordt dit woord vertaald met 'onrein', maar dat stempelt dieren of zaken. Het Hebreeuwse werkwoord duidt handelingen aan waardoor mensen *zichzelf* besmetten, ofwel waaraan zij 'de handen vuil' maken.

¹¹³ Dit Hebreeuwse woord wordt meestal met 'hoofd' vertaald, maar het behoort tot een stamwoord, dat het beste met 'eerst' kan worden weergegeven. Wat wij 'hoofd' noemen, is in dit Hebreeuws niet de plek van wat we 'brein' noemen - die functies zetelen volgens dit Hebreeuws in de romp het hart, het bloed, de nieren etc - , maar een van de ledematen, een lid, dat deel van onze lichaamziel, dat het eerst te voorschijn komt zowel bij de geboorte als in de omgang met elkaar: het 'eerstdeel' dus.

¹¹⁴ Het woord *nazireeër* is de vernederlandsing van het Hebreeuwse woord NáZieJR en dat betekent *toegewijde*. Meestal wordt deze mededeling bij de uitleg of de navertelling verder vrijwel genegeerd. Bij sommigen wordt er aan Simsons nazireeërschap alleen herinnerd om zijn optreden te veroordelen. De geschiedenis van Simson is in de bijbel het enige uitvoerige verhaal over een nazireeër. In de hier geboeden uitleg van dit verhaal speelt deze mededeling een sleutelrol. Daarom geven we hier een korte toelichting op dit woord. Een uitvoerige uitleg staat in "EEN ONTMOETINGSGELEGENHEID GEZOCHT" (etc.). De regeling van het nazireeërschap wordt in Num 6 uiteen gezet, maar de *inhoud* wordt niet gespecificeerd. Het gaat om een God volstrekt toegewijde levenshouding, die alleen leeft van 'wat onder handbereik is'(Num.6:21) en verder van alles afziet omdat dat als toenaderingsgave(QoRBáN) wordt beschouwd - en dat voor een bepaalde periode, in het geval van Simson om de periode van voor zijn geboorte tot na zijn sterven; een sobere manier van leven, zoals we die van Samuël kennen en van Johannes de Doper en ook van Jezus. En leefde heel Israël juist niet zo in de woestijn? Die maakt zich vrij van de zorgen om eten en drinken en kleding en kan zich wijden aan de Torah, dat is aan de liefde voor God en de naaste. De *haardracht* (en niet het haar zelf) kenmerkt wie tijdelijk voor zo'n levenswijze kiest. Om bepaalde redenen kan die periode onderbroken worden; dan wordt het haar afgeschoren. Maar daarna wordt de afgesproken tijd vol gemaakt en dat is weer te merken aan de haardracht. Van zo'n onderbreking is ook bij Simson sprake zoals we zullen zien.

¹¹⁵ In het Hebreeuwse woord AieJSH gaat het om het 'menselijke', evenals in de verwante woorden AieSháH ('vrouw'), AæNóWS ('mens') en NàShieJM ('vrouwen'). Hoewel het vaak vertaald wordt met 'man', betekent het even vaak 'ieder'. Voor de vrouw van Manoach is het een 'man- menselijke' enwel een 'manmenselijke- van gods'. Die aanduiding komt vaker voor in TeNaKh. Het gegeven dat overal waar in TeNaKh een 'manmenselijke-vangods' optreedt en God zelf door de kracht van het profetische spreken in de gebeurtenissen ten goede interviëert, bepaalt de interpretatie van Richt. 13 en dient ook die van Richt.14-16 te bepalen. Deze hoofdstukken kunnen daarom geen verhaal vertellen dat een banale karikatuur tekent van wat de manmenselijke-van gods spreekt ('inbrengt'). Dat deze hoofdstukken op een indrukwekkende manier de verwerkelijking van een DáBhÁR van Israëls God beschrijven, daarvoor wil deze vertaling en toelichting ons - eindelijk - de oren en ogen openen! Zie uitvoeriger in "EEN ONTMOETINGSGELEGENHEID GEZOCHT".

.....
 en-het-**aanzien**-zijner ,
/...../..... <>
 als-het-**aanzien**-van een-**werkbode**-van **gods**
///.....
 [ontzag**wekkend** met-**macht**;
/...../.....///.
 en-**niet** vraag-**ik**-hem waar?~**vandaan**-is **hij** ,
/...../.....!
 en-ook~de-naam-**z**ijner niet~legt-hij-**voor**¹¹⁶ aan-**mij** .
///.....
 en-voorts-**zegt**-hij tot-**mij** , 7
 .../...../.....///.....
kijk-jij ontvangend en-**barende** een-**sticht**zoon;
//.....///.....///.....
 en-wel**nu** niet~aan't-**drinken**-jij **wijn** en-**roes**drank :
/.....
 en-niet~aan't-**eten**-jij al-af-**besmettends** ,
/...../.....///.....
 ja~(als)een-nazireeër¹¹⁷-van **gods** is-aan't-**geschieden**

 [de-jonge-**bonker** ,
/...../.....
 vandaan-van-de-**buik** tot~de-**dag**-van
 !
 [het-**sterven**-zijner .
 ~
/...../...../.....
 en-voorts-**smeekt** MáNóWàCH tot~die-JHWH-van-**Israël** en-voorts-**zegt**-hij; 8
///.....
 bij-**mij** machtiger-**mij**ner ,
///.....//.....///.....
 de-man-**menselijke**-van **gods** die jij-**zendt** :
/...../.....
 aan't-**komen**-is-hij~toch nogmalig naar-**ons** ,
/.....
 en-aan't-**uitleggen**-ons ,
/.....
 wat?~wij-te-**maken**-hebben

¹¹⁶ Hier komen we in dit verhaal voor het eerst het Hebreeuwse werkwoord NáGàD tegen, dat het beste te vertalen is met 'voorleggen'. Het stuurt deze hele geschiedenis en komt in alle hoofdstukken, behalve hoofdstuk 15, vele malen voor, in totaal 20 keer! In Richt.16:18 komt het voor de laatste keer voor: daar legt Simson geheel zijn hart voor aan Delilah. Maar er is geen relatie, die aan zijn nazireeërschap ruimte durft of kan of wil geven. Simson kan zijn nazireeërschap niet anders beëindigen dan door te sterven,

¹¹⁷ Nog een keer wordt hier uitdrukkelijk het nazireeërschap van Simson aangekondigd. In tegenstelling tot vrijwel alle exegeten en bijbel(na-)vertellers, zullen we hier aantonen, dat Simson dit nazireeërschap ook werkelijk heeft vorm gegeven: het werd een leven toegewijd aan de liefde.

...../.....!
 [voor-de-jonge-bonker die-gebaard-wordt .

...../...../...../.....
 en-voorts-**hoort gods** op-de-stem-van MáNóWàCH ; 9

...../...../...../.....
 en-voorts-**komt** de-bodewerker-van **gods** nogmalig

..... .
 [naar-de-vrouwmenselijke:

...../..... .
 en-zij **zittende** in-het-**veld** ,

...../...../...../.....!
 en-MáNóWàCH de-manmenselijke-harer **geenszins** genoot-**mèt**-haar.

...../..... .
 en-voorts-**ijlt** de-vrouwmenselijke , 10

...../...../...../.....
 en-voorts-**rent**-zij en-dan-legt-zij-'t-**voor**

...../.....
 [aan-de-manmenselijke-harer;

...../..... .
 en-voorts-**zegt**-zij tot-**hem** ,

...../...../..... .
kijk-eens zich-aan't-laten-**zien**-is naar-**mij** die-manmenselijke¹¹⁸,

...../...../.....!
 die-**komt** op-die-**dag** naar-**mij** .

...../...../...../...../.....
 en-voorts-**staat**-hij-op en-voorts-**gaat**-hij, MáNóWàCH, laat-aan-**achter** 11

..... .
 [de-vrouwmenselijke-zijner;

...../..... .
 en-voorts-**komt**-hij naar-de-manmenselijke,

...../..... .
 en-voorts-**zegt**-hij tot-**hem**:

...../...../...../.....<>.....
jij? die-manmenselijke die-**in**brengt tot-de-vrouwmenselijke

...../.....!
 [en-voorts-**zegt**-hij **ik** .

...../..... .
 en-voorts-**zegt** MáNóWàCH, 12

...../...../..... .
 welnu aan't-**komen** de-**in**brenge-jouwer;

...../...../.....
 hoe?-is-aan't-geschieden de-stelregel-van-de-jonge-**bonker**

.....!
 [en-het-**maak**werk-zijner.

...../...../...../.....
 en-voorts-**zegt** de-bodewerker-van die-JHWH-van-**Israël** tot-MáNóWàCH; 13

¹¹⁸ Opvallend is dat de verteller direct na het noemen van de 'manmenselijke MaNoàCh' ook degene die aan Manoachs vrouw verschenen is een 'manmenselijke' noemt. Begrijpelijk dat Manoach deze man ook zelf wil zien.

...../...../...../.....
vandaan-van-**alles** dat-ik-**zeg** tot-de-vrouw**menselijke**
.....!
[is-zij-zich-aan't-**waar**-houden .
.....///...../.....//...../...///
vandaan-van-**alles** dat-**uittrekt** vandaanvan-de-**rank**-van de-**wijn niet** 14
....
[is-zij-aan't-eten :
...../...../..... .
en-**wijn** en-**roes**drank niet~aan't-**drinken** ,
...../.....
en-alle-**besmettends** niet~aan't-eten ;
..//...../.....!
alles dat-ik-haar-**gebied** is-zij-aan't-**waar**-houden.
...../...../.....///.....
en-voorts-**zegt** MáNóWàCH tot-de-**bodewerker**-van die-JHWH-van-**Israël** ; 15
...../..... .
wij-willen-**aanhouden**~toch en-wel-**jou** ,
...../...../.....
en-wij-willen-**maken** voor-de-vertegen**wending**-jouwer
...../.....!
[een-**bokje**-van de-**geiten** .
...../.....//.....
en-voorts-**zegt** de-**bodewerker**-van die-JHWH-van-**Israël** tot~MáNóWàCH : 16
.....//.....|..... .
ware't-dat~jij-bent-aan't-**aanhouden**-mij niet~ben-ik-aan't-eten
..... .
[bij-het-**brood**-jouwer,
.....///..... .
en-ware't-dat~jij-aan't-**maken**-bent een-**opgangsgave**,
...../.....
voor-die-JHWH-van-**Israël** wil-die-toch-aan't-**maken**-zijn;
./.....///... .
ja niet~onderkent MáNóWàCH,
...../.....!
ja-**bodewerker**-van die-JHWH-van-**Israël** (is)**hij** .
...../...../...../.....
en-voorts-**zegt** MáNóWàCH tot-de-**bodewerker**-van die-JHWH-van-**Israël** 17
.....///.....
[**welke?** de-**naam**-jouwer;
...../...../.....!
ja~aan't-**komen**-is de-**inbreng**-jouwer en-**zwaarte**-geven-wij-jou .
...../.....//.....///.....
en-voorts-**zegt** aan-**hem** de-**bodewerker**-van die-JHWH-van-**Israël** , 18
...../...../.....///.....
waarvoor? **dit** aan't-**vragen**-ben-je om-de-naam-**mijner**;
.....!
en-hij-is-**wonderbaar**.

.....//...../...../...../.....
 en-voorts-**neemt** MáNóWàCH en-wel-een-**bokje**-van de-**geiten** 19

.....
 [en-ook-een-meel**cijs** ,
/...../.....
 en-voorts-doet-hij't-**opgaan** op-de-**rots** voor-die-JHWH-van-**Israël**;
//.....
 en-**wonderbaar**-doende om-te-**maken**,
/...../..... !
 en-MáNóWàCH en-de-vrouw**menselijke**-zijner **zienden** .

...../.....//...../...../.....
 en-voorts-**geschiedt** bij-het-**opgaan**-van de-**vlam** vandaan-van-**boven** 20

.....//.....
 [de-**slacht**plaats **hemel**helftenwaarts ,
/...../.....
 en-voorts-gaat-**op** de-**bodewerker**-van die-JHWH-van-**Israël**
//.....
 [bij-een-**vlam**-van de-**slacht**plaats;
/...../.....
 en-MáNóWàCH en-de-vrouw**menselijke**-**zijner** **zienden**,
/...../..... !
 en-voorts-**vallen**-zij op de-vertegen**wendingen**-hunner **land**waarts .

...../...../.....//.....
 en-niet-**voegt**-toe **nogmalig** de-**bodewerker**-van die-JHWH-van-**Israël** , 21
/.....//.....
 om-zich-te-laten-**zien** aan-MáNóWàCH en-aan-de-vrouw**menselijke**-**zijner**;
 .//...../.....
 dan onder**kent** MáNóWàCH,
/..... .. /.... !
 ja-**bodewerker**-van die-JHWH-van-**Israël** **hij** .

...../...../...../.....//.....
 en-voorts-**zegt** MáNóWàCH tot-de-vrouw**menselijke**-zijner **stervend** 22

.....
 [aan't-**sterven**-zijn-wij;
 ./.../.. !
ja god zien-wij .

...../.....//.....
 en-voorts-**zegt** tot-**hem** de-vrouw**menselijke**-**zijner** : 23

...../..... ..//..... .. /.....
indien een-wel**gevallen**-heeft die-JHWH-van-**Israël**
/...../...../.....
 [om-te-doen-**sterven**-ons niet-**neemt**-hij uit-de-hand-**onzer**
//.....
 [een-**opgangsgave** en-een-meel**cijs** ,
/...../.....
 en-**niet** doet-hij-ons-**zien** en-wel-al-af-**dit**;

...../.../...../..... !
 en-naar-**tij niet** deed-hij-ons-**horen zo-iets** .
/.../.....
 en-voorts-**baart** de-vrouw**menselijke** een-**stichtzoon**, 24
/.....
 en-voorts-**roept**-zij en-wel-de-naam-**zijner** SCHiM^eSCHóWN¹¹⁹;
/.....
 en-voorts-wordt-**groter** de-(jonge-)**bonker**,
/..... !
 en-voorts-**zegt**-hem-in die-JHWH-van-**Israël**.
/.....|...../.....
 en-voorts-**pakt**-t-aan de-**beluchter**-van die-JHWH-van-**Israël**, 25
/.....
 om-te-doen-**voetstampen**-hem¹²⁰ in-het-**neerlatingsgebied**-van DáN;
/...../...../..... !
 onderscheidend TSóR^eNgáH en-ondercheidend AèSCHeTá**AóL** .

~

...../...../.....
 en-voorts-**daalt**-af SCHiM^eSCHóWN TiM^eNáHwaarts; 14.1
/...../...../.....
 en-voorts-**ziet**-hij een-vrouw**menselijke** in-TiM^eNáH
/..... !
 [vandaan-van-de-**sticht**dochters-van de-PeLieSCH^eTieJM.

 en-voorts-gaat-hij-**op**:

¹¹⁹ Deze naam is verwant met het Hebreeuwse woord voor 'zon': ShèMèSh en zou kunnen betekenen: 'zonachtige' of 'zonnetje'. Een naam is in TeNaKh meestal (altijd?) een levensprogram. Simson zal als een zoon zijn in zijn omgeving, en wel een zoon die brandt van liefde, geen moorddadig vuur. Liefde die diep gekwetst wordt kan in een mens een laaiend vuur ontsteken. Dat overkomt Simson, maar daarmee is hij nog steeds een man-van-liefde, iemand die die zich door liefde laat leiden. En dat vertellen de volgende hoofdstukken dan ook! Maar vrijwel de gehele uitleg traditie heeft hem neergezet als een sexueel ontvlambare bruto en tekent hem zo in schilderijen en bijbelillustraties: een oersterke en massale man met een wilde bos haar: een soort 'wilde'. En wat zijn we gehecht aan dit beeld! Waarom . . . ? Daarmee verraden wij (mannen), wie er achter ons beschaafde vernis, nog altijd leeft: een brute sexmaniak. Maar Simson is zo'n manmens niet! En wie hem eenmaal gezien heeft zoals hij wel in de volgende hoofdstukken wordt beschreven, gaat hem lief hebben en wordt zelf gekwetst door de misselijk makende beeldvorming in de uitlegtraditie en in de kunst: schilder-, opera- en film-kunst. Hoe die beeldvorming in zijn werk gaat, kunnen we reeds aan de manier van vertellen zien.

¹²⁰ Dit Hebreeuwse werkwoord is afgeleid van een woord at 'stap' betekent, voetstap, maar ook figuurlijk, waar het Nederlands het woord 'keer' of 'beurt' gebruikt. In Hebreeuws is het meer een *hoorbare*, dan een zichtbare stap: een 'stamp' dus, 'voet-stamp'. Voor een uitvoerige bespreking van dit Hebreeuwse woord en zijn afleidingen, verwijzen we weer naar: EEN ONTMOETINGSGELEGENHEID GEZOCHT (SHAKER, Maastricht 2004), blz. 86-87 en 158 en 159..De oude Griekse en Latijnse vertalingen gebruiken nog woorden, die een gewone manier van 'gaan' aanduiden en geen strijddoel bevatten. Maar vanaf Luther kiezen alle vertalingen voor woorden die Simsons strijddoel beklemtonen (aandrijven, tot daden aanzetten). Het zicht op een Simson die **tegen zijn zin** in een strijd betrokken wordt, wordt door de genoemde vertalingen verhinderd en voorgoed geblokkeerd. Deze miskennis heeft de hele christelijke ethiek diepgaand ontworcht!

...../.....///.....
 en-voorts-legt-hij-**voor** aan-de-omvamende-zijner

[en-aan-de-moederende-zijner,

.....
 en-voorts-**zegt**-hij:

...../...../...../.....
 een-vrouw**menselijke** **zie**-ik in-TiM^eNáH

...../.....
 [vandaan-van-de-**sticht**dochters-van de-PeLieSCHe**TieJM**;

...../.
 en-**nu** ,

...../...../.....
 neemt-en-wel-**haar** voor-**mij** tot-vrouw**menselijke** .

...../...../.....///.....
 en-voorts-**zegt** tot-**hem** de-omvamende-zijner en-de-moederende-zijner : 3

...../...../...../.....
geen? bij-de-**sticht**dochters-van de-**broed**erverwanten-jouwer

.....\.....
 [en-bij-al~het-**volk**-mijner vrouw**menselijke**,

...../...../.....///.....
 ja-**jij** gaande om-te-**nemen** een-vrouw**menselijke**,

...../.....
 vandaan-van-de-PeLieSCHe**TieJM** die-**voor**huid-hebbenden;

...../...../...../.....///.....
 en-voorts-**zegt** SCHiM^eSCHóWN naar-de-omvamende-zijner en-wel-**haar**

.....\.....
 [neem-voor-mij,

...../...../.....
 ja-**zij** **recht**uit¹²¹ in-de-**wel**ogen-mijner.¹²²

...../...../.....///.....
 en-de-omvamende-zijner en-de-moederende-zijner **niet** volkennenzij: 4

...../.....
ja vandaan-van-die-JHWH-van-Israël (is)zij ,

...../...../.....
 ja-**een-ontmoetings**gelegenheid is-hij-**zoekende**

¹²¹ In vrijwel alle oude en nieuwe vertalingen wordt het Hebreeuwse woord dat hier staat met 'bevallig' vertaald; in navertellingen horen we dan dat zij 'mooi' is of 'aantrekkelijk' etc.: seksueel aantrekkelijk bedoelt men dan. Daarmee wordt vooruitgelopen op wat men later van Simson vertellen zal. Maar het Hebreeuwse woord betekent dat NIET, nergens. Het betekent 'recht-uit' in de zin van recht-door-zee, oprecht, betrouwbaar! Simson is niet in de ban van haar verleidelijke lichaamsvormen, maar herkent in haar zijn levenspartner, die hij beminnen wil. Het is deze betrouwbaarheid, deze 'recht-uitheid' die later in het verhaal zwaar op de proef wordt gesteld, door een directe bedreiging van haar leven.

¹²² De keuze van Simson voor een niet-Israëlitisch meisje als vrouw, wordt in alle commentaren en navertellingen uitgelegd als de eerste misstap van Simson. Daarvoor wordt weliswaar gewaarschuwd in TeNaKh, maar alleen omdat zo'm keuze er niet toe moet leiden, dat met de vrouw ook de levenswijze en godsdienst van haar volk de omgang gaat het bepalen. Het is immers juist die 'vreemde' omgang, die direct de liefdesverhouding bedreigt. Ook Jozef had een niet-Israëlitische vrouw: nota bene een Egyptische prinses, ook Mozes had een Midianitische vrouw, Boaz kreeg Ruth, etc. En Simson zal dit meisje uit Timna heel direct laten kennis maken met een voor haar heel bijzondere omgangsmanier, een die direct aan de Torah is ontleend. Dat zullen we aantonen in het vervolg van dit hoofdstuk.

.....
[vandaan-van-de-PeLieSCH^eTieJM;¹²³

.....///.....
en-in-dat-tij (n.l.) dat,

...../...../..... !
de-PeLieSCH^eTieJM zich-vore-stellend in-JieSCH^eRáAÉL .

~

...../...../...../.....
en-voorts-daalt-af SCHIM^eSCHóWN en-de-omvamende-zijner 5

.....\.....
[en-de-moederende-zijner TiM^eNáHwaarts ;

.....//.....///.....
en-voorts-komen-zij tot-bij-de-wijnbergen-van TiM^eNáH,

...../.....///.....
en-kijk-eens een-tegenaar een-stroperleeuw,

... /..... !
brullend om-te-treffen-hem .

.....//...../.....///.....
en-voorts-zet-zich-door op-hem de-beluchting-van die-JHWH-van-Israël: 6

.....//.....///.....
en-voorts-scheurt-hij-hem als-het-scheuren-van het-bokje,

...../.....///.....
en-wat-ook geenszins in-de-hand-zijner;

...../...../.....///.....
en-niet legt-hij't-voor aan-de-omvamende-zijner

[en-aan-de-moederende-zijner,

...../.../..... !
en-wel wat hij-maakt .

¹²³ Meestal krijgt het Hebreeuwse woord dat hier met 'ontmoetingsgelegenheid' wordt vertaald een negatieve strekking: 'een gelegenheid tot strijd' of 'een aanleiding danwel voorwendsel tegen'. Dat doen overigens niet de oude Griekse vertaling van de LXX en de daarop gebaseerde oude Latijnse vertaling die bekend staat onder de naam Vulgata. Het Hebreeuwse BEHOEFT die negatieve strekking niet te hebben - en heeft die ook bijna nergens; het gaat in dit woord om het 'ontmoeten' van een ander. Soms heeft zo'n ontmoeting een dreigend karakter, maar meestal niet. Wie hier als vertaler een negatieve lading aan geeft, stuurt daarmee definitief de vertaling en uitleg van het hele verhaal over Simson. Die negatieve uitleg was dan al voorbereid door de keuze van Simson voor dit Filistijnse meisje al negatief te duiden. En die negatieve duiding is dan al eerder ingezet, door Simson al direct als een beer van een jongen neer te zetten, die zijn seksuele drift niet beheersen kan. Van zijn nazireeërschap zal daarom niets terecht kunnen komen - aldus alle vertalers.

Hier kiezen we echter voor een volledig andere uitleg. Zijn nazireeërschap stuurt Simsons levensverhaal en richterschap vanaf den beginne en daar zal heel veel van terecht komen! Dat nazireeërschap dient dus ook vertaling en uitleg te sturen. Die-JHWH-van-Israël zoekt geen 'aanleiding tot strijd', waarvoor Hij zowel Simson als dit meisje gebruikt c.q. misbruikt. Hij zoekt een ontmoetingsgelegenheid, waardoor de Filistijnse levenswijze kennis maakt met de Torah-levenswijze, met liefdespraxis, die geen ander doel beoogt. De invloed van deze liefdespraxis biedt pas werkelijk perspectief voor de stammen van Israël in de smeltkroes die Kanaän heet, maar ook aan de Filistijnen en Kanaänieten. Was het niet 'om de zonden der Amoriten' (en dat heeft precies betrekking op die centrale menselijke omgang tussen man en vrouw, om de samenhang tussen erotiek en liefde, waarvoor het Hebreeuws dan ook maar EEN WOORD heeft: beminnen!), dat Israël dit land mocht / moest gaan binnen trekken en bewonen? En om dat perspectief gaat het in het verhaal over de TWAALFDE, de laatste regelsteller. Om die liefde gaat het ook BINNEN het stamverband zoals in de laatste hoofdstukken van het Richterenboek duidelijk wordt.

-/..... ///.....
 en-voorts-**daalt**-hij-af en-voorts-brengt-hij-**in** tot-de-vrouw**menselijke**; 7
/...../..... !
 en-voorts-is-zij-**rechtuit** in-de-**wel**-ogen-van SCHiM^eSCHóWN .
/...../.....
 en-voorts-**keert**-hij-terug daar-**dagen**-vandaan om-te-nemen-**haar** , 8
///.....
 en-voorts-**wijkt**-hij-af om-te-**zien**,
/.....///.....
 en-**wel** het-ge**vallen**-zijn-van de-**stroper**leeuw;
//...../...../...../.....
 en-**kijk**-eens een-**ordegemeenschap**-van in**brengers** in-het-karkas-van
\
 [de-**stroper**leeuw en-**honing**¹²⁴.
///.....
 en-voorts-**schraapt**-hij-die naar-de-**handzool**-zijner: 9
/...../.....
 en-voorts-**gaat**-hij **gaande** en-**etende** ,
//.....///.....
 en-voorts-**gaat**-hij naar-de-**omvamende**-zijner
 [en-de-**moederende**-**zijner**,
/.....|.....
 en-voorts-**geeft**-hij aan-hen en-voorts-**eten**-zij;
///.....
 en-niet-legt-hij-**voor** aan-**hen**,
/...../...../...../..... !
ja vandaan-van-het-karkas-van de-**stroper**leeuw **schraapt**-hij de-**honing**.
/...../.....
 en-voorts-**daalt**-af de-**omvamende**-zijner naar-de-vrouw**menselijke**; 10
//...../.....
 en-voorts-**maakt** daar SCHiM^eSCHóWN een-**drink**maal,
 /.../...../.....!
ja zo zijn-aan't-**maken** de-**verkie**sba**ren** .
/.....///.....
 en-voorts-**geschiedt**'t bij-het-**zien**-hunner-van en-wel-**hem**; 11
/.....///.....
 en-voorts-**nemen**'m **dertig**, medege**z**ellen,
/.....!
 en-voorts-**geschieden**-zij genoot-**mèt**-hem.
/...../.....
 en-voorts-**zegt** aan-**hen** SCHiM^eSCHóWN , 12

¹²⁴ De omweg die Simson maakt, waarop hij een op prooi beluste leeuw weerstaat, blijkt nog om een andere reden vol betekenis. Niet alleen is Simson, hoewel ten dode opgeschreven, met succes tegen de leeuw opgestaan (niet vanwege zijn buitengewone kracht, maar vanwege de tussenkomst van de RuWàCh JHWH, de beluchting van die-JHWH-van-Israël), maar wat hij bij terugkeer aantreft verbeeldt het geheim zo niet de raadselachtigheid van Israël en zo van zijn eigen bestaan. Israël is de enige 'ordegemeenschap' van de liefde midden in een bestel (karkas) van mmacht, hebzucht, geweld en gewetenloosheid vanwwwege de Torah. En die is zoet als als de honing in het karkas. Hier wordt Simsons raadsel, beter raadselachtigheid geboren. Zo gaat het raadsel Simson naar de Filistijnen.

...../...../.....
 laat-ik-te-**raden-geven**-toch aan-**jullie** een-**raadsel**achtigheid ;
 .../.....///...../.....//...../
 ware't-**voor**legend zijn-jullie-aan't-**voor**leggen enwel-**dit** aan-**mij**
/...../...../.....
 [de-**zevende**-van de-**dagen**-van het-**drink**maal en-**vinden**-jullie't ,
/...../.....///
 voorts-ben-ik-aan't-**geven** aan-**jullie dertig hemden** ,
/...../.....!
 en-**dertig** wissel**kleden**-van **kostuums** .
///...../.....///.....
 en-ware't-**niet** zijn-jullie-aan't-**aankunnen** om-**voor**-te-**leggen** aan **mij** , 13
//...../.....//.....
 dan-zijn-jullie-aan't-**geven** **jullie** aan-**mij dertig hemden** ,
/.....///.....
 en-**dertig** wissel**kleden**-van **kostuums**;
///.....
 en-voorts-**zeggen**-zij tot-**hem** ,
/...../.....!
 geef-te-**raden** de-**raadsel**achtigheid-jouwer en-wij-zijn-aan't-**horen**-toch .
///.....
 en-voorts-**zegt**-hij tot-**hen** : 14
/...../// ..
 vandaan-van-de-**eter** trekt-**uit** eten,
/.....///.....
 en-vandaan-van-de-**sterke** trekt-**uit** **zoetigheid** ;
/...../...../...../.....
 en-**niet** zijn-zij-aan't-**aankunnen** om-**voor**-te-**leggen** het-**raadsel**achtige
 .../.. !
 [drie **dagen**.¹²⁵
/.....///... ..
 en-voorts-**geschiedt** op-de-**dag** de-**zevende**: 15
/...../...../.....
 en-voorts-**zeggen**-zij tot-de-vrouw**menselijke**-van SCHiMe**SCHóWN**
///.....
 [maak-toegankelijk¹²⁶ en-wel~de-man**menselijke**-jouwer ,

¹²⁵ Deze raadselachtige Nazireeër kunnen de Filistijnen niet aan. De gedachte dat een eter iemand iets eetbaars zou geven en dat sterke iets waardevols zou afstaan kan geen Filistijn bedenken. En ook niet dat echte liefde in hun maatschappij werkelijkheid zou kunnen worden.

¹²⁶ Voor een uitvoerige analyse van het betekenisveld van dit Hebreeuwse woord, wordt weer verwezen naar "EEN ONTMOETINGSGELEGENHEID GEZOCHT", blz.181-188. We geven hier alleen de conclusie. Het Hebreeuwse werkwoord PáTáH beschrijft een manier van omgaan aan tussen twee mensen van wie de één onbevangen en ongecompliceerd is, waardoor er intensiteit en intimiteit kan ontstaan. Het behoeft (en mag) dus nergens met 'verleiden', 'misleiden', of '(ver-)lokken' te worden vertaald, zoals vrijwel alle vertalingen vanaf de LXX wel doen. De Filistijnen eisen van hun volksgenote, dat zij Simson toegankelijk maakt met vertrouwelijkheid en intimiteit - want openlijke en platte seksuele verleiding is te doorzichtig en zal Simson eerder waarschuwen dan mededeelzaam maken. De Timnitische zoekt het innerlijk van Simson. En dat doet zij in doodsangst. Die angst moet zij verzwijgen, maar bepaalt wel dat zij aan het begin van zevende dag voor haar verbranding staat en met haar haar familie! Maar Simson neemt haar in vertrouwen. Is hij daarmee 'goedgelovig' en naief, dom zelfs? Nee: zo goed-gelovig mag een mens zijn, zo goed-gelovig als een nazireeër. Maar wanneer

.....//.....|.....
 en-aan't-voorleggen-is-hij~aan-**ons** enwel~de-**raadsel**achtigheid,
/...../...../.....
 afwendend-dat wij-aan't-ver**branden**-zijn en-wel-**jou**
/...../.....
 [en-ook-het-**huis**-van de-omvamende-jouwer met-**vuur**;
/.....
 om-**weg**-te-vangen-ons?,
/...../.....!
 roepen-jullie om-**ons** is't-**niet**? .
/...../...../.....
 en-voorts-**weent** de-vrouw**menselijke**-van SCHIM^eSCHóWN op-**hem**: 16
//.....//.....//.....
 en-voorts-**zegt**-zij alleen-maar-**beweiger**¹²⁷-je-mij en-**niet** bemin-je-mij,
/.....//.....//.....
 de-**raadsel**achtigheid geef-jij-te-**raden** aan-de-**sticht**kinderen-van

 [het-volk-**mijner** ,
/.....//.....
 en-aan-**mij niet** leg-jij-het-**voor**¹²⁸;
//.....
 en-voorts-**zegt**-hij tot-**haar**:
//...../...../...../...../.....
kijk-eens aan-de-omvamende-mijner en-aan-de-**moederende**-mijner **niet**
\.....\.....!
 leg-ik-**voor** en-aan-**jou** ben-ik-aan't-**voorleggen**.
/...../.....//.....
 en-voorts-**weent**-zij op-**hem** de-**zevende**-van de-**dagen**, 17
/...../.....
 dat-**geschiedt** voor-**hen** het-**drink**maal;
//.....//.....
 en-voorts-**geschiedt**'t op-de-**dag** de-**zevende**¹²⁹:
/.....//.....
 en-voorts-legt-hij-**voor**-aan-**haar ja** zij-**dringt**-**door**-tot-hem¹³⁰,

een enkele goed-gelovige te maken krijgt met meerdere kwaadwilligen, betekent dat tragedie. En deze Filistijnse uit Timna belichaamt deze tragedie. Dezelfde krachten spelen in Richteren 16 in de geschiedenis van Simson en Delila. Maar daarover straks.

¹²⁷ Dit Hebreeuwse werkwoord (SsáNéA) wordt meestal met 'haten' vertaald. Maar het Hebreeuws heeft geen woorden voor "blosze Gefühle"(FHBreukelman), maar drukt alleen de praxis uit, vandaar de vertaling 'beweigeren'; en dat is immers ook precies wat de vrouw constateert, Simson weigert haar iets. Omdezelfde reden vertalen we het Hebreeuwse AáHãB, niet met liefhebben, maar met 'beminnen'.

¹²⁸ Meestal zetten de vertalers achter deze zin een vraagteken. Maar die staat er in het Hebreeuws niet! Het is geen vraagzin en ook geen retorische vraag. Simson wijst haar op wat hij *constateerbaar, maar blijkbaar niet geconstateerd* (het werkwoord staat daarom in de imperfectumvorm en niet in de pefectumvorm, zoals de keren daarvoor bij het werkwoord 'voorleggen) aan 't doen is. Hij leeft zijn raadselachtigheid voor haar en met haar.

¹²⁹ De sabbath.

¹³⁰ De twee werkwoorden van dit versdeel 'voorleggen' en 'doordringen' staan nevensgeschikt: er is gelijktijdigheid van zijn voorleggen en haar doordringen: die beiden komen tot elkaar. Zij was tot Simson doorgedrongen en was voor hem bedreiging; hij deelde nu met haar het bestaan van Israël, waarin de liefde gerealiseerd kan worden.

Hetzelfde werkwoord horen we weer in Richt.16:16 "en voorts-neemt-zij-in voor zich Simson": zij IS innemend!

...../...../.....
 en-voorts-legt-zij-voor de-raadselachtigheid
/.....!
 [aan-de-stichtkinderen-van het-volk-harer¹³¹.
///...../.....//...../.....///.. ..
 en-voorts-zeggen tot-hem de-menselijken-van de-stad op-de-dag de-zevende: 18
//.....\\.....|.....
 bij-het-nog-vers-zijn-van't-komen-van de-zonneschijf,
\
 wat-is zoetigheid (vandaan-van=)anders-dan-honing,
//.....<>.....
 en-wat-is sterkte (vandaan-van=)anders-dan-een-leeuw;¹³²
\
 en-voorts-zegt-hij tot-hen,
|.....\
 als-niet jullie-ploegen met-het-kalf-mijner, ¹³³
 ...//.....<>.....!
 niet vinden-jullie de-raadselachtigheid-mijner .
\\...../.....\
 en-voorts-zet-zich-door op-hem de-beluchting-van die-JHWH-van-Israël: 19
//...../.....//.....\
 en-dan-daalt-hij-af-naar AaSCH^eOeLóWN en-hij-slaat¹³⁴ vandaan-van-hen
\
 [dertig manmenselijken:
|.....\
 en-voorts-neemt-hij en-wel-de-uitrustingen-hunner¹³⁵,
|.....
 en-voorts-geeft-hij de-wissekleden ,
|.....
 aan-de-voorleggers-van de-raadselachtigheid;
\
 en-voorts-ontgloeit de-walgneus-zijner,
<>.....//.....!
 en-voorts-gaat-hij-op-naar het-huis-van de-omvamende-zijner .
 ~

¹³¹ Daarmee redt zij haar leven, *even*.

¹³² Daarmee is de **vorm** die de raadselachtigheid hier heeft aangenomen 'geraden', maar de inhoud blijft verborgen.

¹³³ Met een kalf ploeg je niet. Voor het kalf is dat werk veel te zwaar en het resultaat is ernaar.

¹³⁴ Veel vertalers (de meeste?) zeggen hier *doodslaan*, maar de basisbetekenis van dit Hebreeuwse werkwoord is gewoon 'slaan' en dan kan het vaak 'verslaan' worden, maar **doodslaan** is een interpretatie! En waarom hier? Simson is daar niet op gericht en het is ook niet nodig voor het doel; het afpakken van hun *uitrustingen*, zie volgende voetnoot.

¹³⁵ De verteller van Richt.14 zou de in vs 12 gebruikte woorden zeker in vs 19 herhaald hebben, wanneer hij wilde vertellen dat Simson zich precies ZO aan de afspraak hield, maar hij wilde wat ANDERS vertellen: hij verslaat dertig Filistijnen, niet om hen te doden, maar om hun **wapen**rustingen(want dat is de strekking van dit Hebreeuwse woord hier!) af te nemen. Zo is hij de nazireeër die Israël bevrijdt, nl. door de Filistijnen hun wapenrustingen af te nemen. De woordkeus is ook de Masoreten opgevallen, want zij plaatsten bij uitzondering twee voordrachtsaccenten op dit woord!

.....<>.....\.....
 en-voorts-geschiedt de-vrouwmenselijke-van SCHIM^eSCHóWN; 20
\.....
 voor-een-medegezel-zijner,
 ..//.....<>.....!
 die(is) een-metgezel voor-hem.¹³⁶

.....\...../.....\.....
 en-voorts-geschiedt't daar-dagen-vandaan in-de-dagen-van 15.1

 [de-afknotting-van-de-tarwe:
\\.....///.....
 en-voorts-moeit-zich SCHIMeSCHóWN
|.....\.....
 [en-wel-om-de-vrouwmenselijke-zijner met-een-bokje-van de-geiten¹³⁷,

 en-voorts-zegt-hij ,
//.....<>.....
 ik-ben-toch-aan't-komen tot-de-vrouwmenselijke-mijner

 [naar-het-kamerbinnen-harer;
//.....<>.....!
 en-niet-geeft-hem-toe de-omvamende-harer om-te-komen .
\.....
 en-voorts-zegt de-omvamende-harer : 2
///.....\.....|.....\.....
 te-zeggen zeg-ik ja-beweigerende beweiger-jij-haar,
<>.....
 en-voorts-geef-ik-haar aan-een-medegezel-jouwer ;
\\.....<>.....|.....\.....
 is-niet? de-zuster-harer de-kleine een-goede (vandaan-van)anders-dan-zij ,
<>.....!
 geschiede-zij-toch voor-jou op-de-drukplek-harer .
///.....|.....
 en-voorts-zegt tot-hen SCHIM^eSCHóWN , 3
 ...//.....<>.....
 straffeloos-ik deze-stamp

 [(vandaan-van)anders-dan-de-PeLieSCH^eTieJM ;
 .//.//.....//.....<>.....!
 ja makende ik genoot-mèt-hen kwaad .
\.....
 en-voorts-gaat SCHIMeSCHóWN , 4

¹³⁶ Simson heeft gefaald voor de hoogste toets die de liefde afneemt: blijven liefhebben wanneer de geliefde faalt. Het falen van de minnaar, als hij zijn beminde achter laat in een liefdeloos gezelschap, sluit de poort van het leven.

¹³⁷ Het geitenbokje komen we ook al tegen in Richt.13:15 en Richt.14:5. Het geitenbokje is geschenk, een slachtgave voor die JHWH-van-Israël, maar zo tegelijk een gave, waarmee je iets goed wil maken, zo blijkt uit Lev.4:28.

.....<>.....\.....
 en-voorts-overmeestert-hij drie~honderd vossen;
\.....
 en-voorts-neemt-hij fakkels:
///.....|.....
 en-voorts-wendt-hij staart naar~staart,
\\.....//.....//.....
 en-voorts-stelt-hij een-fakkel een-enkele
//.....<>..... !
 [onderscheidend~twee staarten in-het-midden.
|.....
 en-voorts-doet-hij-branden~vuur in-de-fakkels, 5
<>.....\.....
 en-voorts-zendt-hij in-het-staande(gewas)-van de-PeLieSCH^eTieJM;
//.....//.....<>.....
 en-voorts-doet-hij-branden vandaan-van-de-garve en-tot-het-stande
//..... !
 [en-tot~de-gaarde-van de-olijf .¹³⁸
\.....~.\.....\.....
 en-voorts-zeggen de-PeLieSh^eTieJM wie doet dit, 6

 en-voorts-zeggen-zij:
|.....\.....
 SCHiM^eShóWN de-bruidsmen-van de-TiM^eNieJT,
 .//.....\.....
 ja hij-neemt en-wel-de-vrouwmenselijke-zijner,
<>.....
 en-voorts-geeft-hij-haar aan-een-medegezel-zijner;
\.....
 en-voorts-gaan-op de-PeLieSh^eTieJM,
//.....//.....<>.....
 en-voorts-zetten-zij-in-vlam en-wel-haar en-ook~de-omvadende-harer
 !
 [met- vuur.¹³⁹
///.....|.....
 en-voorts-zegt tot-hen ShiM^eShóWN, 7
<>.....
 ware't-dat-jullie-zijn-aan't-maken als-dit;
 .//.....//.....<>.....//..... !
 ja ware't-dat-ik-wreek-mij op-jullie en-daarachteraan ben-ik-aan't-stoppen¹⁴⁰.

¹³⁸ "Zo'n verwoesting en dat om een meisje . . . ?!" Een voor de hand liggende reactie, zeker in een maatschappij, waarin aan liefde geen rol van betekenis wordt gegeven: "er zijn tenslotte meisjes genoeg". Maar dat is niet de houding die past bij de Torah en bij de omgang van die-JHWH-van-Israël met zijn volk, weten de profeten - wel een houding die in onze huidige samenleving het advies van ouders en vrienden zou kunnen zijn. Bovendien: dit Filistijnse meisje zou de ontmoetingsgelgenheid gaan realiseren waar het die-JHWH-van-Israël om begonnen was en waartoe Hij de nazireeër Simson op pad had gestuurd. Dit meisje is de vertegenwoordigster van de Filistijnen zoals Simson dat is van de Israëlieten. Tenslotte - dat het allermest: zij werd bemind door Simson. Hij had haar nooit mogen achterlaten. Zij was ZIJN AieJSháH, vrouwmenselijke!

¹³⁹ Het zijn de Filistijnen die als eerste dodelijke slachtoffers maken. Zij wreken zich op hen die zij aankunnen, niet op de dader. Want bij wie alleen dertig man verslaat (niet doodt!) blijf je uit de buurt.

.....\\.....//.....//.....<>.....\
 en-voorts-**slaat**-hij en-wel-**hen scheen** over-**heup** een-**slag groot**;¹⁴¹ 8
\\.....
 en-voorts-daalt-hij-**af** en-voorts-gaat-hij-**zitten**,
<>.....//.....!
 in-een-**spalt**-van de-**klip**-van NgéJTHáM.¹⁴²

=

.....\\..... .
 en-voorts-gaan-**op** de-PeLieSh^eTieJM, 9
<>.....
 en-voorts-laten-zij-zich-**neer** in-JeHuWDáH;
 <>.....!
 en-voorts-**gooien**-zij-zich op-LèCHieJ.
|.....\\..... .
 en-voorts-**zeggen** iedermenselijke-van JeHuWDáH, 10
<>.....\.....
 voor-**wat** gaan-jullie-**op** op-tegen-**ons**;

 en-voorts-**zeggen**-zij:
//.....|..... .
 om-te-**snoeren** en-wel-ShiM^eShóWN gaan-wij-**op**,
\\..... .
 om-te-**maken** voor-**hem**,
<>.....//.....!
 naar-**wat** hij-**maakt** voor-**ons**.
|'.....|\.....//.....
 en-voorts-dalen-**af drie duizend** manmenselijk vandaan-van-JeHuWDáH: 11
-.....\.....
 naar-**de-spalt**-van de-**klip** NgéJTHáM
\\.....
 en-voorts-**zeggen**-zij aan-ShiM^eShóWN:
 .//.....\.....|.....//..... \...|
niet? volkèn-jij ja-zich-**vore**-stellenden-zijn bij-**ons**

 [de-PeLieSheTieJM:
<>.....\.....
 en-wat?-**dit maak**-jij voor-**ons**;
\\..... .
 en-voorts-**zegt**-hij aan-**hen**,

¹⁴⁰ Deze laatste woorden betekenen: Deze misdaad mag niet ongestraft blijven, maar aan mijn opdracht om een ontmoeting te zoeken is dit geen einde. Daar blijf ik aan werken.

¹⁴¹ Op welke manier Simson hier aan't slaan is, is niet geheel duidelijk, maar weer: het impliceert geen DOODslaan! Hij VER-slaat. En wie,? Toch waarschijnlijk de Filistijnen die zijn geliefde en haar familie verbrand hebben.

¹⁴² Simson is gestopt en gaat zitten en wel op een veilige plek buiten zijn eigen stamgemeenschap. Hij staat voor de vraag hoe hij opnieuw zal beginnen aan zijn opdracht om een ontmoeting tot stand te brengen tussen Israël en de Filistijnen en hen te laten kennis maken met wat liefde is. De Filistijnen stoppen niet, die zijn niet meer af te stoppen! Waarom eigenlijk niet? Waarom zijn daders nooit te stoppen?

.....|\.....
 naar-**wat** zij-**maken** voor-**mij**,
<>...//.....!
 vastzo **maak**-ik voor-**hen** .

.....//.....|\.....
 en-voorts-**zeggen**-zij tot-**hem** om-te-snoeren-**jou** dalen-wij-**af**, 12
<>.....
 om-te-geven-**jou** in-de-hand-van-de-PeLieSh^e**TieJM**,¹⁴³
//.....|\.....
 en-voorts-**zegt** aan-**hen** ShiM^e**ShóWN**,
\.....
 bezeven aan-**mij**,
//.....<>..!
 afwendend-dat-aan't-over**rumpelen**-zijn bij-**mij** **jullie**.

.....\\.....\.....
 en-voorts-**zeggen**-zij aan-**hem** om-te-**zeggen**: 13
 .//.....//.....|\.....\.....
nee ja-**snoerend** zijn-wij-aan't-snoeren-**jou** en-aan't-geven-jou

 [in-de-hand-**hunner**,
<>.....\.....
 en-doende-**sterven** **niet** zijn-wij-aan't-doen-**sterven**-jou;

.....
 en-voorts-**snoeren**-zij-hem:
\\.....|\.....
 in-een-**tweetal** **touwen** maand**nieuwe**,
<>.....!
 en-voorts-doen-zij-hem-**opgaan** vandaan-van de-**klip** .

.....\.....
 hij-hij-**komt** totbij-**LèChieJ**, 14
<>.....\.....
 en-de-PeLieSh^e**TieJM** **schetteren** om-te-treffen-**hem**;¹⁴⁴
\\...../.....\.....
 en-voorts-zet-zich-**door** op-**hem** de-beluchting-van die-JHWH-van-**Israël**:
\\...../.....\.....
 en-voorts-**geschieden**-toch de-**touwen** die-**zijn** op de-**armen**-zijner:
|\.....\.....
 als-**linnendraden** **die** **branden** in-**vuur**,
//.....<>.....//.....!
 en-voorts-**smelten** de-**snoeren**-zijner vandaan-**van**-op de-handen-**zijner**.

.....//.....<>.....
 en-voorts-**vindt**-hij een-kaak¹⁴⁵-van-**een**-**ezel** nog-**vers** ; 15

¹⁴³ En de Judeeërs zien geen andere mogelijkheid dan toe te geven aan deze chantage, en hun richter, hun regelsteller, hun nazireeër gevangen te nemen en over te leveren aan de bezetter. Zoals zoveel andere passages in TeNaKh echoët ook deze na in het evangelie.

¹⁴⁴ Daar staat de nazireeër, alleen uitgeleverd door zijn eigen volk, geboeid, hulpeloos, kansloos als eens . . . voor die leeuw!

¹⁴⁵ Hebr. LeChieJ, zie de naam van die plek: LèChieJ.

.....//.....|.....
 en-voorts-**zendt**-hij de-**hand**-zijner en-voorts-**neemt**-hij-haar,
<>.....//.....!
 en-voorts-slaat-hij-neer~met-**haar** een-**kuddetal** **man**menselijken .
//.....
 en-voorts-**zegt** ShiM^e**ShóWN**, 16
\.....
 met-**een-kaak**-van de-**ezel**,
<>.....
 een-**ezel**-van een-**ezels**paar;
\.....
 met-**een-kaak**-van de-**ezel**,
<>.....//.....!
versla-ik **duizend** **man**menselijken.¹⁴⁶
|.....\.....
 en-voorts-**geschiedt**'t naar-het-**af**maken-zijner om-**in**-te-brengen, 17
//.....<>.....
 en-voorts-**werpt**-hij-weg de-**kaak** vandaan-van-de-**hand**-**zijner**;
//.....//.....<>.....//.....!
 en-voorts-**roept**-hij tot-de-**op**staan-plek n.l.-**die** **ver**hevenheid-van de-**kaak**.
^.....
 en-voorts-heeft-hij-**dorst** **machtig**, 18
//.....|.....
 en-voorts-**roept**-hij om~die-JHWH-van-**Israël** en-voorts-**zegt**-hij,
 .|.....\.....
jij **jij-geeft** in-de-**hand**-van-de-heerdienaar-**jouwer**,
//.....<>.....
 en-wel-de-**bevrijding** **groot** n.l.-**deze**;
|.....\.....
 en-**nu** ben-ik-aan't-**sterven** in-de-**dorst**,
<>.....//.....!
 en-voorts-ben-ik-aan't-**vallen** in-de-**hand**-van de-**voor**huidhebbenden .
\\...../.....\.....
 en-voorts-**splijt** **god** en-wel-de-**vijzel**¹⁴⁷ die-is in-**LèCHieJ**: 19
\\.....//.....\\.....|.....
 en-voorts-trekken-**uit** vandaan-van-**haar** **wateren** en-voorts-**drinkt**-hij,
//.....<>.....
 en-voorts-**keert**-terug de-**beluchting**-zijner en-voorts-**leeft**-hij;
\.....\.....
 op-tegen~**zoiets** **roept**-hij de-naam-**harer**:
//.....|.....\.....
 oog**wel**-van de-**roepende** **die**-is in **LèCHieJ**,
 .<>.....//.....!
tot de-**dag** n.l.-**deze** .

¹⁴⁶ Simson heeft dan nog niemand *gedood*. 'Slaan' impliceert in de tekst van TeNaKh nog niet 'doden'; dat blijkt ook uit de talrijke teksten, waar op het slaan de mededeling volgt 'en hij stierf'.

¹⁴⁷ Waarschijnlijke de naam van een steenformatie, zoals dit woord in Zeph.1:11 de naam is van een deel van Jeruzalem. Het woord 'vijzel' komt alleen voor in Spr.27:22, net zoals het stamverwante werkwoord.

.....\\\.....//.
 en-voorts-stelt-hij-de-regel en-wel~JieSheRá'ÉL 20
//.....<>.....//.....!
 [in-de-dagen-van de-PeLieSheTieJM twintig jaar.¹⁴⁸

~

.....//.....<>.....
 en-voorts-gaat ShiM^eShóWN NgàZZáH-waarts¹⁴⁹; 16.1
|.....\..... .
 en-voorts-ziet-hij-daar een-vrouwmenselijke een-hoer,
<>.....!
 en-voorts-komt-hij naar-haar.¹⁵⁰
\.....
 aan-de-NgàZZáTieJM om-te-zeggen: 2
<>.....|..... .
 hij-komt ShiM^eShóWN hierwaarts,
//.....//.....<>.....
 en-voorts-omsingelen-zij en-voorts-loeren-zij~om-hem al-af-de-nacht
\.....
 [in-de-poort-van de-stad;
//.....\\\.....|..... .
 en-voorts-doen-zij-zichzelf-zwijgen al-af-de-nacht om-te-zeggen,
//.....\.....!
 tot-het-licht-van de-ochtend en-voorts-vermoorden-wij-hem.

SEDER

.....\.....\.....
 en-voorts-licht ShiMeShóWN tot-de-helft-van de-nacht, 3

¹⁴⁸ Dat **deze** Sinson, zoals (deze vertaling van)de Hebreeuwse tekst over hem vertelt, Israël de regel stelt (ofwel: het richterampt vervult) en wel gedurende twintig jaar, valt serieus te nemen, zoals dat van de Simson uit de vertaal- en verteltraditie in en buiten de kerken niet serieus te nemen valt en ook niet serieus wordt genomen. Deze Simson stelt Israël inderdaad de regel van de liefde (de 'minne!'). Deze Simson, die de stammengemeenschap vertegenwoordigt en hun last op zich neemt, staat tegelijkertijd buiten de stammengemeenschap als Mozes daar buiten stond en de Messias daar buiten staat. Hoofdstuk 16 zal dat beeld bevestigen, zoals we zullen zien. Met hem is er een laatste periode van recht en regel voor Israël. En dat blijkt juist uit de manier waarop in Richt.13 t/m 16 over de liefdesverhouding tussen man en vrouw wordt verteld. De laatste hoofdstukken van het boek Richteren vertellen wat de gevolgen zijn wanneer juist deze, voor de humaniteit zo centrale, verhouding, diepgaand geschonden wordt.

¹⁴⁹ De naam Gaza betekent zoveel als 'het sterke'of 'de sterkte'. Het is het hart van de toenmalige Filistijnse wereld. De liefde van God, de geïncarneerde Torah, gaat het hartland in van gebruik en misbruik van menselijke relaties en het gebruik en misbruik van vrouwen door mannen is daarvan weer de kern.

¹⁵⁰ Hier ligt een blokkade in het verhaal voor wie dit verhaal onder het gebruikelijke voorteken lezen. "Ha ha, de dominee in het bordeel!" Maar het verhaal blijft open wanneer we ons eraan vasthouden dat Simson een nazireeër is, en wanneer we ons realiseren, dat in de Filistijnse wereld (de algemeen aanvaardbaar geachte wereld) een vrouw, een hoer, het dieptepunt van zo'n maatschappij is. Dus: de liefde gaat de wereld van het misbruik in ofwel: de liefde gaat naar de Filistijnen, maar gaat daar niet onder, maar bevrijdt die uit de fatale vanzelfsprekendheid.

.....\.....\..... . .
 en-voorts-staat-hij-**op** op-de-**helft**-van de-**nacht**:
| |///
 en-voorts-**grijpt**-hij-aan bij-de-bungel**deuren**-van
|\
 [de-poort-van-de-**stad** en-bij-de-**twee stijlen**,
|
 en-voorts-**rukt**-hij-hen-uit genoot-met-de-**schietboom**,
<>.....
 en-voorts-**zet**-hij-hen op~de-schouders-**zijner**;
|\
 en-voorts-doet-hij-hen-**opgaan** naar~het-**eerst**deel-van de-**berg**,
 .<>.....//..... !
die(is) op~de-vertegen**wending**-van ChèBh^e**RóWN**.

~

.....|
 en-voorts-**geschiedt**'t laat-achter-~**zoiets**-aan, 4
//.....<>.....\
 en-voorts-**bemint**-hij een-vrouw**menselijke** bij-de-**beek** Só**RÉQ**;
<>..... !
 en-de-naam-**harer** DeLie**JLÁH**.¹⁵¹
\\...../.....\
 en-voorts-gaan-**op** naar-**haar** de-tyrannen-van de-PeLieSh^e**TieJM**, 5
\\...../.....\
 en-voorts-**zeggen**-zij aan-**haar** maak-toegankelijk¹⁵² en-wel-**hem**:

¹⁵¹ Hier wordt de hoofdlijn van het verhaal doorgetrokken. De eerste vrouw is een Filistijnse uit het stadje Timna. Aan haar wordt Simsons lot duidelijk, want liefhebben is in een Filistijnse wereld dodelijk. Ook de tweede vrouw is een Filistijnse, een vrouw uit de stad Gaza. Gaza betekent sterk. Liefde is sterk als de dood. De derde vrouw komt niet uit een stad, maar woont hoog in de bergen aan een beek die Sorek heet en dat betekent wijnstok. Zij is de eerste en de enige vrouw in het verhaal met een naam; 'die met bungelend haar': het is een Hebreeuwse naam. Zou zij soms een Hebreeuwse zijn - ook al gaat de hele verteltraditie uit van een Filistijnse? De hoger gelegen bergstreken zijn in die tijd de woonplekken van de stammen van Israël. De Filistijnen bezetten het land, d.w.z. de steden en de dalen. Zou het verhaal van Simson en Delilah misschien het verhaal van Gods liefde voor Israël kunnen zijn en vertellen hoe het hen beide vergaat in een Filistijnse wereld van macht, betaalde sex en eigen belang? Probeer eens, met deze vertaling mee, met deze ogen wat komt in je op te nemen. Wanneer je zo leest: " en-voorts-bemint-hij een-vrouwmenselijke. . . ", dan vul je liefde in en verwerp je de gedachte dat het Simson louter om de bevrediging van ontombare sexuele begeerten gaat: zo één is hij niet, ook niet als hij de Timnitische bemint en zelfs niet als hij een vrouw, een hoer, in Gaza ziet! Wanneer je zo leest, corrigeer je jezelf ook als de gedachte opkomt, dat ook Delilah wel een hoer zal zijn. Waarom? Het staat er niet. Omdat ze alleen woont? Dat zulke beelden bij ons (mannen vooral) opkomen, weten we maar al te goed, maar we behoeven ze in dit nazireeërverhaal niet hinein - zu interpreteren! Sterker nog, wanneer dat niet onontkoombaar is - en het is ontkoombaar, dan hebben we te kiezen we voor een uitleg, waarin Simson en Delilah elkaar beminnen, en niet voor de uitleg dat ze elkaar voor eigen doeleinden gebruiken en misbruiken. Onder Filistijnen zou zulk gedrag geen geweten wekken, maar in Israël wel en zeker bij een nazireeër. Jij lezer hebt de keuze: maak die, maar deze vertaler van de Hebreeuwse tekst kiest die interpretatie, waarbij twee mensen uit Israël onder de ogen van de loerende Filistijnen door hun liefde gestuurd worden - zeker ook door hun angst en hun bestemming.

¹⁵² Ook hier moeten we dit Hebreeuwse woord, net als in Richt.14, niet met 'verleiden' vertalen. Dan laten wij ons verleiden om er weer een sexverhaal van te maken. Het is de Filistijnen, na Richt.14 en 15, al lang duidelijk, dat zulke 'kunsten' bij Simson weinig zullen bereiken.

.....|.....|.....\.....
 en-**zie** in-**wat** de-kracht-**zijner groot**-is,
|.....\.....
 en-met-**wat** wij-'t-aan't-**aankunnen-zijn hem**,
<>.....
 en-voorts-zijn-wij-aan't-**snoeren-hem**
 [om-te-buigen-**hem**;
\\.|.....
 en-voorts-**wij** aan't-geven-zijn-wij-aan-**jou**,
||.....//.....<>..... !
 elk**menselijke duizend** en-**honderd zil**verlingen.
///.....|.....
 en-voorts-**zegt** DeLie**JLáH** tot-ShiM^e**ShóWN**, 6
\.....
 leg-voor-**toch** aan-**mij**,
<>.....\.....
 in-**wat** de-kracht-**jouwer groot**-is;
//.....<>..... !
 en-in-**wat** jij-bent-aan't-**gesnoerd**-worden om-te-doen-**buigen-jou**.¹⁵³
///.....\\..|.....
 en-voorts-**zegt** tot-**haar** ShiM^e**ShóWN**, 7

 ware't-zij-zijn-aan't-**snoeren-mij**:
//.....//.....<>.....\.....<>.....
 in-**zeven strakhouders** nog-**vochtig die** niet-**uitgedroogd-zijn**
//.....<>.....//..... !
 [en-ik-ben-**uitgeput** en-ik-**geschied** als-een-**één**-enkele-van
 [een-**aardling**]¹⁵⁴.
||.....\.....
 en-voorts-doen-opgaan voor-**haar** de-**tyrannen-van de-PeLieSheTieJM**: 8
 ..//.....//.....<>.....\.....
zeven strakhouders nog-**vochtig die** niet-**uitgedroogd-zijn**;
<>..... !
 en-voorts-**snoert**-zij-hem in-**hen**.

 en-het-**loerende**¹⁵⁵: 9

¹⁵³ Dit is het tafereel: Vijf machtige Filistijnse kerels staan verlekkerd om een Joodse vrouw. Zij bevindt zich in hun macht en is koopwaar. Zou het geld haar werkelijk er toe gebracht hebben om te voldoen aan de wensen van de Filistijnen? Of kon ze gewoon niet anders op straffe van de eigen ondergang. Bovendien: zou deze Simson werkelijk te binden zijn en zo niet, wat zou hij dan met deze Filistijnen anders doen dan hen verdrijven? Maar daarna: zouden ze wegblijven of terugkomen? Ze kon niets anders dan hopen dat Simson zichzelf en haar eruit zou slepen. Simson heeft haar. althans volgens de tekst van het verhaal, duidelijk niet als een verraadster beschouwd; hij beminde haar en besefte wat er op het spel stond. - waarom zien wij haar toch als een verleidster en verraadster? Zouden wij meer moed hebben en waartoe dan eigenlijk? Of willen wij ons liever niet realiseren, wat Simson zich wel realiseerde?

¹⁵⁴ Goed gelezen, geeft Simson alleen antwoord op de tweede vraag, waarmee hij te snoeren is. Op de eerste vraag, waarin zijn kracht ligt, geeft hij geen antwoord. Onvoorspelbaar blijft of Simson de kracht heeft zijn snoeren te verbreken. Voor Delilah is, als ze hem insnoert, het een net zo weinig geruststellend als het ander.

¹⁵⁵ aanvullen: gezelschap.

..//.....|.....
 zittend voor-**haar** in-het-kamer**binnen**,
\
 en-voorts-**zegt**-zij tot-**hem**,
//.....<>.....
 PeLieSh^e**TieJM** op-**jou** ShiM^e**ShóWN**;
|.....
 en-voorts-**rijt**-hij-los en-wel-de-**strak**houders,
 ..\\...//.....|.....\
 zoals losgereten-aan't-**worden**-is de-wrong-vlas**bonksel**
\
 [bij-**haar**-de-**lucht**-krijgen-van **vuur**,
//.....<>..... !
 en-**niet** is-aan't-**volkènd**-worden de-kracht-**zijner**.
//.....|.....
 en-voorts-**zegt** DeLieJLáH tot-ShiM^e**ShóWN**, 10
|.....\
kijk-hier jij-**dolt** bij-**mij**,
//.....<>.....
 en-voorts-**breng**-jij-in tot-**mij** leugens;
 ..|.....\
nu leg-voor-**toch** aan-**mij**,
<>..... !
 in-**wat** ben-jij-aan't-**versnoerd**-worden.
\
 en-voorts-**zegt**-hij tot-**haar**, 11
//.....|.....\
 ware't-om-te-**snoeren** zijn-zij-aan't-**snoeren**-mij in-**touwen** **nieuwe**,
 ..//.....//.....<>.....
n.l.: niet-is-gemaakt met-**hen** bode-werk;
//.....<>.....//..... !
 en-ik-word-**uitgeput** en-ik-**geschied** als-een-**één**-enkele-van een-**aardling** .
\
 en-voorts-**neemt** DeLieJLáH **touwen** **nieuwe** en-voorts-**snoert**-zij-hem daarin: 12
//.....|.....//.....|.....
 en-voorts-**zegt**-zij tot-**hem** PeLieSh^e**TieJM** op-**jou** ShiM^e**ShóWN**,
<>.....\
 en-het-**loerende** **zittende** in-het-**kamerbinnen**;
//.....//.....<>..... !
 en-voorts-**rijt**-hij-ze-los vandaan-van-**op** de-**armen**-zijner als-een-**draadje**.
\\...../
 en-voorts-**zegt** DeLieJLáH tot-ShiM^e**ShóWN**: 13
//.....|.....//.....|.....
 tot-**hier dol**-jij bij-**mij** en-voorts-**breng**-jij-**in** tot-**mij** leugens,
\
 leg-voor-**toch** aan-**mij**,
<>.....
 in-**wat** jij-bent-**gesnoerd**-aan't-**worden**;

..... \
 en-voorts-**zegt**-hij tot-**haar**,

 ware't-dat-jij-bent-aan't-**weven**:
 // // <> !
 en-wel~de-**zeven** **wrongen**-van het-eerstdeel-**mijner**
 [mèt~de-**schering**.¹⁵⁶

..... |
 en-voorts-**stoot**-zij-vast met-de-**pin**, 14
 \
 en-voorts-**zegt**-zij tot-**hem**,
 // <>
 PeLieSh^eTieJM op-**jou** ShiMeShóWN;
 |
 en-voorts-wordt-hij-waak**warm** vandaan-van-de-**slaap**-zijner,
 // // <> !
 en-voorts-rukt-hij-**los** en-wel~de-**pin**-van de-**wever** en-ook~de-**schering**.

..... \
 en-voorts-**zegt**-zij tot-**hem**: 15
 ./// \
ach-hoe aan't-**zeggen**-ben-jij ik-bemin-jou,¹⁵⁷
 <> \
 en-het-hart-**jouwer** (is)**geenszins** genoot-mèt-**mij**;
 .. \ /// | .. \
deze drie voetstampen dol-jij met-**mij**,
 \
 en-niet-**leg**-jij-**voor** aan-**mij**,
 <> // !
 in-**wat** de-kracht-**jouwer groot**(is)¹⁵⁸.

□ \ \ \ //
 en-voorts-geschiedt't ja~zij-**dringt**-door tot-**hem** met-de-**inbrengen**-harer¹⁵⁹ 16

¹⁵⁶ Drie keer is genoeg. Drie keer werd duidelijk hoe groot zijn kracht was t.o.v. de Filistijnen, maar ook hoe groot zijn liefde was voor Delilah. De spanning neemt toe. Het gevaar voor Delilah wordt groot. Op haar zullen de Filistijnen zich tenslotte wreken. Zijn liefde brengt hem ertoe een andere weg te nemen. Haar liefde wordt wanhopig. Zijn nazireeërschap kan niet langer genegeerd worden. Het teken daarvan is zijn haargroei. Hij is aan zijn haargroei gebonden door de nazireeërgelofte. Nu laat hij zich door Delilah binden met dat haar. Uit deze wending in het verhaal, blijkt dat de verteller niet beoogt om Simsons zwakheid to.v. vrouwelijke verleidingskunst te laten zien, nee hij laat een Simson zien die precies weet wat er van hem gevergd wordt. Hij kiest niet uit zwakte, maar uit liefdeskracht welbewust voor een weg, waarop hij zich gevangen zal laten nemen. Belangrijk is in dit verband dat hij voor het eerst slaapt wanneer de Filistijnen op hem af komen.

¹⁵⁷ Met deze zin raakt Delilah Simson tegelijk in zijn liefde en zijn nazireeërschap. Voor haar wordt het levensgevaar steeds groter. Vluchten kan niet: de Filistijnen zitten binnen. Vluchten is na alles wat er gebeurd is ook voor Simson geen uitweg meer. Bovendien betekent vluchten zijn missie opgeven om als nazireeër de liefde te practiseren voor de ogen van de stammengemeenscvhap Israëel in een Filistijnse wereld. Hoe kan hij die missie trouw blijven?

¹⁵⁸ Nu pas komt de vraag naar zijn kracht weer ter sprake. Want het wordt duidelijk: het gaat erom dat hij die kracht niet meer inzet; dat is haar enige redding maar zijn dood.

¹⁵⁹ Enkele thema's uit de voorafgaande gesprekken zijn stellig ook in deze laatste inbreng van Delilah naar voren gebracht: de liefde voor haar waarvan Simson blijf geeft; de absolute nood(!)-zaak voor Delilah om de Filistijnen een kloppend antwoord te geven. Maar er moet dit keer meer 'ingebracht' zijn om Simson ermee tot aanvaarding te brengen dat hij een stervende is vanwege deze liefde. Want de laatste woorden van Richt.16:16

.....<>.....
 [al-af-de-**dagen** en-voorts-neemt-zij-hem-voor-zich-**in**;
//.....<>..... !
 en-voorts-wordt-beknot de-**lichaamziel**-zijner om-**stervende**-te-zijn.
//.....
 en-voorts-legt-hij-voor-aan-**haar** en-wel-al-af-het-**hart**-zijner:¹⁶⁰ 17
/...../...../.....//.....
 en-voorts-**zegt**-hij aan-**haar** een-**mes** niet-gaat't-**op** op-het-hoofd-**mijner**,
/...../...../.....//.....
 ja-**een-nazireeër**-van **gods ik** vandaan-van-de-**buik**-van

 [de-**moederende**-mijner;
\\.....|.....\\.....\\.....
 ware't-**geschoren**-word-ik en-**wijkt** vandaan-van-mij de-kracht-**mijner**,
//.....//..... !
 en ik-word-**uitgeput** en-**geschied**-ik als-al-de-**aardling**.
\\.....
 en-voorts-**ziet** DeLieJLáH : 18
\\.....
 ja-hij-legt-**voor** aan-**haar** en-wel-al-af-het-**hart**-**zijner**
|'.....□.....|.....
 en-voorts-**zendt**-zij en-voorts-**roept**-zij om-de-tyrannen-van
//.....|.....\\.....
 [de PeLieSh^e**TieJM** om-te-**zeggen** gaat-**op** deze-**voetstamp**,

(kunnen) klinken als de verwoording van Simsons, innerlijk genomen maar niet uitgesproken, besluit om tegelijk met zijn liefde ook zijn nazireeërschap ten einde toe te voltooien. En kunnen ze eigenlijk wel een minder intense en meer oppervlakkige en bijna onverschillige betekenis bevatten? Hier volgt een 'reconstructie' ('Gapfilling', zie voetnoot 496 op blz.242 van "Een ontmoetingsgelegenheid gezocht") van de DeBháRieJM, de inbrengen, van Delilah:

*“ Simson, ik zei al dat je drie keer met mij gedold hebt, maar dat betekende voor mij dat ik tot drie keer toe de Filistijnen voor de gek heb gehouden. Ze geloofden me, dat merkte je; ze deden wat ik vroeg. Simson ik moest ze wel roepen, dat weet je; die loerder zag en hoorde alles! Steeds waarschuwde ik je door te zeggen: Simson de Filistijnen over je! Je dolde met hen, maar ik word voor hen een leugenaar en een bedrieger, ja een gevaar! Simson, ik vond het groots dat je je bevrijdde en ik sidderde voor de gevolgen. We kunnen dit spelletje niet nog een keer spelen, dan kost het mij mijn leven. Dat geld interesseert me niet. Ik moest het aannemen, een weigering zou mij al direct het leven kosten. Ik heb er tijd mee gewonnen. Die tijd is om. Simson jij bent te ver gegaan; ik ben te ver gegaan. Ik wil niet dood, ik wil niet het slachtoffer van deze Filistijnen worden; ik wil hen niet over mij heen krijgen. En jij kunt niet meer weggaan: als je zou vluchten betekent dat evenzeer mijn dood. Simson, je hebt me lief; maar ik durf en kan je op jouw levensweg niet volgen. Simson geef mij mijn eenzame leven hier hoog in het gebergte bij deze beek terug. Ik heb je lief gekregen, maar mijn liefde is niet groot genoeg: ik durf de dood niet aan met jou en het leven niet. Jouw liefde blijft me bij, jouw leven eindigt: zeg mij wat ik moet doen met je haar - want daarmee maak je het duidelijk, dat je je uitzonderingspositie opgeeft en tot ons wilt behoren; dan is ook voor jou de eerste vraag niet meer : hoe te leven, maar hoe te **over**-leven; Simson wie in de weg van de liefde volhardt, overleeft niet! Nogmaals, zeg maar wat ik moet doen, en zeg de waarheid, maar doe het pas dan als je je besluit om te sterven hebt kunnen nemen. Ik zal je weer roepen met dezelfde woorden. Wanneer je jezelf toch weer bevrijdt, dan betekent dat mijn dood, want ik durf en kan je leven niet langer delen; het zou slechts uitstel van executie zijn. Wanneer jij nu van je kracht afziet, dan sterf jij! Wist je dat eigenlijk niet reeds al die tijd ? Wisten we dat samen niet? Simson, wat ze ook van je zullen zeggen, ik heb gezien wie je werkelijk bent en bewaar dat met alle schrijnende pijn daarbij”.*

¹⁶⁰ Tot en met Richt.16:16

...../...../.....
 ja-hij-legt-voor aan-haar en-wel-al-het-hart-zijner;
/.....//.....///.....
 en-op-gaan naar-haar de-tyrannen-van de-PeLieSh^eTieJM,
/...../..... !
 en-voorts-doen-zij-opgaan het-zilver in-de-hand-hunner.
\\.....|.....
 en-voorts-doet-zij-slapen-hem op-de-inzegenknieën-harer, 19
\.....
 en-dan-roept-zij om-de-manmenselijke,
|.....<>.....\.....
 en-voorts-doet-zij-scheren en-wel-zeven wrongen-van
 [het-hoofd-zijner;
\\.....|.....
 en-voorts-pakt-zij't-aan¹⁶¹ om-hem-te-buigen,
//.....<>..... !
 en-voorts-wijkt de-kracht-zijner vandaan-van-op-hem .
|...../.....<>.....
 en-voorts-zegt-zij PeLieSCH^eTieJM op-jou SCHiM^eSCHóWN; 20
\.....
 en-voorts-wordt-hij-waakwarm vandaan-van-de-slaap-zijner:
\\.....|.....|.....//.....\\.....|
 en-voorts-zegt-hij ik-ben-aan't-uittrekken zoals-voetstamp bij-voetstamp

 [en-ik-ben-mij-aan't-losbonken,
|.....\.....
 en-hij niet onderkent-hij't,
 //.....<>.....//..... !
 ja die-JHWH-van-Israel wijkt vandaan-van-op-hem¹⁶².

¹⁶¹ In deze hoofdstukken van het boek Richteren komt dit werkwoord in de volgende teksten voor:

Richt.13:5: en hij zal't aanpakken om te bevrijden Israël;

Richt.13:25: en de beluchter van JHWH pakt't-aan om hem te doen voetstampen in het neerlatimngsgebied van Dan; In deze twee verzen is Simson het onderwerp en de beluchter(geestwind) van JHWH. dan komt dit werkwoord pas weer voor in

Richt:16:19 en daar is het Delilah die Simson aanpakt.

In Richt 16:22 is Simsons beharing het onderwerp; in vs 24 wordt teruggerepen op het aanpakken door Simson. Behalve Simson pakt alleen Delilah aan en wel Simson en dat doet zij dan omdat zij merkt dat Simson nu in dezelfde machteloze positie verkeert als zij al die tijd al en dat hij zichzelf en dus ook haar niet meer kan veilig stellen: gebogenen zijn zij beiden. Het ging Simson om deze solidariteit en haar om tenminste te overleven. Want leven, leven zoals Simson leeft en met hem leven betekent in deze wereldorde hoogstens uitstel van executie.

¹⁶² Het afscheren van zijn beharing betekent dat Simson zijn nazireeërschap onderbreekt - meer niet, minder ook niet! Hij onderbreekt zijn bijzondere toewijding aan JHWH en dat wil in zijn geval zeggen: zijn missie om Israël van de Filistijnen te bevrijden door . . . lief te hebben, door te beminnen. Dat wist Simson toen hij Delilah instrueerde. Toen hij uit de slaap ontwaakte 'wist' hij *even* niet, dat hij netzo machteloos was bij de Filistijnen als Delilah en heel Israël. De lezer wordt door de verteller, de tekst, voor een keuze geplaatst: of de simpele oplossing te kiezen van de koppeling van beharing en kracht met alle ongerijmdheid t.a.v. het nazireaat die die keuze met zich mee brengt, of er voor te kiezen te zoeken naar de implicaties van het onderbreken van het nazireaat door het afscheren van de beharing. Die implicaties zijn: solidariteit met en ontsnapping c.q. bevrijding van Delilah; ze zijn hier onlosmakelijk met elkaar verbonden. Uit beide blijkt de liefde van Simson voor Delilah. Maar het betekent voor beiden het einde van hun liefdesgeschiedenis! En of zo alles verwoord is wat

..... \
 en-voorts-**grijpen**-hem de-PeLieSh^e**TieJM**, 21
 <>
 en-voorts-maken-zij-uitgeh**old** en-wel~de-**wel**-ogen-zijner;
 \\ /
 en-voorts-doen-zij-**af**dalen en-wel-**hem** NgàZZáH¹⁶³-waarts:
 \\ |
 en-voorts-**snoeren**-zij-hem in-dubbel-**brons**,
 // <> // !
 en-voorts-**geschiedt**-hij **molendraaiend** in-het-**huis**-van de-**gesnoerden** .
 \\ // / <> //
 en-voorts-pakt-**aan** de-**be**haring-van het-**hoofd**-zijner om-te-**groeien** zodra 22
 !
 [het-geschoeren-was.¹⁶⁴
 ~
 \
 en-de-tyrannen-van de-PeLieSh^e**TieJM**: 23
 | \\ //
 zij-**halen**-elkaar-bijeen om-te-**slachten** een-**slachting** **groot**
 // <> //
 [voor-DáGóWN de-gods-**hunner** en-ter-**verheuging** en-voorts-**zeggen**-zij,
 /// \\ |
 (nu)**geeft** de-**gods**-onzer in-de-**hand**-onzer,
 // !
 en-**wel** ShieM^e**ShóWN** de-**vijand**-onzer.
 /// |
 en-voorts-**zien** en-wel-**hem** het-**volk**, 24
 //
 en-voorts-**bep**ralen-zij en-wel~de-**gods**-hunner;
 \
ja zij-**zeggen**:
 \\ \\ \\ | \\
 (daar)**geeft** de-**gods**-onzer in-de-**hand**-onzer
 [en-wel~de-**vijand**-onzer,
 | \
 en-**wel** de-droog**schroeier**-van het-**land**-onzer,
 / <> !
 en-**die** **veel**-doet-zijn- en-wel~de-**aangepakten**-onzer .

deze uiterst geladen en gelaagde scène wil zeggen? Wie deze 'uitleg' te ingewikkeld vindt, zoek ze haar weg in deze vertelling maar weer in alle van banaliteit en oppervlakkigheid druipende verklaringen.

¹⁶³ In Gaza was Simson reeds aan het begin van dit hoofdstuk. Toen brak hij uit, nu is hij is een gevangene.

¹⁶⁴ Deze medeling roept niet in herinnering, dat Simsons kracht verbonden was met zijn haren. In de eerste plaats moet het desbetreffende Hebreeuwse woord dat meestal (hier tenminste) met 'haar' vertaald wordt, met 'beharig' vertaald worden en in de tweede plaats wordt hier verteld dat Simomson zijn nazireaat weer vervolgt: hij zou immers zijn leven lang nazireeër zijn! Het afscheren van de beharing was slechts een onderbreking en nu gaat die beharing weer groeien. Het is een opvallende formulering: niet: Sumson laat zijn beharing weer groeien, maar: de beharing is onderwerp: die pakt het aan(!) om weer te groeien en herinnert Simson weer aan zijn missie. Maar nu zijn ogen uitgestoken zijn, kan hij niet meer beminnen.

.....|.....\.....
 en-voorts-**geschiedt**'t naar-het-**goed**-(ervoor)zijn-van het-**hart**-hunner, 25
\
 en-voorts-**zeggen**-zij,
 ...//.....<>.....
roept om-ShieM^e**ShóWN** en-hij-is-aan't-lachen voor-**ons**;
\\...../.....\
 en-voorts-**roepen**-zij om-ShieM^e**ShóWN** vandaan-van-het-**huis**-van

 [de-**gesnoerden**:
|.....
 en-voorts-doet-hij-**lachen** voor-de-vertegen**wending**-hunner,
//.....<>.....//.....
 en-voorts-doen-zij-**staande**-blijven en-wel-**hem** onderscheidend
!
 [de-**staanders**.
\\...../.....\\.....\
 en-voorts-**zegt** ShieM^e**ShóWN** tot-de-jonge-**bonker** die-**hardheid**-geeft 26

 [met-de-**hand**-zijner,
\
 laat-met-**rust** en-wel-**mij**,
\\.....|.....
 en-doe-mij-bet**asten** en-wel-de-**staanders**,
 //.....<>.....\
zoals het-**huis** **vast**-staat op-**hen**;
<>.....!
 en-ik-ben-aan't-**leunen**-op-**hen** .

 en-het-**huis**: 27
///.....|.....
 het-is-vol **man**mensen en**vrouw**mensen,
|.....<>.....\
 en-**daar** **al**-af de-tyrannen-van de-PeLieSh^e**TieJM**;

 en-op-het-**dak**:
///.....|.....\
 zo'n-**drie** **kuddet**allen **man**menselijk en-**vrouw**menselijk ,
<>.....//.....!
 die-**zien** bij-het-**lachen**-van ShieM^e**ShóWN** .
//.....//.....<>.....
 en-voorts-**roept** ShieM^e**ShóWN** tot die-JHWH-van-**Israël** en-voorts-**zegt**-hij; 28
\
|.....|.....\
 machtiger-**mijns** die-JHWH-van-**Israël** **haak**-aan-bij-mij **toch**
\\...../.....\\.....//.....|.....
 [en-geef-**hardheid**-mij **toch** **waarlijk** de-**voet**stamp (n.l.)**deze** o-**gods**,
\\.....//.....
 en-ik-ben-aan't-**wreken** een-wraak-een-**één**-enkele

.....//.....//..... !
 [vandaan-van(vanwege)-andertwee de-wel-ogen-mijner
 [vandaan-van(vanwege)-de-PeLieSh^eTieJM .
\\.....//.....\.....\..... . .
 en-voorts-omwervelt ShieM^eShóWN en-wel-andertwee staanders-van
 [het-midden:
 ...///.....\\..|.\\..... .
 aldus het-huis vast staat op-hen,
<>.....
 en-voorts-stut-hij op-hen;
 ..//.....<>.....//..... !
 één-enkele aan-de-rechter-zijner en-één-enkele aan-de-linker-zijner.
\..... . .
 en-voorts-zegt ShieM^eShóWN: 30
\.....^..... .
 aan't-stervende-zijn-is de-lichaamziel-mijner met-de-PeLieSh^eTieJM,
\..... .
 en-voorts-rekt-hij-zich met-kracht,
///.....\\..|.\\..... .
 en-voorts-valt het-huis op de-tyrannen,
<>.....
 en-op-al-af-het-volk dat-daarin;
///.....\.....\..... .
 en-voorts-geschieden de-sterwenden die hij-doet-sterven
 [bij-het-sterven-zijner,
 .||.....//...../.....
 velen (vandaan-van)anders-dan-die¹⁶⁵ hij-doet-sterven
 !
 [bij-het-leven-zijner.
\\.....//.....//.....
 en-voorts-dalen-af de-broeders-zijner en-al-af-het-huis-van 31
^.....\..... .
 [de-omvamende-zijner en-voorts-dragen-zij-hoog-heen en-wel-hem,
\.....\..... . .
 en-voorts-gaan-zij-op en-voorts-begraven-zij en-wel-hem:
///.....\.....\..... .
 onderscheidend TsâR^eNgáH en-onderscheidend AèSheTtáAoL,
<>.....\.....
 in-het-graf-van MáNóWàCh de-omvamende-zijner;
//.....//.....<>.....//..... !
 en-hij hij-stelt-de-regel en-wel-JieSseRáAéL twintig jaar.

¹⁶⁵ Wanneer hier vertaald wordt: "meer dan die", zoals in alle vertalingen gebeurt, wordt in de eerste plaats het Hebreeuwse woordje 'MiN' een betekenis gegeven, die het eigenlijk jiet heeft; want het Hebreeuws kent geen comparatief en ook geen superlatief. Wat wij de stellende trap noemen heeft in het Hebreeuws een compartieve functie: iets is goed als het beter is dan zijn omgeving. Maar in de tweede plaats suggereert deze vertaling dat Simson bij leven al mensen heeft doen sterven en dat behoeft de Hebreeuwse tekst juist niet te vertellen - waarom zouden we het die tekst dan *laten* vertellen. De enige die tot nu toe gedood hebben, zijn Filistijnen, nl. toen zij de het Timnietische meisje en haar familie verbranden.

~

.....//.....
 en-voorts-geschiedt-een-manmenschelijke 1
<>.....//.....!
 [vandaan-van-het-gebergte-van-AèPhèRáJieM en-de-naam-zijner (is)
 [MieJKháJeHuW.
\
 en-voorts-zegt-hij aan-de-moederende-zijner: 2
<>.....\\...../.....\
 een-kuddetal en-honderd-van het zilver dat genomen-wordt-voor-jou:
 ...///.....|.....|.....\
 en-jij jij-bezweert en-ook zeg-jij('t) in-de-oren-mijner,
//.....<>.....
 kijk-hier-het-zilver (is)samen-met-mij ik-neem-het;
\
 en-voorts-zegt de-moederende-zijner,
 //.....<>.....!
 ingezegend jij stichtzoon-mijner voor-die-JHWH-van-Israël.
//.....//.....<>.....
 en-voorts-doet-hij-terugkeren enwel-het-kuddetal-en-honderd-van het-zilver 3

 [aan-de-moederende-zijner;
\
 en-voorts-zegt de-moederende-zijner doende-heiligen doe-ik-heiligen
□.....\\...../.....
 [enwel-het-zilver voor-die-JHWH-van-Israël vandaan-van-de-hand-mijner

 [voor-de-stichtzoon-mijner:
|.....\
 om-te-maken een-beitelwerk en-een-plaatsing,
<>.....//.....!
 en-nu doe-ik-het-terugkeren aan-jou.
//.....<>.....
 en-voorts-doet-hij-terugkeren enwel-het-zilver aan-de-moederende-zijner; 4
\
 en-voorts-neemt de-moederende-zijner twee-honderd aan-zilver
\
 [en-voorts-geeft-zij-het aan-de-uitsmelter:
\\.....|.....\
 en-voorts-maakt-hij-ervan een-beitelwerk en-een-plaatsing,
<>.....\
 en-voorts-geschiedt-het in-het-huis-van MieJKháJHuW.
\
 en-de-manmenschelijke MieJKháJHuW, 5
<>.....\
 voor-hem (is-er)een-huis-van gods;

.....///.....|.....
 en-voorts-maakt-hij een-schort en-TeRáPhieJM,

.....
 en-voorts-doet-hij-vol-zijn:

.....///.....|.....
 enwel-een-hand een-één-enkele van(daan-van)-de-stichtzoon-zijner,
<>..... !
 en-voorts-geschiedt-hij-voor-hem tot-priester.

.....\
 in-de-dagen (nl.)die,

.....//.....<>.....
 (is-er)geenszins een-koning in-JieSseRáAÉL;
 //.....//.....<>..... !
 iedermenselijke(is) het-recht-uite in-de-welogen-zijner aan't-maken.¹⁶⁶

~

.....
 en-voorts-geschiedt-er~een-bonker:

7

.....//.....\
 vandaan-van-BéJT LèChèM JeHuWDáH,
<>.....
 vandaan-van-de-familie-van JeHuWDáH;
//.....<>.....//..... !
 en-hij(is) een-LéWiet en-hij hij-klampt-in-daar.

.....\
 en-voorts-gaat de-manmenselijke vandaan-van-de-stad:

8

.....//.....|.....
 vandaan-van-BéJT LèChèM JeHuWDáH,
<>.....\
 om-in-te-klampen waar hij-aan't-vinden-is;
\
 en-voorts-komt-hij naar-het-gebergte-van~AèPheRàJieM tot~het-huis-van

¹⁶⁶ Met deze tekst begint in de volgende hoofdstukken van het boek Richteren steeds een verhaal waarin een van de thema's uit dit boek centraal staat. Deze reeks van verhalen begint in dit hoofdstuk met een verhaal over de functie die de Leviëten temidden van de andere stammen dienden te krijgen, nl. als bedienaren c.q. bewaarders van het altaar c.q. slachtplaats, waar voor de vertegenwoordiging van die-JHWH-van-Israël zowel de trouw als de ontrouw in de opdracht om die naam als god te dienen worden beleden. Het slot van dit hoofdstuk roept de vraag op of dit wel de juiste manier is. In hoofdstuk 18 wordt met deze woorden een verhaal begonnen, dat dit thema invoegt in het grotere thema van de vestiging van de stammen van Israël in het land, in dit geval van de stam Dan; en ook dat eindigt negatief nl. met een ernstige schending van de coëxistentie met inheemse bevolkingsgroepen. In hoofdstuk 19-21 wordt met deze woorden een verhaal begonnen over de onderlinge verhoudingen binnen de stammengemeenschap van Israël, tussen man en vrouw, tussen vreemdeling en inheemse en tussen de stammen onderling; ook dit verhaal vertelt over een ernstige schending van deze verhoudingen. Tezamen vormen deze thema's de basis van het maatschappelijk en sociaal samenleven van de stammengemeenschap. Met het aannemen van c.q. het dragen van de naam Israël, kiest die stammengemeenschap, naar de visie van de profetische vertellers die ook in het Richterenboek aan het woord zijn, ervoor om daarin zich te houden aan de ethiek die ontleend wordt aan de Torah en om die keuze te realiseren is de taak van de koning; hij is het geweten van de stammengemeenschap. Dezelfde woorden besluiten dan ook het hele boek Richteren.

.....<>.....//..... !
 [MieJKháH om-te-maken de-neemweg-zijner.
//.....<>.....\.....
 en-voorts-zegt~aan-hem MieJKháH vandaan-van-waar? ben-jij-aan't-komen; 9
\\...../.....\ ..
 en-voorts-zegt tot-hem de-LéWiet ik:
//.....|.....
 vandaan-van-BéJT LèChèM JeHuWDáH,
\
 en-ik(ben) gaande,
<>.....//..... !
 om-in-te-klampen waar ik-aan't-vinden-ben.
□.....\\...../.....\.....
 en-voorts-zegt aan-hem MieJKháH zit genoot-met-mij: 10
∩.....\
 en-geschied-voor-mij tot-omvamende en-tot-priester
\\.....|.....//.....\\.....|.....
 en-ik ik-ben-aan't-geven-aan-jou tien zilver(stukken) voor-de-dagen,
//.....<>.....
 en-rangschikking-van kostuums en-de-leeftocht-jouwer;
<>..... !
 en-voorts-gaat de-LéWiet.
//.....<>.....\.....
 en-voorts-maakt-zich-op de-LéWiet om-te-zitten samen-met~de-manmenselijke;11
//.....\\.....|.....
 en-voorts-geschiedt de-bonker voor-hem,
<>..... !
 als-een-één-enkele vandaan-van-de-stichtzonen-zijner.
//.....|.....\.....
 en-voorts-doet-vol-zijn MieJKháH enwel~de-hand-van de-LéWiet, 12
//.....<>.....
 en-voorts-geschiedt-voor-hem de-bonker tot-priester;
<>.....//..... !
 en-voorts-geschiedt-hij in-het-huis-van MieJKháH.
\
 en-voorts-zegt MieJKháH, 13
 .\.....
 nu volkèn-ik,
//.....<>.....
 ja-goed-doet die-JHWH-van-Israël aan-mij;
//.....<>..... !
 ja voor-mij~geschiedt de-LéWiet tot-priester.
\
 in-de-dagen (nl.)die, 18.1
 ..//.....<>.....
 geenszins een-koning in-JieSseRáAÉL;
\
 en-in-de-dagen (nl.)die:

.....\.....| |.....///.....|
 de-stamstaf-van de-DáNiet (is)zoekende-voor-zich een-eigendom

.....
 [om-te-zitten,

.□.....\...../.....//.....//
 ja niet-valt-toe aan-hem tot-de-dag (nl.)die

.....//.....<>..... !
 [temidden-van-de-stamstaven-van JieSseRáAéL in-eigendom.

=

.....\.....\.....|'.....
 en-voorts-zenden de-stichtkinderen-van-DáN vandaan-van-de-families-hunner 2
 ..\.....\.....□. .\.....
 [vijf menselijken vandaan-van-de-einden-hunner menselijken
/.....\.....
 [stichtkinderen-van-vermogen vandaan-van-TsãReNgáH

.....
 [en-vandaan-van-AèSheTtáAoL:

.....///.....\.....|.....
 om-te-bevoetebenen enwel-het-land en-om-te-peilen-het,

.....\.....
 en-voorts-zeggen-zij tot-hen,

.....<>.....\.....
 aan-de-gang peilt enwel-het-land;

.....///.....\.....|.....\.....
 en-voorts-komen-zij in-het-gebergte-AèPheRàJieM tot-het-huis-van MieJKháH,

.....<>..... !
 en-voorts-overnachten-zij daar.

///.....\.....
 zij genoot(zijnden)-met-het-huis-van MieJKháH,

3

.....\.....
 en-zij zij-nemen-waar,

.....//.....<>.....
 enwel-de-stem-van de-bonker de-LéWiet;

.....\.....
 en-voorts-wijken-zij daarheen:

.....///.....|.....\.....
 en-voorts-zeggen-zij aan-hem wie?-doet-komen-jou hierheen,

.....//..//.....<>.....//.. !
 en-wat?~(ben)jij makende hierin en-wat?~(is)voor-jou hier.

.....\.....
 en-voorts-zegt-hij tot-hen,

4

.....\.....
 als-dit en-als-dit,

..//.....<>.....
 maakt voor-mij MieJKháH;

.....| |.....<>..... !
 en-voorts-beloont-hij-mij en-voorts-geschied-ik-voor-hem tot-priester.

.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-zeggen-zij aan-hem doe-een-wens~dan-toch bij-gods; 5

 en-wij-volkennen-!,
\
 doet-hij-doorzetten-!? de-neemwegen-onzer,
 //..<>..//..... !
 als wij gaande(zijn) daarop.
\\.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-zegt aan-hen de-priester gaat tot-vrede; 6
\
 terechtgebracht-voor die-JHWH-van-Israël,
<>.....//..... !
 (zijn)de-neemwegen-jelieder als jullie-aan't-gaan-zijn~daarop.

SEDER

.....|.....\
 en-voorts-gaan de-vijf menselijken, 7
<>.....
 en-voorts-komen-zij naar-LáJieSh;
\
 en-voorts-zien-zij enwel~het-genotenvolk dat-in-het-naderlijf-daarvan
 ..//.....□.....\\...../
 [zittend(is)~in-veiligheid naarde-stelregeling-van de-TsieDoNieërs
\
 [kalm en-veilig:
\\.....///.....\\..|
 en-geen~van-wie-voor-schaamdeel-uitmaken een -inbrengh (is)in-het-land
\
 [een-die-wegvangt in-een-sperre¹⁶⁷,
//.....\\|.....
 en-verweg (zijn)zij vandaan-van-de-TsieDoNieërs,
//.....<>..... !
 en-een-inbrengh (is)geenszins-aan-hen
 [genoot-met-een-roodling.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Deze vorm van een verder vaak voorkomend werkwoord komt alleen hier maar voor. Waarschijnlijk betekent dit zinsdeel zoiets als: in een val vangen.

¹⁶⁸ De beschrijving van dit volk door de profetische verteller is uiteterst positief! En dat beeld wordt nog eens nadrukkelijk bevestigd in vs 28. Voor de Daniëten was er ruimte om zich naast deze mensen in dat gebied te vestigen, in "vreedzame *coëxistentie*" dus! Daarom was het ook Simson begonnen! En daarop stuurt ook de beroemde toespraak van Jephtha aan de koning van de Ammonieten aan! Voor de Hebreeuwse stammengemeenschap betekent dat, dat zij een Torahgemeenschap kunnen vestigen, door zich niet in te laten met de godsdienstigheid van wie hen omringen, hetzij inheemsen, zoals Amorieten en deze mensen van Lais hetzij uitheemsen zoals de Filistijnen, moeten overnemen en dat al die andere groepen dat moeten aanvaarden. Hier wordt een situatie geschetst, waar een gewelddadige confrontatie onnodig is, terwijl die bij Jephtha onontkoombaar is en door Simson tot het uiterste wordt vermeden, ondanks de provocaties van de Filistijnen. De voortdurend optredende gewelddadige confrontaties, waarover in het Richterenboek wordt verteld, zijn tragische

.....\.....	
en-voorts-komen-zij naar~de-broederverwanten-hunner,	8
.....<>.....	
TsâReNgáH en-AèSheTtáAoL;	
.....//.....//.....<>.....//... !	
en-voorts-zeggen aan-hen de-broederverwanten-hunner wat? jullie.	
.....	
en-voorts-zeggen-zij:	9
.....//.....\.....	
sta-op-! en-wij-zijn-aan't-opgaan op-tegen-hen,	
///.....\.....	
ja wij-zien enwel-het-land,	
.....//.....<>.....	
en-kijk-hier goed(is-het) machtig;	
.....\.....	
en-jullie(zijn) stilzittenden,	
.....	
niet-zijn-jullie-traag-aan't-zijn,	
.....//.....<>.....//..... !	
om-te-gaan om-te-komen om-weg-te-vangen enwel-het-land.	
.....\.....\.....	
bij-het-komen-van-jullie zijn-jullie-aan't-komen naar~een-genotenvolk	10
.....	
[dat-zich-veilig-weet:	
.....\.....\.....	
en-het-land dat-wijd-is-van handen,	
.....//.....<>.....	
ja-dat-geeft gods in-de-handen-jelieder;	
.....\.....\.....	
een-opstaanplaats omdat geenszins~daar een-tekort(is),	
.....<>.....//..... !	
al-af~inbreng dat(is) in-het-land.	
.....//.....\.....	
en-voorts-rukken-zij-los vandaan-vandaar de-familie-van DáN,	11
.....<>.....	
vandaan-van-TsâReNgáH en-vandaan-van~-AèSheTtáAoL ¹⁶⁹ ;	

onontkoombaarheden in een gebied waar mensen telkens weer worden gedwongen tot de strijd om te overleven. Maar juist zo wordt in datzelfde Richterenboek vreedzame coëxistentie als perspectief de profetische boodschap. En geldt dat niet precies zo voor de huidige situatie in dit gebied aan weerszijden van de Jordaan?¹⁶⁹ Het is opvallend hoe dikwijls deze twee plaatsnamen in deze hoofdstukken worden genoemd. Het zijn de plaatsnamen waarmee de geschiedenis van de laatste Richter Simson beginnen en eindigen. En hij is ook een Daniël! Beide geschiedenissen zijn daarmee op elkaar betrokken. Dat betekent dat ook de uitleg van deze betrokkenheid blijk moet geven. Wanneer we Simson lezen als het verhaal van een krachtpatser en een rokkenjager, zal dat de uitleg van deze verhalen inkleuren, maar wanneer Simson hebben leren zien als een minnaar bij uitstek, zal dat onze kijk op deze verhalen ook moeten bepalen. Hoe? Bijvoorbeeld zo: met het verlaten van deze plaatsen, waar Simson begraven ligt, verlaten zij ook de weg die Simson ging, de weg van de nazireeër en laten zich meevoeren in een strijd die gericht is op overleven ten koste van anderen. Dat de handelwijze van de Daniëten onder profetische kritiek staat en zeker niet met een doodoener als "zo ging het nu eenmaal toen ter tijd, toen nomadische groepen probeerden zich te settelen in deze al sterk gecultiveerde gebieden rond de Jordaan" in deze teksten zijn beschreven, maakt dat steeds terugkerende zinnetje duidelijk: "Er

.....\.....
 zes-honderd manmenselijken,
<>.....//..... !
 omgord-met gerei-van broderij.

.....
 en-voorts-gaan-zij-op: 12
//.....//.....<>.....
 en-voorts-laten-zij-zich-neer bij-QieReJàT JeNgáRieJM in-JeHuWDáH;
|'.....□.....\...../.....
 om-vastzo roepen-zij tot-de-opstaanplaats (nl.)die MàCheNéH-DáN¹⁷⁰:
 ///.....\.....
 tot de-dag-van vandaag,
|'.....<>.....//..... !
 kijk-hier laat-achter QieReJàT JeNgáRieJM.

.....//.....<>.....
 en-voorts-steken-zij-over vandaan-van-daar het-gebergte~AèPheRáJieM; 13
<>.....//..... !
 en-voorts-komen-zij tot-het-huis-van MieJKháH.

.....||.....\.....
 en-voorts-buigen-zich-toe¹⁷¹ de-vijf-van de-menselijken, 14
∩.....\.....,
 [die-gaan om-te-bevoetebenen enwel~het-land LàJieSh
|.....
 en-voorts-zeggen-zij tot-de-broederverwanten-hunner,

 volkènnen-jullie:
 □.....\.....//.....\||.....\.....
 ja er-is in-de-huizen (nl.)die een-schort en-TeRáPhieJM,
<>.....
 een-beitelwerk en-een-plaatsing;
<>.....//..... !
 en-nu volkènt wat~jullie-aan't-maken-zijn.

.....\.....
 en-voorts-wijken-zij-af daarheen, 15
//.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-komen-zij naar~het-huis-van~de-bonker de-LéWiet ten-huize-van

 [MieJKháH;
<>..... !
 en-voorts-wensen-zij~aan-hem vrede.

was in die dagen geen koning in Israël". Dat betekent niet alleen, dat chaos altijd erger is dan zelfs de hardvochtigste 'koninklijke' dictatuur - dat waarschijnlijk ook, maar het begrip koning heeft hier reeds de profetische invulling, waarmee in de beginverhalen van Samuel I elk koningschap beoordeeld wordt, n.l. de messiaanse invulling.

¹⁷⁰ Die naam betekent: neerlatingsplek-van~DáN.

¹⁷¹ Uit tekstebn zoals deze blijkt dat dit Hebreeuwse werkwoord met de gebruikelijke vertaling niet echt recht wordt gedaan. Dat sommige lexicons aannemen dat hier een homoniem gebruikt wordt van een ander Hebreeuws werkwoord met dezelfde drie radicalen dat 'buigen' betekent, is dus bepaald niet vanzelfsprekend. Het gaat immers niet om ons 'antwoorden' dat volgt op een aanspraak door een ander; het gaat juist om dit 'eerste aanspreken' en dat wordt allereerst aangeduid met een *beweging*: zich naar iemand toe buigen.

.....\..... . .
 en-zes-honderd manmenselijke: 16

.....|.....\.....
 omgord-met gerei-van de-broderij-hunner,
<>.....\.....
 zich-plaatsend in-de-opening-van de-poort;
 ..\..... !
 namelijk vandaan-van-de-stichtkinderen-van~DáN.

.....|.....\..... . .
 en-voorts-gaan-op de-vijf menselijke: 17

.....\..... ,
 zij-die-gaan om-te-bevoetebenen enwel-het-land
\..... .
 zij-komen daarheen,

 zij-nemen:
\\.....|..... . .
 enwel-het-beitelwerk en-enwel-het-schort,
<>.....
 en-enwel-de-TeRáPhieJM en-enwel-het-gietwerk;

....
 en-de-priester:

.....|.....\..... . .
 hij-plaatst-zich in-de-opening-van de-poort,
\..... !
 en-de-zes-honderd man(menselijk),
<>.....\..... !
 omgord-met gerei-van broderij.

... . .
 en-deze: 18

.....///.....\..... . .
 zij-komen in-het-huis-van MieKháH,
|.....\..... . .
 en-voorts-nemen-zij enwel-het-beitelwerk het-schort,
<>.....
 en-enwel-de-TeRáPhieJM en-enwel-het-gietwerk;

.....///.....|..... . .
 en-voorts-zegt tot-hen de-priester,
 .//.....<>..... !
 wat(zijn)? jullie makende.

.....□.....\\.....//.....<>.....
 en-voorts-zeggen-zij aan-hem zwijg stel de-hand-jouwer op-de-mond-jouwer 19

.....\..... . .
 [en-ga genoot-met-ons,

.....<>.....\.....
 en-geschied-voor-ons tot-omvamende en-tot-priester;

..\.....\..... . .
 goed? geschied-jij (als)priester:

.....\\.....\.....
 voor-het-huis-van een-menselijke en-één-enkele,
 ///.....\.....
 of geschied-jij (als)priester,
//.....<>..... !
 voor-een-stamstaf en-voor-een-familie in-JieSseRáAéL.
|.....\.....
 en-voorts-doet-het-goed het-hart-van de-priester, 20
|.....
 en-voorts-neem-hij enwel~het-schort,
<>.....
 en-enwel-de-TeRáPhieJM en-enwel~het-beitelwerk;
<>.....//..... !
 en-voorts-komt-hij in-het-naderlijf-van het-genotenvolk.
<>.....
 en-voorts-wenden-zij-zich en-voorts-gaan-zij; 21
\\.....\\.....//.....
 en-voorts-stellen-zij enwel-het-trippelkroost en-enwel-de-verworvenheid
<>..... !
 [en-enwel-de-zwaarte¹⁷² voor-de-vertegenwending-hunner.
 // <>.....\.....
 zij ver-zijn-zij vandaan-van-het-huis-van MieJKháH; 22
\\.....///.....|.\\.....
 en-de-menselijken die(zijn) in-de-huizen-hunner die(zijn)
\.....
 [genoot-met~het-huis-van MieJKháH,

 worden-bijeen-geschreeuwd,
<>..... !
 en-voorts-kleven-zij-aan-bij enwel~de-stichtkinderen-van~DáN.
|.....
 en-voorts-roepen-zij naar~de-stichtkinderen-van~DáN, 23
<>.....
 en-voorts-omsingelen-zij de-vertegenwending-hunner;
\.....
 en-voorts-zeggen-zij aan-MieJKháH,
<>///..... !
 wat?~aan-jou ja jullie-woorden-bijeen-geschreeuwd.
||.....□.....\\.....\\.....
 en-voorts-zegt-hij enwel~de-gods-mijner die ik-maak nemen-jullie 24
<>.....<>.....\.....
 [en-enwel~de-priester en-voorts-gaan-jullie wat(is-er)?~voor-mij nog;
//.....//.....<>..... !
 en-wat(is)~dit (dat)jullie-aan't-zeggen-zijn tot-mij wat?~aan-jou.
///.....|.....
 en-voorts-zeggen tot-hem de-stichtkinderen-van~DáN, 25

¹⁷² in de zin van 'wat zwaar is' - om te dragen.

.....//.....<>.....
 niet-ben-jij-aan't-doen-horen de-stem-jouwer genoot-met-ons;
\
 afwendend-dat-aan't-botsen-zijn op-jullie,
|\
 menselijken bitter-van lichaamziel,
//.....<>.....
 en-voorts-is-aan't-ingehaald-woorden de-lichaamziel-jouwer
//..... !
 [en-de-lichaamziel-van het-huis-jouwer.
//.....<>.....
 en-voorts-gaan de-stichtkinderen-van-DaN voor-de-neemweg-hunner; 26
\
 en-voorts-ziet MieJKháH:
//.....\
 ja-hard (zijn)zij vandaan-van(anders-dan)-hij,
<>.....//..... !
 en-voorts-wendt-hij-zich en-voorts-keert-hij-terug
 [naar-het-huis-zijner.
\
 en-zij zij-nemen enwel wat~maakt MieJKháH: 27
\
 en-enwel~de-priester die geschiedt~voor-hem
\
 en-voorts-komen-zij af-op-LàJieSh:
|\
 af-op-een-genotenvolk kalm-zijnde en-zich-veilig-wetend¹⁷³,
//.....<>.....
 en-voorts-slaan-zij-hen aan-de-mond-van~het-zwaard;
<>.....//..... !
 en-enwel-de-stad vervlammen-zij met-vuur.
\
 en-(er-is)geen eruit-sleper ja ver-is~zij vandaan-van-TsieJDóWN: 28
//.....|.....
 en-een-inbreng(is-er) geenszins~voor-hen genoot-met~een-roodling,

¹⁷³ Doordat de verteller/schrijver juist hier deze typering, die hij eerder ook al gaf, herhaalt, wordt de bruutheid en de zinloosheid van de volgende regel beklemtoond. Dat kan niet anders betekenen, dan de stam Dan ZO dit deel van het land niet had mogen gaan bewonen. Even duidelijk wordt het in het Richterenboek, dat de stammen niet de godsdienst van de al aanwezige bewoners moeten overnemen. Waar zij wonen moeten de slachtplaatsen voor hun goden worden afgebroken. Maar indien die de stammen van Israël een plaats gunnen en hun godsdienst gunnen, wordt bereikt wat de bedoeling is: coëxistentie en dat is tegelijk elkaar confronteren met het grote verschil in godsdienstigheid; dat vraagt van Israël steeds weer de hernieuwing van hun keuze voor die JHWH-van-Israël. Want tientallen keren, in de meest uiteenlopende situaties, wordt Israël (door de profeten en om te beginnen door Jozua(24)) opgeroepen om deze keuze te bevestigen. Zij hebben echter een *keuze* d.w.z. de vrijheid om anders te kiezen, zonder die vrijheid kan er geen sprake zijn van waarachtige liefde tussen Israël en die JHWH-van-Israël. Met wat de 'stichtkinderen-van-DaN' hier het volk van Lais aandoen, bevestigen zij niet hun keuze voor die JHWH-van-Israël, in tegendeel zij bevestigen hun onderhorigheid aan de goden van het land en aan de daarbij horende overlevingsstrategieën van verenedering van wat zwakker is dan jijzelf (en het volk van Lais is volstrekt weerloos, zie ook vs 28) en van hielentikkerij van wie sterker is.

.....| |<>.....\.....
 en-zij(is) in-de-diepte die(is) voor-BéJT-ReChóWBh;
//.....<>.....//..... !
 en-voorts-stichten-zij enwel-de-stad en-voorts-zitten-zij daarin.
///.....|
 en-voorts-roepen-zij de-naam-van~de-stad DáN, 29
| \.....
 in-de-naam DáN-van de omvamende-hunner,
 .//.....<>.....
 die gebaard-is voor-JieSseRáAéL;
//.....//.....<>.. !
 daarentegen(is) LàJieSh de-naam-van~de-stad eerder.¹⁷⁴
\\.....//.....<>.....
 en-voorts-doen-opstaan voor-zich de-stichtkinderen-van~DáN 30
 [enwel~het-beitelwerk;
 □.....\\...../.....
 en-JeHóWNáTáN stichtzoon-van~GéReShoM stichtzoon-van~MeNàShShèH
 \.....
 [hij en -de-stichtzonen-zijner:
///.....| \.....
 zij-geschieden (als)priesters voor-de-stamstaf-van de-DáNiet,
<>.....//..... !
 tot-de-dag-van de-ontmanteling-van het-land¹⁷⁵.
 \.....
 en-voorts-stellen-zij voor-zich, 31
//.....<>..... \.....
 enwel-het-beitelwerk-van MieJKháH dat hij-maakt;
//.....<>..... !
 al-af~de-dagen dat-geschiedt het-huis-van~gods in-ShieLoH.

~

.....| \.....
 en-voorts-geschiedt-het in-de-dagen (nl.)die, 19.1
<>..... \.....
 en-een-koning (is-er)geenszins in-JieSseRáAéL;¹⁷⁶

¹⁷⁴ Zie Joz.19:47. In die versie ontbreekt de profetisch kritische inbreng, die zo kenmerkend is voor de tekst van het boek Richteren.

¹⁷⁵ Bedoeld is waarschijnlijk de wegvoering van het Noordrijk in 722 v.Chr. Uit zo'n zin blijkt, dat deze tekst ver na 722 v.Chr. is opgeschreven. Wat mondeling aan herinneringen uit het verleden is overgeleverd heeft pas veel later deze vorm gekregen en die vorm is sterk beïnvloed door de profetische visies. Op schrift gesteld is deze tekst niet voor 500 v.Chr. .

¹⁷⁶ We herhalen hier nog eens, dat deze zo kenmerkende zin van het boek Richteren niet alleen doelt op het ontbreken van een centraal gezag en een daardoor geordende samenleving. Uit deze zin moet worden opgemaakt, dat het koningschap volgens het boek Richteren als het geweten van de stammengemeenschap dient te functioneren. En dat wat 'geweten' moet worden door de koningen en door hen in hun regeerpraktijk moet worden gepraktiseerd is de ToRaH, is een aan de bevrijding uit Egypte ontleende maatschappelijke orde, waaraan de naam JHWH is verbonden, een een rechtvaardige en zorgzame orde, waarin altaardienst (c.q. liturgie) en dagelijksleven elkaar bevestigen. Reeds hier in het boek Richteren wordt de koning (c.q. de staat, de overheid) de messiaanse keten om de hals gehangen.

..... \ \
 en-voorts-geschiedt-er een-manmenselijke een-LéWiet:
 /// \
 inklamper-is-hij in-de-bekkens-van het-gebergte-van-AèPheRàJieM,
 | \
 en-voorts-neemt-hij ~voor-zich een-vrouwmenselijke een-kindvrouw¹⁷⁷,
 //... <> !
 vandaan-van BéJT LèChèM te-JeHuWDáH.
 /// |
 en-voorts-hoereert op-tegen-hem¹⁷⁸ de-kindvrouw-zijner, 2
 /// | \
 en-voorts-gaat-zij vandaan-van-bij-hem naar-het-huis-van
 [de-omvamende-harer,
 //... <>
 naar~BéJT LèChèM te-JeHuWDáH;
 | | <> //... !
 en-voorts-geschiedt-zij ~daar aan-dagen vier nieuwmaanden.¹⁷⁹
 \ / \
 en-voorts-staat-op de-manmenselijke-harer en-voort-gaat-hij 3
 [laat-achter-haar-aan:
 /// |
 om-in-te-brengen op-het-hart-harer om-te-doen-terugkeren-haar,
 // <> \
 en-de-bonker-zijner genoot-met-hem en-een-jukpaar ezels;
 \ | \
 en-voorts-doet-zij-komen-hem in-het-huis-van de-omvamende-harer,
 \ | \
 en-voorts-ziet-hem de-omvamende-van de-bonkster,
 <> !
 en-voorts-verheugt-hij-zich om-te-treffen-hem.
 /// \ \
 en-voorts-volhardt-bij-hem de-bruidsman-zijner de omvamende-van 4

¹⁷⁷ Dit Hebreeuwse woord is leenwoord uit het Grieks *παλλακη* en dat duidt op een meisje aan het begin van haar pubertijd, later wordt het dan ook een *NàNgæRáH* genoemd, een bonkster. De vertaling bijwif (SV) of bijvrouw (NBG, NB, NBV) geeft de lezer een verkeerde indruk en zorgt ervoor dat ook de volgende mededeling foutief wordt geïnterpreteerd. Maar zo krijgt de liefde die deze Leviet voor het meisje voelt niet het gewicht dat de tekst er aan geeft.

¹⁷⁸ Alle (mij bekende) vertalingen, zeggen hier "bij-hem", maar dat staat er niet; dat kan het hebreeuwse *NgàL* eigenlijk niet betekenen; het betekent 'op' (c.q. op-af, en ook 'op-tegen' of 'over'. Hoereren houdt in: zich laten betalen voor sex. Mogelijk liet zij haar 'man' zelfs betalen en kon zij met dat geld weggelopen. Uit het vervolg blijkt dat haar gedrag haar niet kwalijk wordt genomen! En dat is opvallend, maar wordt in de uitlegtraditie nooit verdisconteerd en dat zegt veel over . . . de exegeten!

¹⁷⁹ In de bijdrage van Lidwien M. van Buuren in het Amsterdamse Cahier nr 19 "Rich-teren", "Het raadsel van de bijvrouw", wordt de hele uitlegtraditie nagegaan (bl. 169 e.v.). Het is te betreuren, dat in deze bijdrage tenslotte dit jonge meisje medeverantwoordelijk wordt gemaakt voor haar eigen ondergang: "zij zet de eerste stap tot hun scheiding, waarmee alle ellende begint". Zo ziet haar 'man' het blijkbaar niet! De ellende begon in werkelijkheid met de uitlevering van dit jonge meisje van ongeveer 14/15 jaar door haar vader, geheel volgens de patriarchale mannelijke machtstradities, maar dit keer toch met verdrietige gevoelens, en juist om dat laatste gaat het de verteller blijkbaar; het spoort met de thematiek van het hele Richterenboek. Zie: "Een ontmoetingsgelegenheid gezocht" (A.K. van Kooij, Maastricht 2004) blz. 76 e.v.!

.....
 [de-bonkster,
//.....|.. \.
 en-voorts-zit-hij samen-met-hem drie dagen;
|...
 en-voorts-eten-zij en-drinken-zij,
<>..... !
 en-voorts-overnachten-zij daar.
\\.....\..
 en-voorts-geschiedt-het op-dag vier, 5
//.....<>.....\...
 en-voorts-schouderen-zij-zich in-de-ochtend en-voorts-staat-hij-op

 [om-te-gaan;
□.....\\...../.....
 en-voorts-zegt de-omvamende-van de-bonkster tot~de-bruidsmen-zijner:
\\.....//.....<>.....//..... !
 schraag het-hart-jouwer met-een-brok~brood en-later zijn-jullie-aan't-gaan.

 en-voorts-zitten-zij-neer: 6
\\.....//.....<>.....
 en-voorts-eten-zij andertwee verenigd en-voorts-drinken-zij;
/.....//.....|.....
 en-voorts-zegt de-omvamende-van de-bonkster tot~de-manmenselijke,
//.....<>.....//..... !
 maak-je-op~dan-toch en-overnacht en-doe-goed-zijn het-hart-jouwer.
//.....<>.....
 en-voorts-staat-op de-manmenselijke om-te-gaan; 7
|.....
 en-voorts-zet-zich-schrap~bij-hem de-bruidsmen-zijner,
<>.....//..... !
 en-voorts-zit-hij en-voorts-overnacht-hij daar.¹⁸⁰

¹⁸⁰ Wat de vader van het meisje op de vierde dag nog voor elkaar kreeg, nl. dat de man niet met haar en zijn jongen vertrok omdat het eigenlijk al te laat op de dag was om op reis te gaan, kreeg hij op de vijfde dag niet meer voor elkaar. Tot zover is het een mooie vertelling over liefde: de liefde van een vader voor zijn dochter en die van een verantwoordelijk volwassen man voor het meisje dat hij zich, geheel volgens de gewoonten van die tijd, had verworven. Reizen aan het eind van de dag is niet raadzaam. Maar tot twee keer toe lukt het de vader om hem daarvan af te houden. De derde keer zet de man door en vertrekt ook al is het te laat. En de gevolgen zijn vreselijk. Wanneer we zo'n verhaal in TeNaKh tegen komen, moeten we ons niet alleen verwonderen over zo'n dramatische vertelling, maar ook de vraag stellen waarom die vertelling juist hier is opgenomen. Het is een liefdesverhaal, dat uitloopt op een onvoorstelbaar grove schending van alles wat liefde en medemenselijkheid en gastvrijheid behelst en die schending veroorzaakt een zo grote agressie tussen één stam Benjamin en de andere stammen, dat het voortbestaan van deze ene stam op het spel komt te staan. En om dat tenslotte te voorkomen, wordt weer de man-vrouwverhouding ingebracht. En dat alles staat ingeklemd tussen die bekende zin: er is geen koning in Israël. De aanwezigheid van een koning, ofwel van een staatsmacht c.q. een overheid moet dit soort extreme schendingen van liefde en gemeenschap voorkomen. Een neutrale staatsmacht schiet hierin tekort, een dictatoriale staatsmacht is zelf aanstichtser tot zulke extreme schendingen; alleen gekwalificeerd koningschap, preciezer een messiaans gekwalificeerd koningschap, een messiaanse staatsmacht kan en zal deze vorm van extremisme en van gruwelijk misbruik van wat zwak is en wat klein en jong is, vooral van meisjes, waar mensen allemaal ontvankelijk voor zijn of kunnen worden, effectief bestrijden en een samenleving daarvan bevrijden. Tegenover anarchie staat niet een functionerende staatsmacht, maar een messiaans koningschap, een

.....\..... /..... ,
en-voorts-schoudert-hij-zich in-de-ochtend op-dag vijf om-tegaan 8
.....\.....
en-voorts-zegt de-omvamende-van de-bonkster:
.....|.....
schraag-dan-toch het-hart-jouwer,
.....<>.....\.....
en-zij-doen-elkaar-dralen tot-het-rekken-van de-dag;
.....<>..... !
en-voorts-eten-zij die-andertwee.
.....///.....|.....
en-voorts-staat-op de-manmenselijke om-te-gaan, 9
//.....<>.....
hij en-het-kindvrouwkje-zijner en-de-bonker-zijner;
.....\.....\.....\.....\.....|'.....
en-voorts-zegt aan-hem de-bruidsmen-zijner de-omvamende-van de-bonkster
.....\.....□...\\...../.....
[kijk-hier dan-toch neer-zakt de-dag tot-de-avond:
.....| |.....\\.....///.....|.....//.....|
overnacht-dan-toch kijk-hier neer-laet-zich de-dag overnacht hier
.....\.....
[en-doe-goed-zijn het-hart-jouwer,
.....///.....|.....
en-voorts-zijn-jullie-je-aan't-schouderen morgen
[voor-de-neemweg-jelieder,
.....<>..... !
en-voorts-ben-jij-aan't-gaan tot-de-tent-jouwer.
.....///.....|.....
en-niet-heeft-behoefte de-manmenselijke on-te-overnachten: 10
.....\.....
en-voorts-staat-hij-op en-voorts-gaat-hij:
.....|.....\.....
en-voorts-komt-hij tot-het-terecht-liggende-van JeBhuWSh,
<>.....
dat(is) JeRuWSháLáieM;
.....
en-genoot-met-hem:
.....///.....|.....
een-jukpaar ezels omwonden,
.....<>..... !
en-het-kindvrouwkje-zijner genoot-met-hem.

messiaanse overheid. En dat is de boodschap van het gehele boek Richteren, een bij uitstek profetische boodschap. Een koning wordt gezalft. Deze zalving maakt van elk koningschap, van elke overheid een constitutioneel koningschap een constitutionele overheid, gebonden nl. aan een constitutie, in TeNaKh is dat de ToRah, samengevat in de tien woorden en het dubbele liefdesgebed. Een overheid is sociaal en anders is zij misdadig! Altijd zal het volgens de profetische inbreng van OT en NT moeten gaan om dit sociale karakter van de overheid - en sociaal ingevuld door Torah en Evangelie, ofwel om de messianiteit zoals die werd en wordt belichaamd in Jezus van Nazareth.

\.....
 zij (zijn) genoot-bij~JeBhuWSh, 11
<>.....
 en-de-dag daalt machtig;
\\...../
 en-voorts-zegt de-bonker tot~de-machtiger-zijner:
//.....//.....
 aan-de-gang~toch en-wij-zijn-aan't-de-wijk-nemen
//.....<>.....
 [naar~de-stad-van~de-JeBhuWSieten (nl.)deze
//..... !
 [en-wij-zijn-aan't-overnachten daarin.
\
 en-voorts-zegt tot-hem de-machtiger-zijner: 12
 .///.....|.....\
 niet zijn-wij-de-wijk-aan't-nemen naar~de-stad-van de-waargenomene¹⁸¹,
 .//.....//.....
 die niet(is)-vandaan-van-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL¹⁸²;
<>..... !
 en-voorts-zijn-wij-aan't-oversteken tot~GieBheNgáH.
\
 en-voorts-zegt-hij tot-de-bonker-zijner, 13
 //.....<>.....\
 ga en-wij-zijn-aan't-lijfnaderen-! tot-één-enkele-van de-opstaanplaatsen;
//.....<>..... !
 en-voorts-zijn-wij-aan't-overnachten in-GieBheNgáH of in-RáMáH.
<>.....
 en-voorts-steken-zij-over en-voorts-gaan-zij; 14
///.....|.....
 en-voorts-komt-neer voor-hen de-zon,
//.....<>.....//..... !
 ter-zijde-van GieBheNgáH dat(is) aan-BieNeJáMieN.
\
 en-voorts-nemen-zij-de-wijk daarheen, 15
<>.....\
 om-te-komen om-te-overnachten in-GieBheNgáH;

 en-voorts-komt-hij:
\\.....|.....\
 en-voorts-zit-hij op-een-wijdte-van de-stad,
//.....//.....//.....<>.....
 en-geen manmenselijke die-binnenhaalt~enwel-hen huiswaarts
 !
 [om-te-overnachten.

¹⁸¹ Meestal wordt dit Hebreeuwse woord vertaald met 'vreemde', maar daarvoor kent het Hebreeuws een ander woord. Dit woord is afgeleid van een werkwoord, dat in alle betekenissen van het Nederlands met 'waarnemen' kan worden vertaald. Een 'waargenomene' is iemand die opvalt en 'dus' ergens anders thuishoort.

¹⁸² Hier na staat in de Hebreeuwse tekst nog het woord HéNNáH, dat overal (te beginnen al in de Griekse LXX) wordt weggelaten. Letterlijk betekent het 'zij' en zou dus betrekking moeten hebben op de kinderen van Israel.

-\.....\..... . . .
 en-kijk-hier een-manmenselijke baard-oud: 16
\.....///.....|
 hij-komt vandaan-van-het-maakwerk-zijner vandaan-van~ het-veld

 [in-de-avond,
|.....
 en-de-manmenselijke (is)
 [vandaan-van-het-gebergte-van~AèPheRàJieM,
<>.....
 en-hij (is)~inklamper¹⁸³ in-GieBheNgáH;
//.....<>.....//..... !
 en-de-menselijken-van de-opstaanplaats(zijn) BeNéJ JeMieNieten¹⁸⁴.
-\..... . . .
 en-voorts-draagt-hij-hoog-heen de-wel-ogen-zijner: 17
//.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-ziet-hij enwel-de-manmenselijke die-op-pad-is op-de-wijdte-van

 [de-stad;
\\.....|.....//.....//.....<>..
 en-voorts-zegt de-manmenselijke de-baardoude waarheen? ben-jij-aan't-gaan
//..... !
 [en-vandaan-vanwaar? ben-jij-aan't-komen.
-\..... . . .
 en-voorts-zegt-hij tot-hem: 18
 \\...../.....\.....
 overstekers(zijn) wij vandaan-van-BéJT~LèChèM JeHuWDáH

 [tot~de-bekkenholten-van het-gebergte-van~AèPheRàJieM

 vandaan-van-daar (ben) ik,
|.....//.....<>.....
 en-voorts-ga-ik tot~BéJT LèChèM JeHuWDáH;
\\.....|.....
 en-enwel-naar~het-huis-van die-JHWH-van-Israël (ben)ik heengaande,

 en-geen manmenselijke
//.....<> !
 die-binnen-haalt enwel-mij huiswaarts.
-///.....|.....
 en-ook~stroo ook~voeder is-er voor-de-ezels-onzer, 19

 en-ook brood en-wijn is-er~voor-mij en-voor-de-heerdienares-jouwer,

¹⁸³ Ook dit woord wordt meestal met '(gast-)vreemdeling' vertaald, maar het is afgeleid van een werkwoord, waarin als kern een Hebreeuws woord herkenbaar is dat het beste met 'klamp' kan worden vertaald. Deze man is wat wij een immigrant zouden noemen, iemand zich aangeklampt heeft - beter dus 'ingeklamp't' - in deze Benjaminitische stad.

¹⁸⁴ Waarschijnlijk een andere schrijfwijze voor Benjaminieten.

.....<>.....
 en-voor-de-bonker genoot-met~de-heerdienaar-jouwer;
 .//.....<>..... !
 geen tekort-aan al-af~inbreng.

SEDER

.....\.....//.....|.....\.....
 en-voorts-zegt de-manmenselijke baardoud vrede voor-jou, 20

.....//.....<>.....
 alleen al-af-wat-jij-tekort-komt (is)op-mij;
//.....<>..... !
 alleen op-de-wijdte ben-jij-niet~aan't-overnachten.

.....\.....
 en-voorts-doet-hij-komen-hem tot-het-huis-zijner, 21

.....<>.....
 en-afdracht voor-de-ezels;
|.....
 en-voorts-wassen-zij de-voetebenen-hunner,
<>..... !
 en-voorts-eten-zij en-voorts-drinken-zij.

.....\.....,
 zij(zijn) doende-goed-zijn enwel-het-hart-hunner 22

.....□.....\...../
 en-kijk-hier menselijken-van de-stad stichtkinderen~zonder-nut¹⁸⁵;
\.....|.....
 zij-omsingelen enwel~het-huis,
 .<>.....
 bonzend op~de-bungeldeur;

.....
 en-voorts-zeggen-zij:
□.....\.....//.....\.....
 tot-de-manmenselijke de-bezitter¹⁸⁶-van het-huis de-baardoude te-zeggen,

.....
 doe-uittrekken:
//.....//.....<>.....
 enwel~de-manmenselijke die~komt naar~het-huis-jouwer
 !
 [en-voorts-zijn-wij-aan't-volkennen¹⁸⁷-hem.

.....\.....
 en-voorts-trekt-uit tot-hen: 23

.....|.....\.....
 de-manmenselijke de-bezitter-van het-huis,

¹⁸⁵ Hebreeuws: BeLieJJàNgàL ofwel Belial: zo is dit woord bekend geworden in onze taal en verstaan als 'duivelskinderen'. Letterlijk zijn in het Hebreeuws de woorden "zonder" en "nut" te herkennen.

¹⁸⁶ Hebreeuws: BàNgàL.

¹⁸⁷ Dit bekende Hebreeuwse werkwoord klinkt hier dubbelzinnig: willen ze de man leren kennen of willen zij hem zo 'be-kennen' en dat kan gelschaftsgemeenschap inhouden.

..... \
 en-voorts-zegt-hij tot-hen,
 <> \
 nee~broederverwanten-mijner niet-aan't-kwaad-doen-jullie

 [dan-toch;
 □ | /// |
 laat-na dat~komt de-manmenselijke (nl.)deze naar-het-huis-mijner,
 <> // !
 niet-aan't-maken-jullie enwel een-slapheid (als)deze.
 □ \ /
 kijk-hier de-stichtdochter-mijner maagdelijk en-de-kindvrouw-zijner: 24
 /// |
 ik-ben-aan't-doen-uittrekken-haar~dan-toch (als)inwilliging-van-hen¹⁸⁸
 \
 [en-buigt(haar) (als)inwilliging-van-hen,
 \
 en-maakt voor-hen,
 <>
 het-goede in-de-welogen-jelieder;
 /// | \
 en-aan-de-manmenselijke (nl.)deze zijn-jullie-niet aan't-maken,
 <> // !
 de-inbrenge-van een-slapheid (als)deze.
 /// | \
 en-niet-hebben-behoefte de-menselijken om-te-horen om-hem, 25
 /// |
 en-voorts-vat-hard-aan de-manmenselijke op-de-kind-vrouw-zijner,
 // <>
 en-voorts-doet-hij-uittrekken tot-hen naar-straatbuiten;
 \ □ ///
 en-voorts-volkennen-zij enwel-haar en-voorts-handelen-zij ~met-haar
 \ |
 [al-af-de-nacht tot-de-ochtend,
 <> // !
 en-voorts-zenden-zij-haar-heen bij-het-opgaan-van
 [het-uitgekozen-vroege-glans-donker.¹⁸⁹

¹⁸⁸ Dit Hebreeuwse woord wordt in de meeste vertalingen overgeslagen, omdat het wordt beschouwd als een overbodige verdubbeling van het object 'haar' van het werkwoord; men moet dan ook de schrijfwijze corrigeren: AóWTáH i.p.v. AóWTáM. Diezelfde verdubbeling zou even verder opnieuw plaats gevonden hebben en dat is toch erg onwaarschijnlijk. We kiezen er hier voor om het Hebreeuwse woord af te leiden van een wat ongebruikelijk werkwoord AáWàT, dat 2 keer voorkomt (Gen.34:22 en II Kon.12:9 - II Kon.9:15 is problematisch) en 'inwilligen' betekent. Er zijn geen afleidingen van bekend, maar hier zou van zo'n afleiding sprake kunnen zijn: een substantief met een bezittelijk voornaamwoord als suffix.

¹⁸⁹ Uit dit gruwelijke verhaal blijkt dat voor de gastvrijheid t.a.v. de mannelijke vreemdeling een jong meisje rücksichtlos wordt opgeofferd. Het zijn uitingen van een huiveringwekkende mix van geweldadigheid en agressiviteit en lustbevrediging die weliswaar ook toen zoals nu meer uitzondering dan regel is, maar als uitzondering niettemin hele menselijke samenlevingen karakteriseren: de machtsverhouding tussen man en vrouw, de machtsverhouding tussen zogenaamde autochtonen en allochtonen enzovoort. Ongetwijfeld is dit geen verslag, maar een verhaal, maar als verhaal precies een verslag van bekende voorvallen. Er wordt niets

.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-komt de-vrouwmenelijke voor-de-vertegenwending-van 26
 [de-ochtend;
||.....\\.....//.....
 en-voorts-valt-zij in-de-opening-van het-huis-van-de-manmenelijke
//.....<>..... !
 [waar-de-machtiger-harer in-is tot-het-licht.
\\...../.....
 en-voorts-staat-op de-machtiger-harer in-de-ochtend, 27
|.....\.....
 en-voorts-opent-hij de-bungeldeuren-van het-huis,
<>.....\.....
 en-voorts-trekt-hij-uit om-te-gaan de-neemweg-zijner¹⁹⁰;
\\.....\.....
 en-kijk-hier de-vrouwmenelijke de-kindvrouw-zijner:
\\....|.....\.....
 gevallen in-de-opening-van het-huis,
//..... !
 en-de-handen-harer op-de-kom-er-in¹⁹¹.
\\.....//.....//.....<>.....\.....
 en-voorts-zegt-hij tot-haar sta-op en-wij-zijn-aan't-heengaan en-geenszins 28

 [een-zich-toebuigende;
\\.....|.....
 en-voorts-neemt-hij-haar op-de-ezel,
\.....
 en-voorts-staat-op de-manmenelijke,
<>..... !
 en-voorts-gaat-hij tot-de-opstaanplaats-zijner.

verdoezeld of verdedigd in dit oude verhaal (omstreeks 500 v.Chr. geschreven). Deze schanddaad zal heel de stammengemeenschap ontwrichten zoals het slot van het boek Richtereren vertelt. En daar lezen we dan weer dat in die tijd er geen publiek geweten functioneert: er is geen koning! D.w.z. : geen MESSIAS-koning. De vraag naar een publiek geweten 'is ook nu uiterst actueel. Actueel is ook de vraag of een constitutioneel koningschap die rol niet zou kunnen vervullen, door hem / haar direct met de ombudsman-instituten te verbinden.

¹⁹⁰ Zou hij werkelijk van plan zijn geweest om te vertrekken zonder naar zijn kindvrouw verder om te kijken? De vertelling suggereert het. Was zo'n houding van een man voor de verteller vanzelfsprekender dan die voor ons nu is? Preciezer: voor de lezers van nu, want voor mannen heeft ook nu maar al te vaak de vraag prioriteit hoe deze afschuwelijke en ook hem compromitterende gebeurtenis zo snel mogelijk achter zich te laten. Dat lukt de man in deze vertelling niet, omdat hij struikelt over zijn kindvrouw, Dit verhaal, opgeschreven in deze vorm zeker na 500 v.Chr., gaat ook over de mannen van alle tijden, ook de huidige - alle mannen, ook over hen die zoiets gelukkig niet doen - en dat zijn de meesten, maar velen, te velen, doen het wel! Zolang zij weigeren in de spiegel van dit verhaal te kijken, zullen vrouwen hen over zichzelf moeten laten struikelen door op de drempel van zijn huis te gaan liggen. In zo'n verhaal als dit en in de geweldsneiging die de zo mooie en kwetsbare lichamelijke intimiteit tussen man en vrouw overal en altijd bedreigt, maken we de ondergang mee van de humaniteit. Op deze ondergangsrouten wordt in het vervolg van dit verhaal in het boek Richtereren dan ook de volgende stappen gezet. Het zal eindigen met de 'redding' van de stam Benjamin doormiddel van een toegestane vrouwenroof! Waar vinden we een geschiedschrijver van een volk c.q. waar een verhalenverteller die het inzicht en de moed heeft (gekregen) om met zo'n destructief slot zijn boek te beëindigen? En waarom zou deze Joodse verteller / schrijver van 2500 jaar geleden dat gedaan kunnen hebben? Ga met deze vragen verder lezen.

¹⁹¹ Dit Hebreeuwse woord kan met 'drempel' vertaald worden, maar dan horen we niet, dat in het Hebreeuws het gebruik van dit woord uitsluitend op het binnenkomen betrekking heeft; het is niet de aanduiding van een overgangspunt, het is een verwelkomingsplek.

.....\.....
 en-voorts-komt-hij naar-het-huis-zijner: 29

.....///.....\.....|.....\.....
 en-voorts-neemt-hij enwel~het-etensmes¹⁹² en-voorts-vat-hij-hard

.....
 [de-kindvrouw-zijner,

.....\.....|.....
 en-voorts-verhompt-hij-haar de-harde-botten-harer,
//<>.....
 tot-twaalf hompen;

.....
 en-voorts-zendt-hij-haar,
 ...<>.....//..... !
 in-al-af de-gebiedsgrens-van JieSseRáAéL.

.....\.....
 en-het-geschiedt al-af~wie('t)-ziet: 30

.....|.....///.....|.....
 en-hij-zegt niet geschied-is en-niet~gezien-is als-dit,
|.....///.....
 vandaan-van-de-dag-van het-opgaan-van

.....\.....
 [de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL vandaan-van-het-land

[MieTseRàieM,

.<>.....\.....
 tot de-dag (nl.)deze;

.....//.....<>.....///..... !
 stelt-het-hart-jelieder op-haar schaft-raad en-brengt-in.

~

.....\.....
 en-voorts-trekken-uit al-af~de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL 20.1

.....\.....<>.....\.....
 en-voorts-stemt-zich-af de-ordegemeenschap als-een-manmenselijke

.....
 [een-één-enkele:

.....\.....
 vandaan-van-DáN en-tot~BéAR ShèBhàNg,
<>.....
 en-het-land GieLeNgáD;

.....<>..... !
 naar~ die-JHWH-van-Israël in-MieTsePáH.

.....\.....
 en-voorts-plaatsen-zij-zich de-wendehoeken-van al-af~het-genotenvolk: 2

¹⁹² Dit Hebreeuwse woord, dat meestal met 'mes' wordt vertaald, is echter afgeleid van een werkwoord dat 'eten' betekent; vandaar de vertaling; 'etensmes'. Het komt behalve hier alleennog voor in Gen.22:6 en 10(!) en Spr.30:14.

///.....\.....
 al-af~de-stam-staven-van JieSseRáAéL,
<>.....\.....
 in-de-afstemming-van het-genotenvolk-van gods;
 .\\...//.....//.....//.....<>.....//.....
 vier honderd kuddetal manmenselijken op-voetebeen ontdaan-hebbend¹⁹³
 !
 [een-zwaard¹⁹⁴.

~

.....|.....\.....
 en-voorts-horen de-stichtkinderen-van BieNeJáMieN, 3
//.....<>.....
 ja-op-gaan de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL MieTsePáH-waarts;
|.....\.....
 en-voorts-zeggen de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL,
||.....|.....<>.....//..... !
 brengt-in ach-hoe? is-geschied kwaad (als)dit.
//.....\.....
 en-voorts-buigt-zich-toe de-manmenselijke de-LéWiet: 4
//.....//.....<>.....
 de-manmenselijke-van de-vrouwmenselijke die-gedood-is en-voorts-zegt-hij;
\\.....|.....\.....
 naar-GieBheNgáH dat(is) aan-BieNeJáMieN,
 .//.....//.....<>..... !
 kom-ik ik en-de-kindvrouw-mijner om-te-overnachten.
///.....|.....\\.....
 en-voorts-staan-op op-tegen-mij bezitsheren¹⁹⁵ -van GieBheNgáH, 5
\\.....//.....<>.....
 en-voorts-omsingelen-zij op-tegen-mij enwel~het-huis 'snachts;
|.....\.....
 enwel-mij lijken-zij te-vermoorden,
//.....<>..... !
 en-enwel~de-kindvrouw-mijner buigen-zij en-voorts-sterft-zij.

¹⁹³ aanvullen: van zijn schede.

¹⁹⁴ Gewaardeerde lezer: is dit een verslag van een historische werkelijkheid? Nee, dat is het niet, het is een verhaal over wat de reactie op zo'n zedenmisdrijf: mannen, vele vele mannen uit de vier windstreken met getrokken zwaarden had kunnen zijn - tenmisnte in de mannelijke fantasie, maar in de werkelijkheid van 11e dag (van alle tijden) soms ook was en is: mannen die hun verontwaardiging tonen voor wat zij zelf gedaan zouden kunnen hebben. Dat de bijbelse verteller dit cynisme bepaald niet vreemd is, blijkt daaruit, dat hij vertelt dat het resultaat van deze mannelijke verontwaardiging een volgende golf van zinloos geweld is. In de traditie van de kerk en de theologie hebben de overwegend mannelijke predikers en uitleggers deze verhalen liever maar overgeslagen. Maar het boek Richteren vertelt deze verhalen niet terloops en in de marge, in tegendeel: heel uitvoerig als een soort negatieve apotheose. Wie deze verhalen overslaat, weet precies waarom hij(!) dat doet! Elke man(menselijke) die ze (vóór-) leest, al was het maar omdat de profeet, die deze verhalen verteld en opgeschreven heeft, dat van ons vraagt in de naam van die-JHWH-van-Israël, kijkt in een spiegel en als hij dat volhoudt, laat hij zich bevrijden van een altijd in hem dreigende onmenselijkheid.

¹⁹⁵ Hebreeuws: BâNgàLieJM > baäls

.....///.....|.....
 en-voorts-grijp-ik de-kindvrouw-mijner en-voorts-verhomp-ik-haar, 6

 en-voorts-verzend-ik-haar,
<>.....\.....
 in-al-af-het-veld-van het-eigendom-van JieSseRáAéL;
 //.....//.....//.....<>..... !
 ja zij-maken een-opzettelijkheid en-een-slappigheid in-JieSseRáAéL.
//.....<>.....\.....
 kijk-hier al-af-jullie(zijn) stichtkinderen-van-JieSseRáAéL; 7
//.....//.....//.....<>..... !
 wel-aan aan-jullie inbreng en-raad hierin.
\\.....|.....
 en-voorts-staat-op al-af-het-genotenvolk, 8
//.....<>.....
 als-een-manmenselijke een-één-enkele om-te-zeggen;
 .///.....|.....\.....
 niet zijn-wij-aan't-gaan iedermenselijke tot-de-tent-zijner,
<>.....//..... !
 en-niet zijn-wij-aan't-wijken iedermenselijke tot-het-huis-zijner.
||.....\.....
 en-nu (is)dit de-inbreng, 9
 .//.....<>.....
 die wij-aan't-maken-zijn voor-GieBheNgáH;
<>..... !
 op-tegen-haar bij-lotssteen.
\.....□.....\\...../.....\.....
 en-voorts-zijn-wij-aan't-nemen tien menselijken voor-honderd voor-al-af 10
\.....
 [de-stamstaven-van JieSseRáAéL:
///.....|.....\.....
 en-honderd voor-een-kuddetal en-een-kuddetal voor-de-veelheid,
//.....<>.....
 om-te-nemen teerkost voor-het-genotenvolk;

 om-te-maken:
|.....\.....
 opdat-zij-komen te-GieBheNgáH-van BieNeJáMieN,
|.....//.....<>..... !
 naar-al-af-de-slappigheid die zij-maken in-JieSseRáAéL.
||.....///.....|.....
 en-voorts-haalt-zich-samen al-af-manmenselijke-van JieSseRáAéL 11
 [naar-de-stad:
//.....<>..... !
 als-een-manmenselijke een-één-enkele (zijn)de-verbondenen.

~

- || /// | .
 en-voorts-zenden de-stamstaven-van JieSseRáAéL menselijken, 12
 // <>
 in-al-af-de-stamstaf-van BieNeJáMieN om-te-zeggen;
 /// \
 wat(is)? het-kwaad (nl.)dit,
 .// <> !
 dat is-geschied bij-jullie.
- |' □ \ / ///
 en-nu geeft enwel-de-menselijken stichtkinderen~zonder-nut die(zijn) 13
 |
 [in-GieBheNgáH en-wij-zijn-aan't-doen-sterven-hen,
 // <>
 en-wij-zij-aan't-opruimen-! het-kwaad vandaan-van-JieSseRáAéL;
 /// |
 en-niet hebben-behoefte BieNeJáMieN,
 || <> // !
 om-te-horen op-de-stem-van de-broederverwanten-hunner
 [de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL. ¹⁹⁶
- \ \ //
 en-voorts-halen-zich-bijeen de-stichtkinderen-van~BieNeJáMieN 14
 <>
 [vandaan-van-de-steden GieBheNgáH-waarts;
 // <> // !
 om-uit-te-trekken ter-broderij genoot-met-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL.
- □ |
 en-voorts-worden-onder-bemoeienis-gesteld de-stichtkinderen-van 15
 / /// |
 [BieNeJáMieN op-de-dag (nl.)die vandaan-van-de-steden,
 ... \ \ // <> \
 twintig en-zes kuddetal manmenselijken ontdaan-hebbend een-zwaard¹⁹⁷;

¹⁹⁶ Het gaat in dit verhaal, d.w.z. de profetische interpretatie en uitwerking van een harde burgeoorlog, om de prioriteit van recht en gerechtigheid boven de trouw en de solidariteit binnen één stam. Dat wordt Israël, preciezer: het Joodse volk, voorgehouden en via hen ons. Dat we ook in het westen deze grondregel nog niet aanhouden, blijkt b.v. daaruit, dat de VS geen onderdanen uitlevert aan het internationaal strafhof! En Rusland dan natuurlijk ook niet - zoals blijkt in hun opstelling t.o.v. de ramp met de MH17. In de hopeloos voortwoekerende gevechten in de hele regio van het Midden Oosten wordt deze grondregel überhaupt niet aanvaard, zoals blijkt uit de nog altijd geldende prioriteit van stamtrouw en stamsolidariteit daar. Hier in een tekst van omstreeks 500 v. Chr. wordt deze grondregel de inzet van een stammenstrijd en een heftige en langdurige, want meer dan één keer overwogen de stammen de strijd om de uitlevering van misdadigers uit Giebea door tegenslagen op te geven en telkens brengt de profetsiche verteller dan de stem van die-JHWH-van-Israël in: vecht door, want de schending van dit kindvrouwje (de schending van een 'mensenrecht'!) moet door de gezamenlijke stammenvergdering berecht worden. Dat deze opdracht om prioriteit te geven aan recht en gerechtigheid boven stamtrouw en stamsolidariteit wordt uitgevochten om een vrouw, een meisje nog, is al even veelzeggend voor een tekst uit 500 jaar geleden. Het zou henden ten dage nog de vraag zijn of de 'politiek' om zo'n 'zaak' zoveel op het spel zou willen en durven zeggen. Het slot van het boek Richteren is meer dan een beschrijving van een stammengemeenschap in ontbinding, het is een spiegel voor anderen, voor lateren, voor ons nu. Horen wij die boodschap, hebben wij er 'behoefte aan'? De Benjaminieten in ieder geval niet. De boodschap is echter ook: recht en gerechtigheid zullen winnen - al is de prijs hoog, zeer hoog, omdat kwaad *bestrijden alleen* niet toereikend is, al is dat soms onvermijdelijk.

□.....///..... |
 afgezonderd vandaan-van-de-inzittenden-van GieBheNgáH

 [laten-zich-onder-bemoeienis-stellen,
 .//.....<>.....//..... !
 zeven honderd manmensenlijken verkozenen.
 \..... \.....
 vandaan-vandaan-van-al-af het-genotenvolk (nl.)dit: 16
 ///..... | .. \.....
 zeven honderd manmensenlijken uitgekozenen,
 .<>.....
 dichtgeklapt de-zuidenrechter-hand-hunner¹⁹⁸;

 al-af~deze:
 .\\.....//.....<>..... !
 slingerend met-eeen-steen naar-het-haar en-niet zijn-zij-aan't-verwaarden¹⁹⁹.
 ~
 \\..... /.....
 en-aan-manmensenlijken-van JieSseRáAéL laten-zich-onder-bemoeienis-stellen: 17
 |
 afgezonderd vandaan-van-BieNeJáMieN,
 .\\.....//.....//.....<>..... \.....
 vier honderd kuddetal manmensenlijken ontdaan-hebbend een-zwaard;

 al-af~deze:
 ..//..... !
 manmensenlijken-van broderij.
//..... \.....
 en-voorts-staan-zij-op en-voorts-gaan-zij-op naar~BéJT~AéL 18
 \..... ,
 [en-voorts-doen-zij-eeen-wens bij-gods
 | \.....
 en-voorts-zeggen de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL,
 ///..... \.....
 wie? is-aan't-opgaan~voor-ons in-de-aanpak,
<>..... \.....
 ter-broderij genoot-met-de-stichtkinderen-van BieNeJáMieN;

¹⁹⁷ Dezelfde twee woorden staan ook aan het einde van vs 2: mannen(!) met getrokken zwaarden en nu staan ze tegenover elkaar en begint het gevecht om de veroordeling van het schenden en doden van . . . een jong meisje!

¹⁹⁸ Het Hebreeuws kan hier enkelvouden gebruiken; dat kan in het Nederlands soms ook, b.v. 700 man, maar hier en ook in de tweede versheft vertalen we voor de duidelijkheid met meervouden. De uitdrukking 'dichtgeklapt de zuidenrechter~hand' betekent 'linkshandig' en wordt daarom dikwijls met 'links' vertaald. Zie Richt.3:15.

¹⁹⁹ In de zin van 'waardeloos maken': waardoor hun slingerbeweging zonder effect wordt. Hier wordt dus inderdaad het Hebreeuwse woord gebruikt, dat zo vaak met 'zondigen' wordt vertaald. Dat dat Nederlandse woord de kern van het Hebreeuwse woord niet weergeeft, blijkt uit teksten zoals deze.

.....//.....<>.....//..... !
 en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël JeHuWDáH in-de-aanpak.
//.....<>.....
 en-voorts-staan-op de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL in-de-ochtend; 19
<>..... !
 en-voorts-laten-zij-zich-neer op~GieBheNgáH.
 ~
|\.....
 en-voorts-trekt-uit iedermenselijke-van JieSseRáAéL, 20
<>.....
 ter-broderij genoot-met~BieNeJáMieN;
|\.....\\\.....//..
 en-voorts-rangschikken enwel-zich de-manmensenlijken-van~JieSseRáAéL
<>..... !
 [een-broderij tot-bij~GieBheNgáH.
//.....<>.....
 en-voorts-trekken-uit de-stichtkinderen-van~BieNeJáMieN 21
 [vandaan-van~GieBheNgáH;
\\\.....//.....\.....
 en-voorts-verderven-zij bij-JieSseRáAéL op-de-dag (nl.)die:
 \\\.....//.....//.....<>..... !
 andertwee en-twintig kuddetal manmensenlijken land-waarts.
//.....\.....\.....
 en-voorts-maakt-zich-hard het-genotenvolk-van de-manmensenlijken-van 22
 [JieSseRáAéL;
\\\.....|\.....
 en-voorts-voegen-zij-toe om-te-rangschikken een-broderij,
|\.....//.....<>.....//... !
 op-de-opstaanplaats zoals-zij-rangschikken daar op-de-dag de-eerdere.
\.....
 en-voorts-gaan-op de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL: 23
\.....
 en-voorts-wenen-zij voor-de-vertegenwending-van~die-JHWH-van-Israël
 ,
 [tot~de-avond
//|.....
 en-voorts-doen-zij-een-wens bij-die-JHWH-van-Israël te zeggen,

 ben-ik-aan't-toevoegen?:
\\\.....|\.....
 om-te-reiken ter-broderij,
//.....<>..
 genoot-met~de-stichtkinderten-van BieNeJáMieN

 [broederverwant-mijner²⁰⁰;

²⁰⁰ Deze toevoeging geeft het dilemma aan: strijden om gerechtigheid, ja maar tegen een broederverwant.

.....//.....<>.....//. !
 en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël gaat-op daartoe.

~

.....\\.....<>
 envoorts-lijfnaderen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL 24

.....//.....<>.....//. !
 [tot-de-stichtkinderen-van BieneJáMieN op-dag andertwee.

.....□.....\\.....//.....
 en-voorts-trekt-uit BieNJáMieN om-te-treffen-hen vandaan-van~GieBheNgáH 25

.....// ,
 [op-dag andertwee

.....□.....\\...../
 en-voorts-verderven-zij bij-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL nogmaals:

\\.....//..//.....<>.....
 acht tien kuddetal manmenschelijken landwaarts;

.....<>.....//..... !
 al-af~deze ontdaan-hebbend een-zwaard²⁰¹.

.....\.....□.....\\.....
 en-voorts-gaan-op al-af-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL 26

...../
 [en-al-af-het-genotenvolk en-voorts-komen-zij te-BéJTéL:

.....|.....///.....|
 en-voorts-wenen-zij en-voorts-zitten-zij daar

.....\
 [voor-de-vertegenwending-van die-JHWH-van-Israël,

.....//.....<>.....
 en-voorts-vasten-zij op-de-dag~(nl.)die tot-de-avond;

.....//.....//.....<>.....
 en-voorts-doen-zij-opgaan opgaanders en-vervrediging

.....//..... !
 [voor-de-vertegenwending-van die-JHWH-van-Israël.

SEDER

.....//.....<>.....
 en-voorts-brengen-wensen de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL 27

[bij-die-JHWH-van-Israël;

.....
 en-daar:

Hier brengt de profetische verteller in dat het er niet alleen om gaat om de solidariteit binnen een stam ondergeschikt te maken aan recht en gerechtigheid, maar dat ook de onderlinge solidariteit van de sammen daaraan ondergeschikt dient te zien. Het is veelzeggend, dat hier steeds in het verhaal wordt ingevoegd, hoe de elf stammen o.l.v. Juda in hun onzekerheid daarover JHWH raadplegen en hoe die hun route bevestigt.

²⁰¹ Wat wil de profetische verteller hier beklemtonen? Gebrek aan motivering bij de elf stammen, omdat zij het dilemma voelen, en bij Benjamin niet? Terwijl juist Benjamin hier moest beseffen hoe aanvechtbaar hun huidige strijdvaardigheid is.

.....|.....\.....
 (is)de-kast-van de-zuivergang-van de-gods,

in-de-dag (nl.)die.

□.....\...../.....
 en-PieJNeCháS stichtzoon-van~AèLeNgáZáR stichtzoon-van~AàHæRon (is) 28

.....\.....
 [staande-blijvende voor-de-vertegenwending-daarvan:

.....\.....
 in-de-dagen (nl.)die om-te-zeggen

.....\...../.....\.....//.
 ben-ik-aan't-toevoegen? nogmalig om-uit-te-trekken ter-broderij

.....//..
 [genoot-met~de-stichtkinderen-van~BieNeJáMieN

.....<>.....
 [de-broederverwant-mijner of~ben-ik-aan't-stoppen²⁰²;

.....///.....|.....
 en-voorts-zegt die-JHWH-van-Israël gaat-op,

//..//.....//..... !
 ja morgen ben-ik-z'aan't-geven in-de-hand-jouwer.

\\\ |.....
 en-voorts-selt-op JieSseRáAéL loerders, 29

<> !
 naar~GieBheNgáH in-omsingeling.

.....\\\.....//.
 en-voorts-gaan-op de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL 30

.....//.....<>.....\.....
 [naar-de-stichtkinderen-van BieNeJáMieN op-dag drie;

.....//.....<>.....//.....//.....
 en-voorts-rangschikken-zij-zich tot~GieBheNgáH naar-voetstamp bij-voetstamp.

.....///.....|.....\.....
 en-trekken-voorts-uit de-stichtkinderen-van~BieNeJáMieN om-te-treffen 31

.....
 [het-genotenvolk,

.....<>.....
 worden-zij-losgereten vandaan-van~de-stad;

.....|'.....□.....\.....
 en-voorts-pakken-zij-aan om-te-slaan vandaan-van-het-genotenvolk

²⁰² Weer wordt het grote dilemma uitgesproken: strijden tegen een broederstam? Zo ja waarom dan? Nog steeds omdat gerechtigheid boven stamsolidariteit moet gaan. En die gerechtigheid is geschonden door het onthouden van gastvrijheid, maar vooral door het misbruik van een 'kindvrouw'. De naam JHWH legitimeert, in deze profetische toets, in mogelijk oud en mondeling bewaard verhaalmateriaal, hier het optreden van de elf stammen en diskwalificeert de interne solidariteit van de stam Benjamin. Dat zijn items, die heden ten dage nog even actueel zijn. Het is hoogst verwonderlijk dat een tekst van omstreeks 2500 jaar geleden die boodschap laat horen; het is een Hebreeuwse tekst opgeschreven door Judeeërs en bewaard binnen de Judese gemeenschap.

.. / \
 [aangepakten naar-voetstamp bij-voetstamp:
 | \
 op-opzetbanen waarvan een-één-enkele opgaande(is) naar-BéJT~AéL:
 /// \ |
 en-een-één-enkele GieBheNgáH-waarts in-het-veld,
 // <> !
 omstreeks-dertig manmenselijken in-JieSseRáAéL.
 | \
 en-voorts-zeggen de-stichtkinderen-van~BieNeJáMieN, 32
 .. // // <>
 neergestokenen (zijn)zij voor-de-vertegenwending-onzer
 [als-in-het-eerdere;
 \ \ \
 en-de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL zeggen:
 . \ \ |
 wij-zijn-aan't-vluchten-! en-voorts-aan't-losrijten-hem,
 <> !
 vandaan-van~de-stad naar~de-opzetbanen.
 \ \
 en-al-af iedermenselijke-van JieSseRáAéL: 33
 ///
 op-staan-zij vandaan-van-de-opstaanplaats-zijner,
 <> \
 en-voorts-rangschikken-zij-zich bij-BàNgàL TtáMáR;
 \ \ // //
 en-het-op-de-loer-liggende-van JieSseRáAéL (is)los-rukkend
 <>
 [vandaan-van-de-opstaanplaats-zijner
 !
 [vandaan-van(vanwege)het-naakt-woorden-van~GieBheNgáH.
 □ \ / □ \
 en-voorts-komen vandaan-van-voor(gelegd) aan-GieBheNgáH tien kuddetallen 34
 . /// |
 [iedermenselijke uitgekozen vandaan-van-al-af~JieSseRáAéL,
 <>
 en-de-broderij is-zwaar;
 | \
 en-zij niet volkènnen-zij,
 // <> !
 ja~aan-tast op-hen het-kwade.

..... \ \ //
 en-voorts-steekt-neer die-JHWH-van-Israël enwel~BieNeJáMieN 35
 \
 [voor-de-vertegenwending-van JieSseRáAéL

.....□.....\\.....///.....|
 en-voorts-verderven de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL BieNeJáMieN
\\.....
 [op-de-dag (nl.)die,
 ...\\.....///.....<>.....
 twintig en-vijf kuddetal en-honderd manmenselijken;
<>.....//..... !
 al-af~deze ontdaan-hebbend een-zwaard.
//.....<>.....\\.....
 en-voorts-zien de-stichtkinderen-van~BieNeJáMieN ja neer-gestoken-zijn-zij; 36
\\.....///.....|
 en-voorts-geeft²⁰³ iedermenselijke-van~JieSseRáAéL een-opstaanplaats

 [aan-BieNeJáMieN,
 ///.....|.....
 ja veilig-weten-zij-zich naar~het-op-de-loer-liggende,
 //.....<>..... !
 dat zij-stellen naar~GieBheNgáH.
\\.....
 en-het-op-de-loer-liggende snelt-toe, 37
<>.....
 zij-ontschillen-zich naar~GieBheNgáH;
|.....
 en-voorts-voert-door het-op-de-loer-liggende,
//.....<>..... !
 en-voorts-slaat-het enwel~al-af-de-stad aan-de-mond-van-het-zwaard.

 en-de(ze)-gemeenschapsordening: 38
//.....//.....<>.....
 geschiedt voor-iedermenselijke-van JieSseRáAéL
 [genoot-met~het-op-de-loer-liggende;
|.....//.....//.....<>..
 doe-veel-zijn dat-zij-doen-opgaan een-hoog-heen-dracht-van rook
 !
 [vandaan-van-de-stad.
//.....<>.....
 en-voorts-draait-zich-om iedermenselijke-van~JieSseRáAéL in-de-broderij; 39
|'.....□.....\\.....///
 en-BieNeJáMieN pakt't-aan om-te-slaan aanpakkend
|.....\\.....
 [bij-iedermenselijke-van~JieSseRáAéL omstreeks-dertig manmenselijken,
 \\.....
 ja zij-zeggen,
□.....\\.....//.....|.....
 dus neergestoken is-neergestoken hij
 [voor-de-vertegenwending-onzer,

²⁰³ Omdat het hierna volgende onderwerp van de zin een collectief is, gebruikt het Hebreeuws hier het meervoud van het werkwoord.

.....<> !
zoals-een-broderij eerder.

.....
en-hoog-heen-opgedragen: 40
.....//.....//.....<>.....\.....
pakt-het-aan om-op-te-gaan vandaan-van-de-stad een-staander-van rook;
.....//.....|.....
en-voorts-wendt-zich-om BieNeJáMieN laat-achter-zich,
.....//.....<>...!
en-kijk-hier opgaat²⁰⁴ al-af-de-stad helftenhemel-waarts.
.....//.....|.....
en-iedermenselijke-van JieSseRáAéL draait-om, 41
.....<>.....\.....
en-voorts-wordt-verschrikt iedermenselijke-van BieNeJáMieN;
\.....
ja hij-ziet,
.....//.....<>..... !
ja-aantast op-tegen-hem het-kwaad.
.....|.....\.....
en-voorts-wenden-zij-zich-om voor-de-vertegenwending-van 42
.//.....|.....\.....
[iedermenselijke-van JieSseRáAéL naar-de-neemweg-van het-inbreveld,
.....<>.....
en-de-broderij kleeft-aan-op-hem;
.....|.....
en-die vandaan-van-de-steden,
.....//.....<>..... !
verdervende enwel-hem in-het-midden-zijner.
///.....|.....
rondom-zijn-zij enwel~BieNeJáMieN zij-doen-achtervolgen-hem, 43
.<>.....
rustig doen-zij-hem-de-weg-nemen;
//.....//.....<>..... !
tot terechtgebracht-voor GieBheNgáH
[vandaan-van(vanwege)-de-opstijging-van~de-zon.
.....|.....
en-voorts-vallen-er vandaan-van-BieNeJáMieN, 44
.....//.....<>.....
acht~tien kuddetallen manmenselijken;
.....<>..... !
en-wel~al-af~deze menselijken-van~vermogen.
.....|.....//.....\.....|
en-voorts-wenden-zij-zich-om en-voorts-vluchten-zij inbreveld-waarts 45

²⁰⁴ aanvullen: in rook; het absoluut gebruik van het Hebreeuwse werkwoord NgáLáH (= opgaan) veronderstelt hier deze aanvulling, maar net zo in teksten waarin het zogenaamde 'brandoffers' aanduidt. In het Hebreeuwse woord klinkt het woord 'brand' niet door venemin als het begrip 'offer': het gaat om 'opgaan' enwel - net als hier - ten hemel. Op de manier waarop dat gebeurt (nl. in rook) ligt de nadruk juist niet.

.....\.....
 [naar-de-klipvan RieMMóWN,
\.....|.....
 en-voorts-handelen-zij-hem-af op-de-opzetbanen,
 //..<>.....
 vijf kuddetallen manmenselijken;
///.....|.....
 en-voorts-kleven-zij-aan laat-aan-achter-hem tot~GieDeNgoM,
//.....<>.....//..... !
 en-voorts-slaan-zij vandaan-van-hem een-kuddetallen-paar manmenselijken.
□.....//.....|.....
 en-voorts-geschiedt de-al-afheid-van-de-gevallenen vandaan-van-BieNeJáMieN:46
□.....\.....//.....//.....//.....<>.....
 twintig en-vijf kuddetallen manmenselijken ontgaan-hebbend een-zwaard
\.....
 [op-de-dag (nl.)die;
<>..... !
 enwel-al-af-deze menselijken-van-vermogen.
||.....///.....<>.....
 en-voorts-wenden-zich-om en-voorts-vluchten inbrengeveld-waarts 47
\.....
 [naar-de-klip-van RieMMóWN,
 //..<>.....
 zes honderd manmenselijken;
|.....\.....
 en-voorts-zitten-zij op-de-klip-van RieMMóWN,
 .<>... !
 vier nieuwmaanden.
\...../.....\.....///.....
 en-iedermenselijke-van JieSseRáAéL zij-keren-terug naar-de-stichtkinderen-van48
|.....\.....
 [BieNeJáMieN en-voorts-slaan-zij-hen aan-de-mond-van-een-zwaard,
///.....|.....
 vandaan-van-de-stad vandaan-van-de-lieden tot-het-diervee,
 <>.....
 tot al-af-het-gevondene;
 //.....//.....<>.....//..... !
 ook al-af-de-steden die-gevonden-woorden zenden-zij-weg in-vuur.

~

.....\.....
 en-iedermenselijke-van JieSseRáAéL, 21.1
//.....<>.....
 bezevent-zich in-MieTsePáH om-te-zeggen;
 \.....
 iedermenselijke vandaan-van-ons,
//.....//.....<>
 niet-is-hij-aan't-geven de-stichtdochter-zijner aan-BieNeJáMieN

..... !
[tot-vrouwmenelijke.

.....///.....|..... .
en-voorts-komt het-genotenvolk te-BéJT-AéL, 2

.....\.....|..... .
en-voorts-zitten-zij daar tot-de-avond,
.....<>.....
voor-de-vertegenwending-van de-gods;

.....\.....|..... .
en-voorts-dragen-zij-hoog-heen de-stem-hunner ,

.....<>.....//..... !
en-voorts-wenen-zij een-geween groot.²⁰⁵

..... .
en-voorts-zeggen-zij , 3

..... .
voor-wat?:

.....|..\..... .
jij-JHWH-van-Israël gods-van JieSseRáAéL,

.....//..<>.....
geschiedt dit in-JieSseRáAéL;

.....//.....//.....<>.
zodat-er-bemoeienis-is²⁰⁶ vandaag vandaan-van(vanwege)-JieSseRáAéL

.....//..... !
[met-een-stamstaf een-één-enkele.

.....|..... .
en-voorts-geschiedt-het vandaan-van-de-(andere)morgen, 4

.....\.....|..... .
en-voorts-schouderen-zij-zich het-genotenvolk,
.....<>.....
en-voorts-stichten-zij~daar een-slachtplaats;

.....//.....<>..... !
en-voorts-doen-zij-opgaan opgaanders en-vervredigingen.

~

²⁰⁵ Geen triomfantelijk gezelschap; er heerst zelfs geen opluchting, in tegendeel - zo wordt het uitdrukkelijk verteld; of hier ook een historische gebeurtenis aan ten grondslag ligt en zo ja hoe deze vertelling zich daartoe verhoudt, laten we hier onbesproken. Belangrijk is dat de profetische verteller nu, nadat de wanddaad aan het jonge meisje niet onbeantwoord is gelaten, de aandacht richt op de onmisbaarheid van de twaalfde stam, genoemd naar Benjamin de jongste zoon van Jakob! Het mag geen verhaal worden van de 10 nikkertjes, waarvan er een verloren gaat, zodat er negen verder gaan (dat mag ook met die 'nikkertjes' zo niet gaan, al is het meestal zo wel gegaan, anders was dit gezegde er niet gekomen). En de manier waarop het nu ontstane probleem wordt 'opgelost', maakt (weer) gebruik van de ontwrichte verhouding tussen mannen en vrouwen, waardoor mannen de meisjes / de vrouwen 'gewoon' voor hun doeleinden kunnen gebruiken. Zoals we zullen zien wordt deze werkwijze bepaald niet geprezen! En dat misprijzen is gebaseerd op een ethiek en die vloeit niet voort uit het functioneren van een staatsbestel of een koningschap als zodanig, maar uit een staatsbestel of koningschap dat zich de maat laat nemen door het begrip 'zalving' en dat het praedicaat 'messiaans' accepteert. En zo'n koning is er niet in Israël en was er ook niet, ook al was er een koning zoals Abimelekh.

²⁰⁶ Meestal wordt dit Hebreeuwse werkwoord hier met 'missen' vertaald. Het gaat dan om 'missen' in de zin van: iemand die afwezig is, terwijl die wel elders is en naar wie wel verlangd wordt. Die bezorgdheid spreekt uit het Hebreeuwse werkwoord en bezorgdheid brengt tot 'bemoeienis' en dat is dan ook de kernbetekenis van het Hebreeuwse werkwoord.

.....|.....\.....
 en-voorts-zeggen de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL, 5

□.....\.....\.....//.....
 wie(is-het)? die niet-opgaat bij-de-stem-van
//.....<>.
 [vandaan-van-al-af-de-stamstaven-van JieSseRáAéL

 [naar~die-JHWH-van-Israël;

..□.....\...../.....
 ja de-bezevening groot geschiedt:
 □.....\.....\.....//.....
 voor-wie niet-opgaat naar~die-JHWH-van-Israël MieTsePáH-waarts
<>.....//..... !
 [om-te-zeggen stervend is-hij-tot-sterven-gebracht-aan't-wordsen²⁰⁷.

.....|.....\.....
 en-voorts-zoeken-troost de-stichtkinderen-van JieSseRáAéL, 6

.....<>.....
 tot~BieNeJáMieN de-broederverwant-zijner;

 en-voorts-zeggen-zij,
//.....//.....//.....<>..... !
 wij-zijn-aan't-volkennen vandaag een-stamstaf een-één-enkele
 [vandaan-van-JieSseRáAéL.

.....//.....//.....<>.....
 wat?~zijn-wij-aan't-maken voor-hen om-strakgehouden-te-blijven 7
 [voor-vrouwmenlijkken;

.....\|.....\.....
 en-wij wij-zijn-ons-aan't-bezevenen bij-die-JHWH-van-Israël,
//.....//.....
 om-uit-te-zonderen om-te-geven~aan-hen
<>..... !
 [vandaan-van-de-stichtdochters-onzer tot-vrouwmenlijkken.

.....
 en-voorts-zeggen-zij, 8

.....
 wie(is)?:
|.....\.....
 de-één-enkele vandaan-van-de-stamstaven-van JieSseRáAéL,
//.....//.....<>.....
 die niet-opgaat naar~die-JHWH-van-Israël MieTsePáH-waarts;
 □.....\.....\.....//.....//.....
 en-kijk-hier niet komt~iemand tot~de-neerlating vandaan-van-JáBhéJSh²⁰⁸

²⁰⁷ Het is belangrijk om het Hebreeuwse werkwoord niet met doden en gedood worden te vertalen; doden vergt een dader. Hier gaat het om degene die sterft en hoe hij tot sterven komt, mag niet worden ingevuld door dodende medemensen! Deze vermenging speelt ook bij de vertaling van andere teksten uit de Torah een fatale rol. Niemand kan aan deze eed het recht ontlennen, laat staan de plicht om te doden!

²⁰⁸ Dit stadje ligt vlak bij de toenmalige grens met Ammon en had gemeend zich dus buiten de stammentwist te kunnen houden - of moeten we het anders zeggen: had niet mee willen doen om de stam Benjamin terecht te wijzen om het schandelijke onrecht aan een jong meisje.

.....<>..... !
 [in-GieLeNgáD maar~de-afstemming.

.....<>.....
 en-voorts-bemoeit-zich-met-elkaar het-genotenvolk; 9
///.....| .
 en-kijk-hier geenszins(is)-daar iemand
<>...../..... !
 vandaan-van-de-inzittenden-van JáBhéJSh in-GieLeNgáD.

.....\..... . .
 en-voorts-zendt²⁰⁹~daarheen de-ordegemeenschap: 10
 ...//...//.....<>.....\.....
 twaalf kuddetal manmenselijken²¹⁰ vandaan-van-de-stichtkinderen-van

 [vermogen;
\\...../..... . .
 en-voorts-gebieden-zij enwel-hen te-zeggen:
 ▫.....| |.....\\.....///..
 gaat en-voorts-zijn-jullie-aan't-slaan enwel~de-inzittenden-van JáBhéJSh
|..... .
 [in-GieLeNgáD aan-de-mond-van~een-zwaard,
<>..... !
 en-de-vrouwmenselijken en-het-trippelkroost.

.//.....<>.....\.....
 dit(is) de-inbreng die jullie-aan't-maken-zijn; 11

 al-af~aanhaker²¹¹:
//.....//.....<>.....
 en-al-af~vrouwmenselijke die-volkènt het-neerligbed-van een-aanhaker
 !
 [zijn-jullie-in-de-ban-aan-het-doen.

.....| |.....\.....\.....
 en-voorts-vinden-zij vandaan-van-de-inzittenden-van JáBhéJSh in-GieLeNgáD: 12
 .<>.....|\..... .
 vier honderd bonkster en-maagd,
 \\.....//.....<>.....\.....
 die niet~volkènt een-manmenselijke aan-het-neerligbed-van

 [een-aanhaker;
\\.....///.....|..... . .
 en-voorts-doen-zij-komen enwel-hen naar~de-neerlating in-ShieLoH,
 .<>.....//..... !
 dat(is) in-het-land KeNáNgàN.

~

²⁰⁹ Het Hebreeuws gebruikt (vaak) de meervoudsvorm van het werkwoord wanneer het onderwerp een collectief is, zoals hier.

²¹⁰ Net als in het Nederlands kan het Hebreeuws hier het zelfst. naamwoord in het enkelvoud gebruiken; vgl in het Nederlands duizend man. Door onze concordante vertaalwijze vergt het Nederlands hier eem meervoud.

²¹¹ Het Hebreeuwse woord verwijst naar het mannelijk geslachtsdeel en duidt het 'mannelijke' aan.

-|.....
en-voorts-zenden-zij (nl.)al-af-de-ordegemeenschap, 13
.....|.....\.....
en-voorts-brengen-zij-in tot~de-stichtzonen-van BieNeJáMieN,
<>.....\.....
die(zijn) op-de-klip-van RieMMóWN;
.....//.....<>... !
en-voorts-roepen-zij tot-hen vrede.
-///.....|.....\.....
en-voorts-keert-terug BieNeJáMieN in-het-tij (nl.)dat, 14
.....///.....|.....
en-voorts-geven-zij aan-hen de-vrouwmenselijken,
.\.....
die levend-zijn,
.....<>.....\.....
vandaan-van-de-vrouwmenselijken-van JáBhéSh in-GieLeNgáD;
.....//.....<>.. !
en-niet-vinden-zij(genoeg) voor-hen vastzo.
-//.....<>.....
en-het-genotenvolk zoekt-troost voor-BieNeJáMieN; 15
.....\\.....//.....<>.....//..... !
ja-maakt die-JHWH-van-Israël een-reet in-de-stamstaven-van JieSseRáAéL.
.....\\.....\.....
- een-voorts-zeggen de-baardouden-van de-ordegemeenschap, 16
.....//.....<>.....
wat?~zijn-wij-aan't-maken voor-de-strakgeblevenen tot-vrouwmenselijken;
.....//.....<>..... !
ja-verdelgd-is vandaan-van-BieNeJáMieN de-vrouwmenselijke.
-
en-voorts-zeggen-zij, 17
.....//.....<>.....
de-wegvangst-van de-ontkomenschap (is)voor-BieNeJáMieN;
.....//.....<>..... !
en-niet-aan't-gewist-woorden-is een-stamstaf vandaan-van-JieSseRáAéL.
-
en-wij: 18
.//.....//.....//.....<>.....
niet zijn-wij't-aan't-aankunnen om-te-geven~aan-hen vrouwmenselijken
.....
[vandaan-van-de-stichtdochteren-onzer;
.....///.....|.....
ja-aan't-bezevenen-zijn-wij de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL om-te-zeggen,
.....| |.....//.....<>..... !
vervloekt wie-geeft een-vrouwmenselijke-aan-BieNeJáMieN.²¹²

²¹² Hier wordt opnieuw verwezen naar de wandaad aan een jong meisje, waarmee heel die geschiedenis begon. Die wandaad wordt niet vergeten - niet in de doofpot gestopt. Maar hoe doe je haar recht en tegelijk Israël als een gemeenschap van twaalf stammen? De oplossing wordt geboden in de ruimte van een FEEST, een 'twaalfstammenfeest voor die-JHWH-van-Israël!' Welk feest wordt niet gezegd. Maar aan zo'n detail is weer de profetische schrijvershand te herkennen en ook aan de toon in vs 22.

=

.....|'.....□.....\\...../...
 en-voorts-zeggen-zij kijk-hier een-feest-van~die-JHWH-van-Israël in-ShieLóW 19
\\.....
 vandaan-van-dagen naar-dagen²¹³:
 .||.....|.....|
 dat(is) vandaan-van-het-opbergnoorden voor-BéJT-AéL
\\.....
 [vandaan-van-de-opstijging-van de-zon,

 aan-de-opzetbaan,
//.....<>.....
 de-opgang vandaan-van~BéJT-AéL SheKhèM-waarts;
<>.....!
 en-vandaan-van-voorgelegd aan-LeBhóWNáH.
||.....//.....<>.....
 en-voorts-gebieden-zij enwel-de-stichtkinderen-van BieNeJáMieN te-zeggen; 20
 .<>.....//.....!
 gaat en-voorts-zijn-jullie-aan't-loeren in-de-gaarden.

 en-zien-jullie: 21
 □.....\\.....//.....
 en-kijk-hier ware't-dat-aan't-uittrekken-zijn stichtdochteren-van-ShieLóW
\\.....,
 [om-te-dansen in-dansen
|.....
 en-voorts-zijn-jullie-aan't-uittrekken vandaan-van-de-gaarden,
//.....//...
 en-voorts-zijn-jullie-aan't-schaken²¹⁴ voor-jullie
 .//.....<>...
 [iedermanmenselijke de-vrouwmenselijke-zijner
\\.....
 [vandaan-van-de-stichtdochteren-van ShieLóW;
<>.....//.....!
 en-voorts-zijn-jullie-aan't-gaan naar-het-land BieNeJáMieN.
|'.....\\.....|\\
 en-geschiedt-het ja-aan't-komen-zijn de-omvamenden-hunner of 22
/.....\\.....
 [de-broederverwanten-hunner om-te-twisten met-ons:
///.....|.....\\.....
 dan-zeggen-wij tot-hen gratieert-ons om-hen,
 .\\.....<>.....//.....
 ja niet nemen-wij voor-iedermanmenselijke

²¹³ een zegswijze die waarschijnlijk van jaar tot jaar betekent; zie bv. Ex.13:10.

²¹⁴ Dit Hebreeuwse werkwoord komt behalve hier alleen nog voor in Ps.10:9, waar het een zeer negatieve strekking heeft.

.....<>.....
 [de-vrouwmenelijke-zijner in-de-broderij;
 .\./...//.....//.....<>.....//..... !
 ja niet jullie jullie-geven aan-hen volgens-het-tij
 [zijn-jullie-je-schuldig-aan't-maken.

=

.....|.....\
 en-voorts-maken('t)-vastzo de-stichtzonen-van BieNeJáMieN, 23
//.....|.....
 en-voorts-dragen-zij-hoog-heen vrouwmenelijken
 [voor-de-boekstaving-hunner,
<>.....\
 vandaan-van~de-dansters die zij-wegroppen;

.....
 en-voorts-gaan-zij-heen:

.....\
 en-voorts-keren-zij-terug naar~het-eigendom-hunner,
|.....
 en-voorts-stichten-zij enwel-de-steden,
<>..... !
 en-voorts-zitten-zij daarin.

.....\
 en-voorts-gaan-voor-zich-heen vandaan-van-daar 24

.....|.....\
 [de-stichtkinderen-van~JieSseRáAéL in-het-tij (nl.)dat,
 //.....<>.....
 iedermenselijke voor-de-stamstaf-zijner en-voor-de-familie-zijner;

.....\
 en-voorts-trekken-zij-uit vandaan-van-daar,
 !
 voor-het-eigendom-zijner.

.....\
 in-de-dagen (nl.)die, 25

.....//.....<>.....
 (is-er)geen koning in-JieSseRáAéL;
 //.....//.....<>..... !
 iedermenselijke(is) het-rechtuite in-de-welogen-zijner aan't-maken.

